

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2015 / 9 FİYATI: 4 TL

Önce Barış Sonra Barış

Dr. Sıtkı Aydınel:
**Atatürk
Devriminin
Hedef İlkesi
Çağdaş Bir
Toplumdu** s.7

Cengiz Özakıncı:
**Yüz Yıllık
Yanışlık** s.23

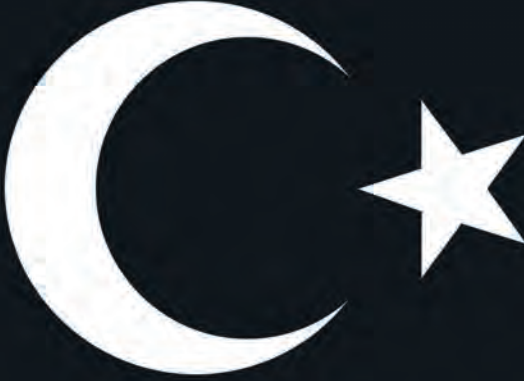
Kaya Boztepe:
**Nutuk'u
Okumak
Yetmiyor,
Anlamak da
Gerek** s.19

Dr. Öğüt Yazman:
Önümüzdeki
Büyük Tehlike
Dünya Nüfusu s.60

Konur Ertop:
Fikret Otyam'ın
Anadolu'dan Yansıttığı
Halk Yargısı:
**Türk'ü Bölmeye
Çalışana Lanet** s.37

Gürbüz Evren:
**Destan
Kahramanı Gazi
Osman Paşa** s.55

ŞEHİTLERİMİZ İÇİN
YASTAYIZ

HEPİMİZ BU YURDUN
EVLATLARIYIZ
HEPİMİZ BU YURDUN
SAHİPLERİYİZ

Bütün Dünya 2000

**Başkent Üniversitesi
Adına Sahibi:**

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

**Görsel Yönetmen
ve Yayın Genel Yönetmeni**
Yardımcısı :
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Eğitim Danışmanı:
Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:
Nükhet Alicikoğlu

*Başkent Üniversitesi'nin bir kültür
hizmeti olan Bütün Dünya 2000,
Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

- 1. Cadde, No: 77, Bahçelievler,
Ankara adresindeki Aküm
Reklamcılık, Danışmanlık ve
Yayıncılık Ajansı*
- Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin*
- 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle,
Ankara adresindeki tesislerinde
basılmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,
Gürbüz Atabek, Kaya Karan,
Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, Sabriye Aşır, Dr. Sıtkı Aydınel,
Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Sadi Bülbül, Haluk Cansın,
Nevin Dedeoğlu, Haluk Erdemol, Sema Erdoğan, Konur Ertop,
Gürbüz Evren, Metin Gören, Mümtaz İdil, Muzaffer İzgü,
Sinan Meydan, Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal,
Cengiz Özakıncı, Sanıye Özden, Tekin Özertem, Yaşar Öztürk,
Sezin Saç Sungunay, Mete Tizer, İzlen Şen Toker, İzmir Tolga,
Mehmet Ünver, Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu,
Dr. Öğüt Yazman, Halit Yıldırım, Mustafa Yıldız

Okur-BütünDünya Yazışma Adresi:
okurlabasbasa@butundunya.com.tr

Yönetim Merkezi:
10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 215 51 27-313
Faks: (0312) 222 90 07

İletişim Adresi:
Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)
Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 24 / 08 / 2015

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

Bütün Dünya 'DAN SİZE
Metem Akyol

Önce Barış Sonra Barış

“Beni hatırlayınız”

M. Kemal Atatürk

Haberciliğin temelindeki kural, “Haberin temelinin, haberin zirvesinde olduğudur.”

Bu kurala göre haberdeki en önemli bilgi, her zaman, haberin en tepesindeki yerindedir.

Gazeteci o en önemli bilgiyi oraya, okura öncelikle ulaştırmak için değil, yazı işleri yönetmenini heyecanlandırmak için yerleştirir. »

Çünkü onu heyecanlandırıp uyandırdığında, onun da okurları heyecanlandıracağını, okurları uyandıracığını bilir.

Bu görevini yaparken yazı işleri yönetmeni, habercinin yöntemini kullanır.

O da haberi, en sivri ucunu uzatarak ulaştırır okuyucuya.

Okuyucuların da, gazetecilerin de adına “manşet” dediğimiz bu sivri uc gerçekte, “haberlin temelindeki en önemli bilgidir.”

Manşet, heyecansız okuyucuları heyecanlandırır; uyuyan okuyucuları uyandırır.

Bu kadar gazetecilik dersi yeter. Şimdi kollarımızı sıvayacağız, birlikte gazetecilik yapacağız.

Yazı işleri masasına siz de oturacaksınız ve...

Mustafa Kemal'i adım adım izleyen Yunus Nadi, Falih Rıfkı Atay, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Ahmed Emin Yalman'ın gönderdikleri haberlerin manşetleriyle siz de okuyucularımızı uyandırmamıza yardımcı olacaksınız.

Kimi Kurtuluş Savaşı'nın bütün dehşetiyle sürdüğü ve yurttaşlar arasında “Meclis bu durumda ne yapacak?” kuşkularının giderek yaygınlaştığı günlerde Mustafa Kemal'e sorduğu “Paşam, her kerameti Meclisten mi bekleyeceğiz?” sorusuna Mustafa Kemal'in yanıtını bildiriyor, kimi Cumhuriyetin Onuncu Yıldönümünde Mustafa Kemal'in verdiği söylevi, kimi onun Adana'da çiftçilere konuşmasını, kimi özel “mülakat”ını,

kimi İzmit Basın Toplantısı'ndaki sözlerini, kimi TBMM'deki uyarılarını, kimi yerli ve yabancı gazetecilere demeçlerini bildiriyor:

● “Evet, ben her kerameti, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden bekleyenlerdenim.

Çünkü öyle bir döneme geldik ki, bütün kararlar meşru olmalıdır (yasal olmalıdır), bütün kararlar meşruiyete dayanmalıdır (yasalara uygun olmalıdır), Millet Meclisi tarafından alınmalıdır ve bu millete eğer gerçekler anlatılırsa bu milletin de, bu milletin temsilcilerinin de başka türlü düşüncesine imkan olmadığı görülecektir.”

● “Önce herkesin kesinlikle bilmesi gerekir ki, Türkiye demek, halkının yazgısına doğrudan doğruya el koyarak oluşan TBMM Hükümeti demektir.

Yine herkesin açık seçik bilmesi gerekir ki, bugünkü Türkiye halkının ve hükümetinin ham hayal peşinde koşarken kendi evini unutan ve harap bırakan serüvencilerden olmadığıdır.”

● “Arkadaşlar, yüce meclisinizin, bilinen güçlükler içinde yaratmayı başardığı ordular, gerçekte Viyana surlarına dayanan eski Osmanlı ordularından biri değildir.

Ancak kendisinde bulunan yüksek insancıl ülkü bakımından, onlardan daha üstün nitelikte ve değerde bir çelik parçasıdır.

TBMM hükümetinin ordusu, topraklar ele geçirmek, ya da devletler yıkmak, devlet kurmak için şunun bunun elinde ihtiras aracı olmaktan arınımıştır.”

● “TBMM içtenlikle barış

“Milletler ve demokrasiler işbirliği yapabilirler ve yapmalılar. Fakat bu işbirliği ancak tek bir gayeye yönelik olduğu zaman faydalı ve mümkündür: **Barış.**”

istiyor. Gerçekten barış isteğimizi herkes anlayabilir.”

● *“Mutlaka şu ve bu sebepler için, milleti savaşa sürüklemek taraftarı değilim.*

Savaş mecburi ve hayati olmalı. Gerçek düşüncem şudur:

Milleti savaşa götürünce vicdanımda azap duymamalıyım..”

● *“Ulusun bağımsızlığı tehlikeye girdiği zaman, ulus ordularını kendi toplar ve yalnız bir hareket tarzı kabul eder. O da kurtuluş uğrunda sonuna kadar kanını dökmek.*

Bu gerçek dışında savaş cinayettir.”

● *“Türkiye Cumhuriyeti” nin en köklü ilkelerinden biri olan ‘Yurtta barış, dünyada barış’ın amacı, insanlığın, uygarlığın refah ve ilerlemesinde en temelli yapıştırıcı olmasıdır..”*

● *“Milletler ve demokrasiler işbirliği yapabilirler ve yapmalılar. Fakat bu işbirliği ancak tek bir gayeye yönelik olduğu zaman faydalı ve mümkündür: Barış.”*

● *“Ulusumuz bir an önce barışa kavuşmak istiyor.”*

● *“Görüyorsunuz ya! Bir çok zaferler kazandım fakat bunların en büyüğünden sonra bile her akşam*

savaş alanlarında ölen bütün askerleri düşünerek derin bir acı duydum.”

“Barış” ve “Yasallık” kavramları başta olmak üzere, Mustafa Kemal Atatürk’ün devlet, savaş, insanlık ve sağlam ahlak konularındaki görüşlerini açıkladığı konuşmalarının manşetlerini siz de gördünüz.

Birlikte gazetecilik yapıyoruz ya...

Şimdi bu manşetleri önce gazetemizin tepelerine yerleştireceğiz, sonra da, onların orada oluşturdukları haber zirvelerinin sivri uçlarını okuyucularımızın kimine sertçe, kimine yumuşakca batıracağız ve onları ancak bu yöntemle “derin uykularından uyandıracacağız.”

Daha sonra da herbirinin kulağına, Atatürk’ün “Beni hatırlayınız” sözünü küpe olarak takacağız.

Bu görev, gazetecilikten de önce, hepimizin yurtsever bir yurttaş olmak sorumluluğumuzun gerektirdiği görevimizdir.

Çünkü bugün ulusça muhtaç olduğumuz “aranan kan”, önce derin uykularımızdan uyanabilmektir, sonra da Atatürk’ü hatırlamaktır...

meteakyol@butundunya.com.tr

- 3** Önce Barış Sonra Barış
Mete Akyol
- 7** Atatürk'ün Düşünce Hayatı ve Bir Hedef
Dr. Sıtkı Aydınal
- 13** Atatürk'ün Tarsus'ta Çiftçilerle Konuşması
Cengiz Önal
- 17** Hakimiyeti Milliye Yazıları
- 19** Nutuk'u Anlamanın Önemi
Kaya Boztepe
- 23** Yüz Yıllık Yanlışlık
Cengiz Özakıncı
- 31** Ahimesut Numune Köyü
Sinan Meydan

37 Fikret Otyam'ın Yazdıklarında Türkiye'nin 60 Yılı
Konur Ertop

- 43** Özlem de Özlenenler de Artarken
Mete Akyol
- 49** Operamızın Dünü ve Bugünü
Tekin Özerterim
- 55** Gazi Osman Paşa
Gürbüz Evren
- 60** Dünya Nüfusu Üzerine
Dr. Ögüt Yazman
- 65** 3F=?
Metin Gören
- 67** Altın Post ve Argo Denizcileri
Haluk Erdemol
- 73** Büyük Adamlar
Mümtaz İdil
- 77** Mümtaz İdil
Mete Akyol
- 79** Ünlülerin Biyografileri
Stefan Zweig Mümtaz İdil

- 84** Çocuklarımızı Geri Ver!
Yaşar Öztürk
- 89** Başarının Ardındaki Gerçekler
Halit Yıldırım
- 93** Türkiye'de Bir Japon Mucizesi
Nevin Dedeoğlu
- 97** Yaprığın Gizemi
Yücel Aksoy
- 101** Okullar Açılıyor
Muzaffer İzgü
- 105** Seyahate mi Çıkıyorsunuz?
Aylin Yengin
- 109** Onları Hatırlıyor musunuz?
- 110** İreon İzlen Şen Toker
- 114** Söz ve Öz Üzerine
Yahya Aksoy
- 117** Neler Olmuyor Ki Dünyada
Sezin San Sungunay
- 121** Kalaycılık Mesleğinin Son Ustaları
Sema Erdoğan
- 127** Ölümcül Tasarım Hatası
Sabriye Aşır
- 132** Uzak Ülkeleri Düşlemek
Mehmet Ünver
- 137** Unutulmuş Lavanta
Mehmet Uhri
- 141** Fotoğrafın da Bir Tarihi Var
Şükran Kaleci
- 146** Anne ve Baba İçin 24 Kural
Zeynep Aburas
- 149** Bardağı Yere Bırak!
- 12** Fırçalayarak
- 48** İlk Dersimiz Türkçe
- 64** Bilginizi Denetleyin
- 151** Çözümler
- 152** Yarının Büyükleri
- 154** Bulmaca
- 156** Satranç
- 158** Ayın Kitapları
- 160** Bir Fotoğraf Bin Sözcük

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Sıtkı Aydınel

Atatürk'ün Düşünce Hayatı ve Bir Hedef

*Düşünüyorum öyle ise varım.
Descartes*

Tefekkür icraattan da üstündür.

Tefekkür sözlük anlamı ile düşünme, zihin yorma, düşünülme demektir. Ancak daha kapsamlı incelendiğinde bu kavramın her hangi bir düşünce olmaktan daha öte, anlam ayrıntılarını, kavrayış edinimini de içine alan derin derin düşünme, sağlam ve ciddi zihin yorma ve bilgi birikimi ağırlıklı bir düşünme süreci anlamına geldiğini görürüz.

“Böyle değerlendirilince, tefekkür insanları öğrenmeye de iter. Daha da önemlisi gerekli bilgileri edinerek, muhakeme ve eleştirme, hatta zevkli olma yeteneklerini geliştirmeyi sağlar.” **Ord. Prof. Aydın Sayılı**

26 26 Mart 1937’de Ankara’da öğrenimde bulunan Bursalı gençlerin Halkevi’nde düzenlediği Uludağ gecesinde yaptığı konuşmada gençlerin (**Dağ başını duman almış**) marşını söylemeleri üzerine, Atatürk eski bir anısını anlattı:

*“Ben 1919 senesi Mayıs ayı içinde Samsun’ a çıktığım gün elimde maddi hiçbir kuvvet yoktu. Yalnız büyük Türk milletinin asaletinden doğan ve benim vicdanımı dolduran yüksek ve manevi bir kuvvet vardı. İşte, ben bu ulusal kuvvete, bu Türk ulusuna güvenerek işe başladım. Anadolu içlerine kırık bir otomobile gidiyordum. Yanımda öteden beri yardımcılığı yapan Salih ve Cevat Abbas’tan biri bulunuyordu. O kırık otomobil Anadolu yollarında ilerlerken ben **daima düşünür** ve yardımcıma şimdi şakıdığınız şarkıyı söyletirdim. Ben, Türk ufuklarından bir gün mutlaka bir güneş doğacağına ve bunun hareket ve kuvvetinin bizi ısıtacağına, bundan bir güç doğacağına o kadar emindim ki bunu sanki gözlerimle görüyordum. O şarkıyı okutup tekrar ettirmekten amacım Türk’ün bu güneşi doğunca başarılı olacağını anlatmaktır. Bu sebeplerdir ki, demin söylenen şarkı benim on sekiz senelik bir anımı tazeledi.”*

Bu sözler Atatürk’ün niteliklerinin

den birini daha belirtmektedir. O da karar vermeden ve uygulamadan önce neyi, nasıl yapacağını ve kararını uygularken önüne ne gibi engellerin çıkabileceğini ve bunları nasıl aşabileceğini uzun uzadıya **düşünmesi** başta gelen niteliklerinden birisidir. Bu aynı zamanda, onun akıl gücü ile ufuk ötesini görebilecek kadar bir niteliğini de ortaya koymaktadır.

İşte bu nedenle yazımıza **tefekkür kavramını** açıklamakla başladık. Atatürk de tefekkür sahibi olarak yukarıdaki tanımda da, Ord. Prof. Aydın Sayılı’nın belirttiği gibi bilgi birikimini arttırmak için yüzlerce kitap okuduğunu ve hatta bununla da yetinmeyerek, Köşkte akşam sofralarında da bilim adamları ile tartışarak bilgilerini pekiştirdiğini biliyoruz. Okuduğu kitaplar arasında Yunan klasiklerini de mutlaka okumuş ve Deskartes’i de incelemiştir. Modern felsefe’nin kurucusu sayılan filozofun bu sözü dünya’da pek çok bilim adamını etkilediği gibi Atatürk’ü de etkilemiştir. Atatürk önce aklımızı kullanmamızı önermiştir.

Düşünce akıl yolu ile olur. Düşünmeden doğruyu bulamayız. Bir olayda doğru karara varabilmek için olaya etki yapan bütün faktörleri dikkate almak gerekir. Bu da muhakeme ile olur. Bu faktörlerin vereceğimiz karara artı veya eksi etkilerini teker teker ortaya koymak, artıların çok olduğuna karar vermek gerekir.

Falih Rıfkı Atay Atatürk ile Enver Paşa’yı Çankaya adlı eserinde muka-

“Efendiler, yaptığımız ve yapmakta olduğumuz devrimlerin gayesi, **Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağdaş ve bütün anlam ve biçimleriyle uygar bir toplum durumuna ulaştırmaktır.**”

yese ederken “*Enver Paşa, savaşta önüne bir duvar çıkarsa onu yıkmaya çalışır, Atatürk ise etrafından dolaşma çarelerini arar*” demektedir.

Bu cümle yorumlanırsa Atatürk’ün **düşünce** hayatının ve muhakeme yeteneğinin ne mükemmel olduğu ortaya çıkar. Atatürk de gerektiğinde çok riskli kararlar vermiştir. Çanakkale’de, Kurtuluş Savaşı’nda verdiği kararlar harbin kazanılmasını sağlamıştır. Çünkü, durumu çok iyi muhakeme etmiş, karşısına çıkabilecek risklere karşı alınacak önlemleri de çok iyi uygulamıştır. Bütün bunlar Atatürk’ün düşünce hayatının ne kadar güçlü olduğunun kanıtıdır.

27 Ekim 1922 de Bursa öğretmenlerine yaptığı bir konuşmasında şunları söylemiştir: “*Milleti Millet yapan, ilerleten, ve yükselten güçler vardır. Düşünce güçleri ve sosyal*

güçler. Düşünceler anlamsız, mantıksız safsatalarla dolu olursa, o düşünceler hastadır. Keza sosyal hayat akıl ve mantıktan mahrum, yararsız ve zararlı bir takım inançlar ve geleneklerle dolu olursa felç olur. Özellikle düşünce ve sosyal güçlerin kaynaklarını temizlemekten başlamak gerekir.”

Bu sözlerde, **zihniyet** kavramı da gizlidir. Zihniyet: Bir toplum veya topluluklarda bireylerde görüş ve inanış etmenlerinin etkisi ile beliren düşünce yolu, inanış biçimi; düşünme, akıl yürütme, bilgiyi kullanma yetisi demektir.

Atatürk, “*...düşünce ve sosyal güçlerin kaynaklarını temizlemekten başlamak gerekir*” demekle bir “**zihniyet değişikliği**” yapmaya çalışmıştır. Bu kavramı pek çok konuşmasında tekrar etmiştir. Onun **hedeflerinden**

“Uygarlık yolunda yürümek ve başarılı olmak, hayatın şartıdır. Bu yol üzerinde bekleyenler veyahut bu yol üzerinde ileri değil geriye bakmak bilgisizliği ve dikkatsizliğinde bulunanlar uygarlığın coşan seli altında boğulmaya mahkûmdurlar.”

birisi de budur. Bu, en zor olanıdır. Çünkü, toplumu, yılların kökleşmiş, boş inançlarından ve geleneklerinden sıyrıp atmak, gerçekten çok zordur.

Bu hedefle ilgili önemli bir sözü, 30 Ağustos 1925 günü Kastamonu’da söylemiştir: *“Efendiler, yaptığımız ve yapmakta olduğumuz devrimlerin gayesi, Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağdaş ve bütün anlam ve biçimleriyle uygar bir toplum durumuna ulaştırmaktır. Devrimlerimizin temel ilkesi budur. Bu gerçeği kabul edemeyen düşünceleri darıma-
dağın etmek gerekir. Şimdiye kadar milletin beynini paslandıran, uyuşturan bu anlayışta bulunanlar olmuştur. Her halde bu anlayışta bulunan uydurma şeyler bütünüyle uzaklaştırılacaktır. Onlar çıkarılmadıkça beyne gerçeklik nurlarını yerleştirmek olanaksızdır.”*

30 Ağustos 1924’de Dumlupınar’da şu ifadeyi kullanmıştır:

“Milletimizin hedefi, milletimizin ideali; bütün dünyada tam anlamıyla çağdaş bir toplum olmaktır. Bilirsiniz ki dünyada her toplumun varlığı, kıymeti, özgürlük ve kurtuluş hakkı, sahip olduğu öze uygun yapacağı çağdaş eserlerle mümkün olur. Uygar eser oluşturmak yeteneğinden yoksun olan milletler, hürriyet ve kurtuluşlarından ayrılmaya mahkûmdurlar. İnsanlık tarihi baştan başa bu söylediklerimi doğrulamaktadır. Uygarlık yolunda yürümek ve başarılı olmak, hayatın şartıdır. Bu yol üzerinde bekleyenler veyahut bu yol üzerinde ileri değil geriye bakmak bilgisizliği ve dikkatsizliğinde bulunanlar uygarlığın coşan seli altında boğulmaya mahkûmdurlar.”

Mustafa Kemal Paşa İzmir’de

Halide Edip'in "Savaş bitti, şimdi rahatladık" anlamına gelen sözlerine karşılık "*Halide Onbaşı savaş bitmedi asıl savaş şimdi başlıyor*" diye karşılık vermesi, Kurtuluş Savaşının zaferle sonuçlanmasından sonra yeni Türk Devletini kurmak için kurum ve kuruluşlarda yapılacak birçok devrimler yanında, en zoru olan Türk toplumuyla tümüyle çağdaş ve uygar bir duruma getirilmesi hedefini düşündüğünü ima etmiştir. Burada söz konusu edilen hedefin tamamen elde edilemediğini ne yazık ki söylemek zor olsa bile, büyük çoğunluk bu hedef etrafında birleşmiş ve yaşamlarına çağdaş ve uygar bir biçimde devam etmektedirler.

Atatürk'ün düşünce sistemi bütün dünyada ün kazanmıştır. Buna en güzel örnek Norveçlilerin çözülmesi zor bir sorun karşısında

kaldıklarında, o sorunu çözebilmek için "**Mustafa Kemal gibi düşün.**" deyişleridir. •

sitiaydin@butundunya.com.tr

NOT: Dağ başını duman almış marşı Türkiye Cumhuriyeti'nde 19 Mayıs gençlik ve spor marşı olarak bilinir. Selim Sırrı Tarcan, İstanbul Darülmualimin Mektebinde beden eğitimi öğretmeniyken spor eğitimi görmek üzere İsveç'e gönderilmiştir. Bu marş esasında İsveç'te üç genç kızın ormanda söylediği bir aşk şarkısıdır. Bunun bestesini İsveçli müzisyen Felix Körling yapmıştır. Aynı zamanda flüt çalan Selim Sırrı Tarcan'ın hoşuna giderek Türkiye'ye getirmiş. Aynı mektepte edebiyat öğretmeni olan Ali Ulvi (Elöve) Bey'den bu şarkının Türkiye'de bir marş olarak yazılmasını istemiştir. Selim Sırrı Tarcan'da şarkının notalarında bazı değişiklik yaparak besteyi marş formuna getirmiştir. İşte bu marş Atatürk tarafından çok sevilmiş, gençlik ve spor marşı olarak literatüre geçmiştir.

ATATÜRK'ÜN SÖZLERİ

"Bağımsızlık ve hürriyetlerini her ne bahasına ve her ne karşılığında olursa olsun zedeleme ve kayıtlamaya asla müsamaha etmemek; bağımsızlık ve hürriyetlerini bütün mânasiyle koruyabilmek ve bunun için gerekirse, son ferdinin, son damla kanını akıtarak, insanlık tarihini şanlı ömek ile süslemek; işte bağımsızlık ve hürriyetin hakiki mahiyetini, geniş mânasını, yüksek kıymetini, vicdanında kavramış milletler için temel ve ölmez prensip... Ancak bu prensip uğrunda her türlü fedakârlığı, her an yapmaya hazır milletlerdir ki, devamlı olarak insanlığın hürmet ve saygısına lâyık bir topluluk olarak düşünülebilirler."

Fırçalayarak
Serdar Günbilen

Atatürk'ün Dünyası Cengiz Önal

“**B**iz cahil dediğimiz zaman mektepte okumamış olanları belirtmiyoruz. Belirttiğim ilim ve gerçeği bilmektir. Yoksa okumuş olanlardan en büyük cahiller çıktığı gibi, hiç okumasını bilmeyenlerden de, özellikle sizlerin içinizde görüldüğü gibi gerçeği gören büyük âlimler çıkar!”

Gazi Mustafa Kemâl Atatürk

66

Atatürk'ün Tarsus'ta Çiftçilerle Konuşması

(18 Mart 1923)

Tarsus'un Saygıdeğer Çiftçileri!

Adınıza konuşan arkadaşınız, beni çok duygulandıran sözleriyle sizlerin kalbinizde, vicdanlarınızda, beyinlerinizde var olan duyguların ve düşüncelerin, benim tarafımdan bilindiğini ifade ettiler. Bu söz gerçekten doğrudur. Ben ne düşündüklerinizi bilen, ne hissettiklerinizi duyan, ne dertleriniz olduğunu anlayan bir arkadaşınız, bir kardeşiniz olmakla övünmekteyim. Bildiğim, duyduğum, anladığım bu şeylerin esası sizlerde, büyük kalplerinizde var olan cevherdir. Bu kıymetli cevherdir ki, Türk Ulusu'nu kazadan belâdan, yok olmanın felâketinden

kurtardı ve onun en kuvvetli dayanma temeli oldu. Sizler için, memleket için, her taraftan çığnayan vatani kurtarmak için, diğer arkadaşlarla beraber hizmete atılmam, bana başarıma güvenmek cesaretini veren, hep sizlerin kalp ve vicdanlarındaki

duygulardan haberli oluşumdur.

Sevgili Çiftçiler! Şimdiye kadar sizi anlayan, sizin büyük ruhunuzu takdir eden bu arkadaşımızın sizin için, sizin refahınız ve geleceğiniz için neler düşündüğünü, bundan sonra da inşallah maddi kazançlarıyla öğrenmiş olacaksınız. Bu konu için şimdi burada fazla söz söylemeyi gereksiz sayıyorum. Yalnız bir iki kelime arz edeyim:

Şimdiye kadar yani üç buçuk yıl önceye kadar vatanın birçok unsurları içinde en çok zahmet, sıkıntı ve acı çeken sizdiniz. Herkesten çok çalışan siz olduğunuz halde, en çok cefayı çeken de siz oldunuz. Vatan en çok sizin emeğinize dayandığı halde en az mutlu olan yine sizdiniz. Bunun nedeni sizinle ilgilenilmemesiydi. Sizi düşünen pek az kimse vardı. Siz çiftçiler o eski hükümette, genellikle hemen hiç düşünülüyor, belki akla bile gelmiyordunuz. Sizi ne zaman düşündüklerini çok iyi bilirsiniz. Sizi ya savaşa gönderecek askeri toplamak,

**Vatan en çok
sizin emeğinize
dayandığı halde en
az mutlu olan yine
sizdiniz. Bunun
nedeni sizinle
ilgilenilmemesiydi.**

ya da hazinelerini doldurmak gerekince vergi toplamak için hatırlarlardı. Bundan dolayı çalışan sizdiniz; kazanan, ölen sizdiniz.

Sonuçta siz yoksulluğa mahkûm olurdunuz. Sizin faaliyetinizden, özverinizden başkaları yararlanırdı. Artık bundan sonra böyle olmayacaktır! Artık her şeyden önce kendinizi düşünecek, kendi evinizi bayındır kılacak, kendi rahatlığınızı sağlayacaksınız. Başkalarını, gerektiğinde ikinci derecede düşüneceksiniz. Hepinizin

malumudur ki, Türk Ulusu'nun çoğunluğu sizlersiniz ve yine bilirsiniz ki, ülkemiz şu iki hususa çok önem verir: Biri çiftçi, diğeri asker!

Biz çok iyi çiftçi ve çok iyi asker yetiştiren bir ulus olmakla kıvanç duyarız. İyi çiftçi yetiştirdik; çünkü topraklarımız çoktur, iyi asker yetiştirdik; çünkü o toprak-

lara da göz diken düşmanlar fazladır.

O toprakları sürenler, o toprakları koruyan hep sizlersiniz. Bundan sonra da daha iyi çiftçi ve daha iyi asker olacağız.

Ancak bundan sonra asker oluşumuz artık eskisi gibi başkalarının hırsı, şan ve şöhreti, keyfi için değil; sadece bu aziz topraklarımızı korumak içindir. Ülkemiz'in her yerinde ve her noktasında olduğu gibi, siz Tarsus çiftçileri de burada tarlalarınızı çiğneyen düşmana karşı, sabanı bırakarak, silâhla karşı koydunuz. Tarsus'ta düşmanla burun buruna savaştınız. İçinizde savaşıklıkla ünlenen kahramanlar çıktı. Onlar hem kendileri için, hem memleketiniz için, hem bütün vatan için kahraman oldular. Bu kahramanlara yardım edenler, bu savaşçılara emin olunuz; böyle bir sonucu dünyada hiçbir ulus kolaylıkla elde edememiştir. Türk Ulusu çok değerli, yetenekli ve diğer milletlere göre çok üstün olduğunu bu mücadelede gösterdiği bilinçle, kararlı, kahramanlıkla çok güzel kanıtladı. Bu yeteneği bundan sonra da bayındırlık alanında gösterecektir. Çiftçilerimizin gayretleriyle ülkemizin verimli tarlaları birer bayındırlık kaynağı olacaktır.

Şüphesiz bu bayındırlığı, dünyadaki düşmanlara karşı savunmak için kıymetli bir ordumuz da bulunacaktır.

Saygıdeğer Çiftçiler, hep yalnız sizden ve askerden söz ettiğim için, buraya kadar yalnız bu iki unsur üzerinde söz söylediğim için diğer

unsurlara o kadar önem vermediğim anlamını çıkarmayınız. Sırtınıza giydiğiniz elbise, ayağınıza geçirdiğiniz kunduradan en ufak şeylere kadar sanat sahiplerine muhtaçsınız. Bütün bu ihtiyacınızı sağlamak için paranızı düşmanlara vermemek lâzımdır. Kazancınızın boşa gitmemesi için, başkalarına haraç verici olmamak için kendinizden olan sanatkârlara koşacaksınız. Onlara yardım etmek hem borcunuz, hem yararınızdır.

Elbette yalnız şahsi ihtiyacınızı hafifletmek için çalışmıyorsunuz. İhtiyacınızdan fazla ürünleri dışarıya gönderecek ve onları altına çevireceksiniz. Bunu yapabilmek için tüccarlara ihtiyacınız vardır. Eğer tüccarlar bizden olmazsa ulusal servetin önemli bir kısmı şimdiye kadar olduğu gibi yine yabancılarda kalacaktır. Onun için ulusal ticaretimizi yükseltmek zorundasınız.

Bütün bu basit fakat hayati gerçekleri bilerek, bilmeyenlere de yolu ile anlatarak amacımıza yürüyeceğiz. Hepiniz çok güzel anlamışsınızdır ki, Bizi o amaca varmaktan engelleyen iki kuvvet vardır:

Birincisi; dış düşmanlardır...

Bunlar bizi bir sömürge yapmak için gelişmemizi istemeyenlerdir. Gayretleri ortadadır ve çeşitli girişimler sonucunda, Türk Ulusu'nun yani sizlerin topyekün örgütlü ortak mücadele kararlılığınız sonucunda boylarının ölçülerini almışlardır.

Çiftçi Arkadaşlar ve Saygıdeğer Babalar Bizim için bunlardan daha

zararlı, çok daha tehlikeli ve daha öldürücü bir sınıf daha vardır. O da içimizden çıkabilecek olan ve çoğunlukla dini kendilerine kalkan yapan ve İslam dinini her türlü çıkarları için kullanmaktan çekinmeyen şerefsiz, onursuz ve karakersiz dinci hainlerdir.

Aklı eren, ülkesini seven ve gerçeği gören kimselerden böyle ve benzerleri gibi düşmanlar çıkmaz. İçimizde böyleleri çıkarsa onlar ya akli ermeyen cahiller, ya memleketi sevmeyen kötüler, ya da gerçeği göremeyen körlerdir. Bu zavallı zihniyete mensup olanların hemen tamamı bizi sömürmek isteyenlere kayıtsız-şartsız teslim olmuş işbirlikçilerdir.

Burada bir ayrıntıyı özellikle belirtmek istiyorum: Biz cahil dediğimiz zaman mektepte okumamış olanları kastetmiyoruz. İfade etmek istediğimiz ilim ve gerçeği bilmektir. Yoksa okumuş olanlardan en büyük cahiller çıktığı gibi, hiç okumasını

bilmeyenlerden de, özellikle sizlerin içinizde görüldüğü gibi, gerçeği gören gerçek âlimler çıkar. Sözlerime son verirken bir daha tekrar dikkatinizi şu noktaya çekmek istiyorum:

Paramızı, hayatımızı dış düşmanların satışmasından kurtarmak, bu vatan topraklarının dış düşmanlara esir olmasına izin vermemek ne kadar lâzımsa, aynı zamanda ve onlardan daha fazla bir uyanıklılıkla iç düşmanlara, içerideki zararlı adamlara da dikkat etmek ve o işbirlikçi hainlerin her hareketlerini gözden kaçırmamak zorundayız. Biz ancak bu gayretle, bu duyarlılıkla çalışarak başarılı olacağız.

Bütün dünya Türkiye'nin saygıdeğer varlığına imrenecek ve ulusumuza lâıyk olduğu ve hak ettiği yüksek yeri ayıracaktır. Böyle bir Ulus'un mensubu olduğum için çok mutluyum ve övünüyorum. •

cengizonal@butundunya.com.tr
(Gelecek Ay: Konya'da Türk Ocağındaki Konuşması)

Hakimiyeti Milliye

Uluslararası Siyasette Doğru ve Dürüst Olmak

Hükümetçe satın alınmış olan Adana-Tarsus-Mersin demiryolu hattı, birkaç gün önce Fransızlardan teslim alındı. Bu hat, Haziran'ın beşinci gününden itibaren Devlet Demiryolları İdaresi tarafından işletiliyor.

Fransa ile yapılan antlaşma hükümlerine dayanan bu durum, siyasette "dürüst ve doğru" olmanın, karşılıklı iyi niyetin doğal sonucudur. Kuşku yok ki, en iyi antlaşmalar, birçok yanlış görüşlere karşın, sadece bir tarafın hukuk ve çıkarlarını göz önünde bulunduran ve bir tarafın baskı ve zorlamasıyla kabul ettirilenler değildir. Bu çeşit antlaşma-

ların uluslararası ilişkilerde ne kapanmaz yaralar açtığını gördük. İki devlet arasında bir antlaşma yapılırken; eğer her iki tarafın karşılıklı şeref ve yararları aynı derece ve ölçü ile hesap edilmez, karşılıklı hukuk ve adalette denge gözetilmezse, alınacak sonuca asla güvenilemez.

Biz, Türk-Fransız antlaşmasının böyle bir husustan arındırılmış olduğu-

Adana-Tarsus-Mersin demiryolu hattından bir görüntü (28 Nisan 1886)

Mersin Garı (1889)

na inanıyoruz. Birkaç gün önce Fransız Büyükelçisi, gazetelere yaptığı samimi bir açıklamasında; **“Antlaşmanın her iki tarafın hukuk ve çıkarlarını sağladığını... İki tarafın karşılıklı iyi niyetiyle, Akdeniz’den Dicle’ye kadar olan sınırın kesin olarak tespit edilmiş...”** bulunduğunu ve bu anlaşmanın iki ülkenin karşılıklı ilişkileri bakış açısından önemini özellikle kaydetmiştir.

Gerçekten aradaki, üzerinde henüz mutabakata varılmamış hususlar hallolduktan sonra Türkiye ile Fransa’nın dostluk ve yakınlık siyasetinde daha ileriye gitmelerine hiçbir engel kalmıyor.

Şunu da ekleyelim ki, böyle anlaşmaya uygun bir duyguya sahip olduktan sonra, Eylül’de görüşmelerine başlanacak olan Suriye’deki emlak işlerinin de kolaylıkla çözüleceğine kesin gözüyle bakılabilir.

İmzalanan antlaşma metninde, **“...silahlı çetelerin ortadan kaldırılması, göçbelerin kontrolü, sınırların siyasi ve ekonomik yönetimi-**

nin düzenlenmesi...” gibi maddeler bulunmaktadır. Bu maddelerin bizim için önemi büyüktür. Çünkü doğrudan doğruya ülkemizin siyasi ve ekonomik güvenini ilgilendiriyor. Şimdiye kadar sınırlardaki güvensizlikten, göçbelerin saldırılarından, Suriye’deki Fransız yönetiminin bütün bu hareketlere karşı kayıtsız kalışından sıkça şikâyet edişimizin nedeni buydu. Eğer antlaşma metninin düzenlenmesinde hâkim olan bu anlayış, aynı açıklık ve doğruluklar uygulamasında da mevcut olursa, umarız ki, iki tarafın birbirinden şikâyet edecek hiçbir konusu kalmaz. Dolayısıyla Ankara ile Paris ilişkilerinde açılacak olan saf ve samimi bir hava içinde hem siyasi, hem de ekonomik yeni gelişmeler birbirini izler...

İşte bu gelişmelerin dayandığı gerçekler; Uluslararası Siyaset’te Dürüst ve Doğru Olmak ilkesine bağlıdır! •

Hâkimiyeti Millîye Gazetesi 9 Temmuz 1929

Nutuk'u Anlaşmanın Önemi

KAYA BOZTEPE

Çanakkale'yi gezerken yakınımızda bulunan bir gurubun başındaki rehberin anlattıklarıyla dehşete düştüm. Müdahale etmeden önce bir süre dinledim.

Yazan: KAYA BOZTEPE

Meğer biz Çanakkale'yi gökten inen evliyalar sayesinde kazanmışız. “Aynı evliyalar Balkan savaşında, Sarıkamış'da nerelerdediydi?” diye seslenmişim o öfkeyle.

“Şimdi durumu gözlerinizin önüne getiriniz. Ben kuvvetlerimi alay erlerim on dakika dinlensin diye bırakmıştım. Düşman da bu tepeye gelmiş. Demek ki benim askerlerimden bana daha yakın! Kaçan erlere ‘Dur, düşmandan kaçılmaz!’ dedim.

Mustafa Kemal
Çanakkale'de

*'Cephanemiz kalmadı' dediler.
'Cephaneniz yoksa süngünüz var,
süngü tak ve yere yat!' dedim.*

Hemen Conkbayırı'na doğru ilerlemekte olan piyade alayı ile cebel bataryasının yetişebilen erlerinin benim bulunduğum yere gelmeleri için yanımdaki emir subayımı geriye yolladım. Erler süngü takıp yere yatınca, onları izleyen düşman erleri de yere yattı.

Kazandığımız an işte bu andır!"

İşte böyle söylüyor Ulu Önder Atatürk. Çanakkale ve Gelibolu savunmasını yapan 5. Ordu komutanı Liman Von Sanders'in aksine düşmanın nereden çıkartma yapacağını gören Mustafa Kemal Paşa, Conkbayırı yönünde ilerleyen bir tabur kuvvetindeki Anzak birliğine karşı bir tabur sürerek 27. Alay'ın sağ kanadını örtmenin yeterli olmayacağını, tehdidin çok daha ciddi olduğunu görmüş, emrindeki süvari bölüğünü Kocaçimen'e yönlendirmiş, bu öngörüsüyle hem sürpriz bir baskınla 57. Alay'ın toptan imha edilmesini önlemiş, hem de düşmanı durdurmuştur.

Bu onun ne ilk ne de son başarısıdır. Bu başarılarla gölge düşürmek isteyen, onu unutmamızı isteyen "dahili ve harici bedhahlar" tarih boyunca olmuştu, hep de olacaktır. Mustafa Kemal Atatürk'ün dehası, varlığı, eserleri ve bize hediye ettiği, Cumhuriyet başta olmak üzere, temel hak ve özgürlüklerimize ne şartlarda kavuştuğumuzu bir kez daha görüp, onu yine sonsuz bir minnetle anılabilecek nesiller yetiştirmek istiyorsak

onu iyi anlamalı ve iyi anlatmalıyız. Onu en iyi anlayıp, anlatmanın yolu ise, yine onun kaleminden çıkan, belgelerle tarihi, olan biteni en ince detaylarına kadar ifade eden Nutuk'u okumakla gerçekleşebilir.

Atatürk de deri ve kemikten bizim gibi bir candı. Hatalar insana mahsus, mutlaka her şeyi mükemmel olmayabilir; hataları olmuş olabilir. Eğer varsa da bütün hatalarını toplayıp milyonlarla çarpsanız ve dünyada gelmiş, geçmiş bütün hataların listesini oluşturup herkesin ismini hata derecesine göre alt alta yazsanız dahi, burada Mustafa Kemal'in ismini göremezsiniz. Ortada bu kadar çok eser, alınması gereken ders, araştırılması gereken bir mucize varken, Allah'ın rahmetine kavuşmuş Ulu Önderimizin özel hayatına girip cevap verme imkanı olmayan konularda inceden inceye kurgular

Bizim ilk hedefimiz önce onun eserlerini ve ilkelerinin kavramını özümsemek, Cumhuriyet tarihimizi çok iyi öğrenmek ve öğretmek olmalıdır.

yapan, satır arası mesajlar veren, hele bölücü terör ve benzeri konularda kafa bulandıran bir “karşı cephe senaryosuna ve zihniyetine” karşı verilebilecek en güzel cevap, belgelerle ortaya konmuş, uzun ve yorucu bir çalışmanın ürünü olan Nutuk’dur.

Atatürk sadece çok iyi bir komutan değildi. Bir düşünür, bir bilge, bir liderdi. Yüzyıllar boyunca sömürülmüş ve uyutulmuş bu halkı, ümmet olmaktan millet olmaya, kul olmaktan, vatandaş olmaya, senelerce savaşmaktan öksüz, yetim, yorgun, bıkkın ve güçsüz kalmış insanları örgütleyip şaha kaldırmaya başka kimin gücü yetebilirdi?

En yakın arkadaşları dahi onun yapmak istediklerini anlayamıyor, hatta düşüncelerinden çekiniyorlardı. Hilafetsiz, kulluk yapılmayan bir yönetim düşünebilenlerin sayısı bir elin parmaklarını geçmezdi. Bir yandan düzenli bir ordu kurmaya çalışırken bir yandan da Cumhuriyet’in temellerini bir Meclis’le oluşturmaya çalışan Mustafa Kemal Atatürk, neler yaptığını, nasıl yaptığını ve ne zorluklarla karşılaştığını Türk halkına belgelerle anlatmıştır.

Nutuk’un son kısmında da gelecek nesilleri uyaran Atatürk, millette kazandırdığı bu eserleri koruma ve kollama görevini de gençlere

vermiştir. Hangi şartlar altında, bir vatan nasıl yoktan var edildi sorusunu analiz edebilen vicdan sahibi insanlar bunu bilirler. Oturdukları yerden bu günün koşulları içerisinde o günlerin eleştirisini yapanlar ya akılsız ya da art niyetlidir. Bizim ilk hedefimiz önce onun eserlerini ve ilkelerinin kavramını özümsemek, Cumhuriyet tarihimizi çok iyi öğrenmek ve öğretmek olmalıdır.

Türkiye coğrafyası, komşular ile olan ilişkiler, dinin siyasete alet edilmesi, ülkeyi bekleyen tehlikeler, bu tehlikelere karşı alınması gereken önlemler ve bir aksiyon filmi gibi gelişen olayları ibret ve keyifle öğrenmek ve öğretmek istiyorsak Nutuk’u okumamız ve özümsememiz lazım.

Kimi insan detayları inceler, ancak ana hatları göremez. Kimi ana fikri görür, ancak önemli ipuçları ve detayları atlar. Bütün bunların hepsini, olayların öncesini ve sonrasını analiz eden, iç ve dış etkenleri hesaplayan, bütün bunlara göre tedbir alıp planlar yapan Atatürk ise bir istisnadır. Bugün de, ülke olarak yaşadığımız sıkıntıları, problemleri daha net görebilmek, neler yapmamız gerektiğini kavrayıp zamanın ötesinde olmak için, fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür gençler yetiştirebilmek için, onun fikirlerini, yaşadıklarını, yaptıklarını, öngörülerini

anlamamız, okumamız ve okutmamız gerekir. Bu da ancak gençleri teşvik ederek, özendirerek, tavsiyelerde bulunarak, yol göstererek, okullarda, evlerde, derneklere toplayıp Laik Cumhuriyeti, Atatürk'ü filmlerle, keyifli anılar ve sunumlarla, konferanslarla anlatarak gerçekleşebilir.

Özellikle okumayı pek de sevmeyen gençlerimize **Falih Rifki Atay**'ın **Çankaya** isimli eseriyle ulaşmaya çalışıyorum. Vahdetin'i

İnönü'nün **Haturalar**, **Metin Toker**'in **Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları**, **Prof. Dr. Şerafettin Turan**'ın **Türk Devrim Tarihi**, **Bilal Şimşir**'in

vatan haini değilmiş, hatta Atatürk'ü Anadolu'ya kendisi göndermiş şeklindeki yalanlara karşı gerçekleri belgelerle bir tokat gibi çarpan **Turgut Özakman**'ın ruhu şad olsun.

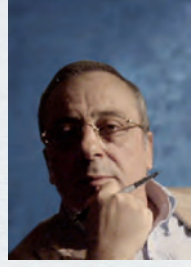
Vahdetin, **Mustafa Kemal ve Milli Mücadele** isimli eserinde hiç bir soruyu cevapsız bırakmayacak bir çalışma yapan **Özakman**'ın **Kuruluş** belgeseli, **Diriliş**, **Şu Çılgın Türkler** ve **Cumhuriyet** eserlerini ders olarak okutmak, filmlerini izletmek lazım.

Son derece güzel analizlerle gerçekleri çıplaklıkla ifade eden **Sinan Meydan**'ın başta **Parola Nuh** ve **Nutuk'un Deşifresi** kitapları, **İsmet**

İngiliz Belgeleriyle Sakarya'dan İzmir'e, **Doğan Avcıoğlu**'nun **Milli Kurtuluş Tarihi** ve **Türkiye'nin Düzeni**, **Uğur Mumcu**'nun **Gazi Paşa'ya Suikast** ve **Kazım Karabekir Anlatıyor** isimli eserlerini de şiddetle tavsiye ediyorum. Okuyun ve okutun. Göreceksiniz ki bugün oynanmak istenen senaryo, aslında yeni değil, eski senaryodur, aynı senaryodur. Sadece oyuncular değişiyor.

Laik Cumhuriyetimizin kurucusu **Ulu Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk** ve silah arkadaşlarını sevgiyle, saygıyla, rahmetle anıyorum. •

Otopsi
Cengiz Özakıncı

YÜZ YILLIK YANLIŞLIK

Atatürk, Birdwood, Harington ve Çanakkale 1915

"Yüzyıllık Yalnızlık" Marquez'in bir romanı; benim anlatacağım "yalnızlık" değil, "yanlışlık"; ancak bu "yanlışlık" romanlara taş çıkartacak türden.

Önce 50 yıl geriye gidelim. Sadi Borak'ın **10 Kasım 1964** günlü Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan, "**Çanakkale Olayları Arasında: Mustafa Kemal ve Birdwood**" başlıklı yazısını okuyalım:

Anzak (A.N.Z.A.C.) kolordusunun Komutanı General Birdwood 1915 te Arıburnu'nda, aynı yılın Ağustos'unda yine o bölge ile Conkbayırı'nda Mustafa Kemal'e karşı savaşmış ve

mağlûp olmuştur. Bu General, Müta-rekede Pera Palas Otelinde Mustafa Kemal ile dikkate değer bir konuşma yapmıştır. Doktor Râsim Ferit (Tala-y)'ın Hikmet Bayur'a anlattığına göre olay şöyle geçmiştir: General Birdwood, **İstanbul İşgâl Komutanı¹** olarak karargâhiyle Perapalas Oteline yerleşir. **Çanakkale'den dönmüş²** olan Mustafa Kemal de aynı oteldedir. Bir gün, Birdwood'un refakat subayı

Sadı Borak, 10.11.1964, Cumhuriyet.
sporcu Sedat Rıza Bey, Dr. Râsim Ferit Bey'e müracaat ederek 'Birdwood'un Mustafa Kemal'le görüşmek istediğini, bu görüşmenin sağlanması için aracılık etmesini' rica eder. Doktor, General'in bu arzusunun Mustafa Kemal'e bildirir, o da: "Gelsin." der. İngiliz Generali son derece saygılı davranır ve birkaç nezaket sözünden sonra aralarında şöyle bir konuşma geçer:

"Ekselâns, bizi nasıl yendiniz?"

Mustafa Kemal: "Sizin de, bizim de tarih ceridelerimiz var: tarih yazar."

Birdwood: "Sizin ağzınızdan öğrenmek İstiyorum."

General Birdwood

Bunun üzerine Mustafa Kemal, Dr. Râsim Ferit Talay'dan kâğıt ve kalem ister. O da bir reçete kâğıdı ile altın kurşun kalemini verir. Mustafa Kemal bir kroki çizer ve onu göstererek şöyle der:

"Şu tarihte karaya çıktınız; filânca saate kadar siz şu,

biz bu durumda idik. Her şey lehinizde idi. Neden şu çizgide durdunuz, ilerlemediniz?"

"Askerlerimiz çok yorulmuştu."

Bundan sonra Conkbayırının krokisini çizen Mustafa Kemal:

"Siz filân gün şu istikamette hareket ettiniz ve şu durumu aldınız. Niçin ilerlemediniz?"

Birdwood: "Biz ilerledikçe arkadan su yetişmedi. Askerimiz susuz kaldı ve durdu."

"Görüyorsunuz ki ben bir şey yapmadım; önce yorgunluk, sonra susuzluk ordunuzu durdurdu."

Ayağa kalkan Birdwood:

"Sizin gibi kahraman ve ulüvvü cenap sahibi bir General tanımadım,"

der. İki General kalkar, kucaklaşır ve sonra otururlar. Giderken Birdwood:

"Müsaade ederseniz," der; "bu kâğıtla bu kalemlî hâtıra olarak saklayayım." Ve saklar.

* * *

Eğer bu konuşma gerçekse; demek ki Çanakkale'de işgalci orduları yenilgiye uğratan, Mehmetçiklerimiz değildi; dahası, Atatürk de orada bir komutan olarak işgalcileri yenilgiye uğratacak bir şey yapmamıştı; işgalciler, yorgunluk ve susuzluk sonucu yenilmişlerdi; üstelik de bunu Atatürk kendi ağzıyla söylüyordu.

Sadi Borak, bu anlatıyı, Yusuf Hikmet Bayur'un tam bir yıl önce **10 Kasım 1963**'te yayımlanan "*Atatürk - Hayatı ve Eseri*" adlı kitabından aktarmıştı. Bayur, Atatürk döneminde Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, Büyük Elçilik, Bakanlık, Milletvekilliği gibi önemli görevlerde bulunmuş; Atatürk'ten sonra Menderes'in

Demokrat Partisi'nden milletvekili olmuş; 27 Mayıs döneminde Yassıada'da yargılanıp 4 yıl 2 ay hapis cezasına çarptırılmıştı. "Tarih Profesörü"ydü; profesörlüğü sıradan bir profesörlük olmayıp "Profesörlerin Profesörü" anlamına gelen "Ordinaryus Profesör"lüktü. Bu kitabı da 1963 affıyla hapisten çıktıktan sonra Atatürk'ün ölüm yıldönümüne denk getirilerek, **10 Kasım 1963** günü yayınlanmıştı.

Mustafa Kemal-Birdwood

anlatısı, o günden bugüne, 50 yıl boyunca başka yazarların kitaplarında, makalelerinde, köşe yazılarında Bayur kaynak gösterilerek aktarılacak ve okullarda, tarih derslerinde öğretilcekti. Sadi Borak bu anlatıyı çok beğenmiş olmalı ki, ilk yazısından 16 yıl sonra **25 Nisan 1980** günü, işgal güçlerinin Gelibolu'ya çıktıkları günün **yıldönümüne** denk getirerek, Cumhuriyet gazetesinde bir kez daha yayımladı. 1983'te "*Ata ve İstanbul*"

Yusuf Hikmet Bayur, "Atatürk Hayatı ve Eseri" (1963) (altta) Y.H. Bayur'un kitabının, 10 Kasım 1963 günlü Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan duyurusu. (yanda)

Yusuf Hikmet Bayur

**ATATÜRK
HAYATI VE ESERİ**

Yazan :

Ord. Prof. HİKMET BAYUR
Kuvayı Milliye devrinde Hariciye Vekâleti Umur-u Siyasiye Müdürlüğü ve Cumhuriyet devrinde iki defa Atatürk'ün Genel Sekreterliğini yapmış olan Hikmet Bayur :

Ankara arşivleri, İstanbul Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı arşivleri, Meclisi Yükkâ...
...me...
...ms ve değerlendirmiştir.
Eserin 400 büyük sayfa tutan ve Atatürk'ün doğumundan Samsun'a arak basmasına kadar gelen nefis baskılı ilk cildi 20 lira fiyatla satışa çıkarılmıştır.
İsteme adresi :

A Y D I N K İ T A B E V İ
KocabeYOğlu Pasajı, 117
Yenişehir - Ankara

kitabında yine yayımladı. Kurmaca "**Mustafa Kemal-Birdwood**" görüşmesi, 1983'te **Türk Tarih Kurumu**'nca yayımlanan U. Kocatürk'ün "**Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kronolojisi**" kitabında "gerçek olgu" gibi gösterildikten sonra; süreç içinde başka kitaplara aktararak yayılacaktı.³

Oysa, **Birdwood ile Mustafa Kemal hiç görüşmemiş-lerdi.**

Bu gerçeği ilk kez **Sn. Sermet Atacanlı**, ilk basımı 2006'da yapılan "**Atatürk ve Çanakkale'nin Komutanları**" adlı kitabında ortaya koydu. Kitabın "**İstanbul'da Yapıldığı Söylenen Atatürk-Birdwood Görüşmesi İle İlgili Bir Düzeltme**" başlıklı bölümünde: "**Bu anlatımda bir yanlışlık vardır.**" diyordu **Sn. Atacanlı**; "**Zira Birdwood o tarihte İstanbul'da değil, Batı Cephesi'nde Almanlara karşı savaşan kuvvetlerin başındadır. Bu hususu ayrıntılı bir biçimde kaleme almış olduğu otobiyografisinde de görmek mümkündür. İstanbul'a ilk gelişi ise, hem kendi anılarında yazıldığı üzere, hem de ziyareti sırasında Türk basınında yer alan ve metni ileride verilecek demeçten anlaşılacağı gibi, çok sonra, 1935 yılındadır. Bu görüşmeyle ilgili olarak ya Hikmet Bayur'un, ya da Dr. Rasim Ferit'in Birdwood'u muhtemelen**

Sermet Atacanlı, "**Atatürk ve Çanakkale'nin Komutanları**", İş Bankası Kültür Yayınları, 2015. Resim / Sermet Atacanlı, "**Arıburnu Müdafası**" İş Bankası Kültür Yayınları, 2015.

Müttefik İşgal Kuvvetleri Komutanı İngiliz General Charles Harington ile karıştırmış olabilecekleri akla gelmektedir."

* * *

Peki, Bayur'un kitabında bu konuşma Birdwood ile değil de Harington ile Atatürk arasında gösterilseydi; işgal orduları Çanakkale'de Mehmetçiğe değil de **susuzluğa ve yorgunluğa yenildi** diyen o sözler **Atatürk'e ait** denebilecek midir?

Birdwood ile Harington'u karıştırmış olabilecekleri düşünülen kişilerin, Atatürk'ün sözlerini de eksik ya da yanlış aktarmış olabilecekleri, niçin akla gelmiyor? 1918'de Pera Palas'ta **Atatürk Harington Konuşması** nasıl muhtemel görülebiliyor?

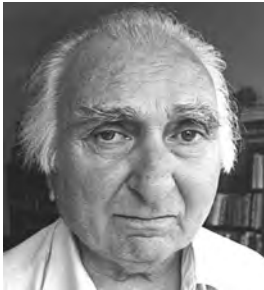
Usumuzu kurcalayan bu soruların

yanıtları şöyle:

Hasan İzzettin Dinamo, 1966'da yayımlanan "Kutsal İsyân" adlı romanında, bir **Mustafa Kemal - Harington Karşılaşması** uydurmuştur.

Romana göre, Mustafa Kemal 1918'de Pera Palas'ta kaldığı günlerde, otelin lokantasında yemeğini yemiş, ilerideki masada oturan Harington, ona garsonla haber göndererek, kahve içmek üzere kendi masasına çağırması; Mustafa Kemal garsona, *ben ev sahibiyim, o konuk, o benim masama gelsin*, diyerek Harington'un davetini reddetmiş. Yayımlandığı 1966'dan bu yana "romanı gerçek sanan"(!) pek çok yazar, Mustafa Kemal'in 1918'de Pera Palas'ta İşgal Kuvvetleri Komutanı Harington'la karşılaştığını ve onu işte böyle terslediğini yazmıştır.⁵

Atatürk, Bayur'un kitabında aktardığı konuşmayı, Sn. Atacanlı'nın hiç karşılaşmadıklarını saptadığı Birdwood'la yapmış olamaz; ancak madem ki pek çok yazar, **Atatürk'ün Pera Palas'ta Harington ile karşılaştığını** yazmaktadır; öyleyse Atatürk'ün o konuşmayı Birdwood ile değil de Harington ile yapmış olduğu ileri sürü-

lebilecektir. Ancak, bunun iki güçlü engeli vardır.

Birincisi: dergimizin Genel Yayın Yönetmeni Sn. **Mete Akyol**, 24.05.1981- 06.06.1981 tarihleri arasında, Milliyet gazetesinde, Atatürk'ün manevi oğlu Abdurrahim Tuncak'la yaptığı uzun söyleşiyi yayımlamıştır.

Bu söyleşide, Atatürk'ün 1918'de Pera Palas'ta kaldığı günlerde, arada bir annesinin, kızkardeşinin ve kendisinin bulunduğu eve de uğradığını belirten Tuncak, Pera Palas'ta diğer masadaki İngiliz subayların Atatürk'ü garson aracılığıyla kahve içmek üzere masalarına davet ettiklerini; buna karşılık, garsona; **"onlar bu ülkede misafir, ev sahibi benim, onlar gelsin benim kahvemi içsinler"** diyen Atatürk'ün, başından geçen bu olayı evde gülerek anlattığını söylemiştir. Atatürk'ün olayı anlatırken, **İşgal Kuvvetleri Komutanı Harington**'dan söz etmediği görülmektedir. Olaya

Harington adını sokan, "Kutsal İsyân" yazarı H.İ. Dinamo'dur. **İkincisi:** Atatürk'ün 1918'de Pera Palas'ta Harington ile karşılaşmış olması

Hasan İzzettin Dinamo ve Atatürk-Harington karşılaşması kurgusunun ilk kez yer aldığı romanı "Kutsal İsyân" (1966)

METE AKYOL ŞİMDİYE KADAR GİZLİ KALMIŞ BİR GERÇEĞİ AÇIKLIYOR

31 Ekim 1919'da Londra'dan "İngilizlerin" sergilediği davranışları, İngilizlerin İstanbul'da işgal etmiş olduğu Pera Palas'ta Mustafa Kemal Paşa'nın yaşadığı kahve içmeye çağırıldığı anlatılıyor. Mustafa Kemal Paşa'nın bu çağırışı, "İngilizlerin kahve içmeye çağırması" olarak yorumlanıyor. Mustafa Kemal Paşa'nın bu çağırışı, "İngilizlerin kahve içmeye çağırması" olarak yorumlanıyor. Mustafa Kemal Paşa'nın bu çağırışı, "İngilizlerin kahve içmeye çağırması" olarak yorumlanıyor.

*İngiliz generalen
Pera Palas'ta
Mustafa Kemal'i
masalarına
kahve içmeye
çağırdılar. Ama
Paşa'dan şu
cevabı aldılar:*

Anadoluların Pera Palas'ta kahve içmeye çağırıldığı anı (1919)

**«ONLAR BU ÜLKEDE MİSAFİR,
EV SAHİBİ BENİM,
ONLAR GELSİN BENİM
KAHVEMİ İÇSİNLER»**

Mustafa Kemal Paşa'nın bu çağırışı, "İngilizlerin kahve içmeye çağırması" olarak yorumlanıyor. Mustafa Kemal Paşa'nın bu çağırışı, "İngilizlerin kahve içmeye çağırması" olarak yorumlanıyor. Mustafa Kemal Paşa'nın bu çağırışı, "İngilizlerin kahve içmeye çağırması" olarak yorumlanıyor.

Dergimizin Genel Yayın Yönetmeni Mete Akyol'un, Atatürk'ün manevi oğlu A. Tuncak'la yaptığı söyleşinin, konumuzu ilgilendiren 01.06.1981 günlü bölüm başlığı.

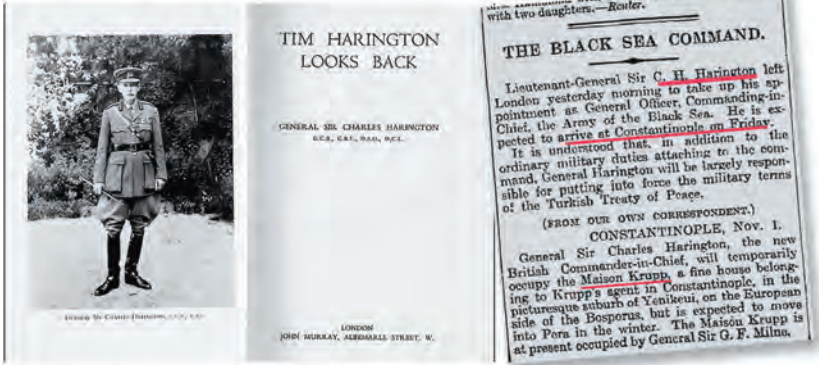
olanaksızdır. Harington'un 1940'ta İngiltere'de yayımlanan otobiyografisini⁶ okudum ve yazdıklarını, İngiliz "The Times" gazetesinin 1915-1923 yılları arasında yayımladığı Harington haberleriyle karşılaştırdım. Sonuç: Harington, Çanakkale Savaşı'nda yoktur. **2 Kasım 1920**'ye dek İngiltere'dedir.⁷

İngiltere'de iken İşgal Güçleri Komutanı olarak atanmış ve İstanbul'a, **8 Kasım 1920** günü ulaşmıştır.⁸ Daha önceden İstanbul'da kendisi için hazırlanmış olan Krupp Acentası'na ait **Huber Köşkü**'ne yerleşmiştir; yani

Pera Palas otelinde kalmamıştır.⁹ **2 Ekim 1923** günü Londra'ya dönmek üzere İstanbul'dan ayrılmıştır.¹⁰

Atatürk, o gelmeden önce, 16 Mayıs 1919 günü İstanbul'dan Anadolu'ya geçmiş ve o İstanbul'dan ayrıldıktan çok sonra İstanbul'a gelmiştir; **ikisi hiç bir zaman aynı tarihlerde İstanbul'da bulunmamışlardır.**

Tıpkı Sn. Atacanlı'nın çok önemli ve değerli kitaplarında, çok doğru olarak saptadığı üzere, Atatürk ile Birdwood hiç karşılaşmadıkları gibi; Atatürk ile Harington da -belgelerle saptadığımız üzere- yaşamları boyunca hiç bir zaman biraraya gelip karşılıklı konuşmamışlardır. Dolayısıyla, Çanakkale Savaşı'nda işgal ordusu "**yorgunluğa ve susuzluğa yenildi**" gibi sözler, Atatürk tarafından, Birdwood'a söy-

1920-1923 arası İstanbul'da İşgal Kuvvetleri Komutanı olan General Sir Charles Harington'un 1940'ta yayımlanan özyaşam anlatısı.(solda) The Times gazetesinin 03.11.1920 günlü sayısında, Harington'un atama, yola çıkış ve İstanbul'da Krupp'un Huber Köşkünde kalacağına ilişkin haber. (sağda)

Atatürk ile Birdwood hiç karşılaşmadıkları gibi; Atatürk ile Harington da yaşamları boyunca hiç bir zaman biraraya gelip karşılıklı konuşmamışlardır.

lenmiş olamayacağı gibi; Harington'a da söylenmiş olamaz.

İşgal ordusunun Çanakkale Kara Savaşları'nda yenilgi sürecini başlatan an; ilk gün -yani çıkartma birliklerinin mataraları, kendilerine iki gün yetecek suyla dolu iken- onların Gelibolu Yarımadası'ndaki su kaynaklarına doğru hızla ilerleyişlerinin,

Atatürk tarafından süngü hücumuyla durdurulduğu; ve ardından çıktıkları sahile geri püskürtülecekleri andır. Atatürk bunu "*kazandığımız an, bu andır*" sözleriyle vurgulamıştır. Eğer işgalci birlikler, Atatürk tarafından, ilk gün ve tam o anda durdurulmuş olmasalardı, onlar daha **ilk günden su kaynaklarının bulunduğu yerleri ellerine geçirmiş** olacaktı. İşgal ordusu, **evet su sorunu yaşadı**; ancak bu, çıkartmanın ilk gününde, karşılarına onların *nereye çıkartma yapacaklarını önceden kestiren ve su kaynaklarına doğru ilerleyişlerini tam zamanında durduran* bir asker: **Atatürk**'ün çıkmış olması nedeniyle. İşgalci devletlerin savaş raporlarında ve İngiliz Savaş Bakanı Churchill'in kitabında, Atatürk'ü "**Kaderin Adanı**" olarak nitelemesi; bu nedenledir.

25 Nisan 1915 sabahı Gelibolu Yarımadası'na çıkan Anzak askerleri-

nin yenilgisine neden arayanların azımsanmayacak bir bölümü, bu sonucu İngiliz komutanların beceriksizliğine bağlamakta; kimi tarihçiler de Anzakları "*eşeklerin önderlik ettiği arslanlar*" sözleriyle övmektedir. Bu benzetide, İngiliz komutanlar "eşek", Anzak askerleri "arslan" oluyor. Oysa Çanakkale'de ne İngiliz komutanlar "eşek", ne de Anzaklar "arslan"dı; yalnızca karşılıklarına "**Kaderin Adanı**" (Atatürk) ve yurdunu kanının son damlasına dek savunan göğsü iman dolu arslan **Mehmetçikler** dikilmişti; hepsi bu...

Tarihçi Yusuf Hikmet Bayur'un 1963'te yayınladığı **Mustafa Kemal - Birdwood** diyalogu, İngilizleri Anzakların suçlamalarından aklamaya ve Atatürk'ün Çanakkale Savaşı'ndaki başarısını *-kendi ağzından çıkmış gibi sunulan sözlerle-* yok saydırmaya yönelik bir Psikolojik Savaş aracı olarak kullanılıyor.

Tarihin bir Psikolojik Savaş aracı olarak kullanılması; "*dünyanın en eski mesleği*" denli eskidir. Tek avuntumuz, propaganda aracı olmaksızın sakınan dürüst tarihçilerin *-sayıları*

azalmış olsa da- varlığıdır. •
cengizozakinci@butundunya.com.tr

Kaynakça: 1. General Birdwood, hiç bir zaman İstanbul İşgal Kuvvetleri Komutanı olmadı. 2. Mustafa Kemal, 1918 yılında İstanbul'a Çanakkale'den dönmüş değil, Adana'dan gelmiştir. 3. Birdwood-Mustafa Kemal görüşmesini "gerçek" olarak gösteren kitaplardan örnekler: Yusuf Hikmet Bayur, "Atatürk - Hayatı ve Eseri", 1963, s.230-231. / Die Welt des Islams, 1964, 9-10. ciltler, s.106. (Bayur'u kaynak göstererek.) / Sadi Borak, 10.11.1964 Cumhuriyet gazetesi. / Sadi Borak, "Bilinmeyen Yönleriyle Atatürk", 1966, s.29. / Sadi Borak, 25.04.1981 Cumhuriyet gazetesi. / Utkan Kocaturk, "Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Kronolojisi", 1983, s.8 [Kaynağı: 16 Kasım 1918: Atatürk'ün Pera Palas'ta Çanakkale savaşlarına katılmış olan İngiliz Generali William Birdwood ile görüşmesi (Sadi Borak, "Ata ve İstanbul", 1983, s.88-89)] / Jak Deleon, "İstanbul'un Yaşayan Tadı", 1989, s.19 / Alev Coşkun, "Samsundan Önce Bilinmeyen 6 Ay", 2008, s. 58 (Birdwood olmayabilir, Harrington olabilir, adımı belirtmeyeceğiz, kaydıyla) / Erol Mütercimler, "Fikrimizin Rehberi", 2008, s. 439, 440. - 2014, s.462. 4. Sermet Atacanlı, "Atatürk ve Çanakkale'nin Komutanları", Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Şubat 2015, s.320. 5. Harington - Mustafa Kemal karşılaşmasını "gerçek" olarak gösteren kitaplardan örnekler: Hasan İzzettin Dinamo, "Kutsal İsyan" Ocak 1966, c.1, s.206. [Şemsi Belli'nin "Makbule Atadan Anlatıyor: Ağabeyim Mustafa Kemal" adlı kitabında (Selis Kitaplar y., 2005) Abdurrahim Tunçak'ın 2 Mart 1956 günlü Dün ve Bugün dergisinde (sayı 18, s.23-25) "Atatürk'ün de Makbule Hanım'da Manevi Evliydim" başlıklı bir söyleşisinin yayımlandığı belirtilmektedir. (a.g.e.-s. 63, dn.20) / Celal Bayar, "Ben de Yazdım", 1972, c.8, s.2549-2550. / Şevket Süreyya Aydemir, "Tek Adam", 1974, c.1, s.357. / Jak Deleon, "Eski İstanbul'un Yaşayan Tadı", 1989, s. 18. / Şerafettin Turan, "Mustafa Kemal Atatürk: Kendine Özgü Bir Yaşam ve Kişilik", 2004., s.171. ("bir kaynağa göre", kaydıyla.) / Erol Mütercimler, "Bu Vatan Böyle Kurtuldu", 2005., s.173. / Erol Mütercimler, "Fikrimizin Rehberi", 2008, s. 439. (2014, s.461-462). 6. General Sir Charles Harington, "Tim Harington Looks Back", John Murrey, 1940. (Bkz: Appendix 1, s.81., 83., 86., 100.,101.) The Times, 03.11.1920. 7. The Times, 8. 10.11.1920. The Times, 9. 03.11.1920. 10. The Times, 12.10.1923

"Bağımsızlık ve hürriyetlerini her ne bahasına ve her ne karşılığında olursa olsun zedeleme ve kayıtlamaya asla müsamaha etmemek; bağımsızlık ve hürriyetlerini bütün mânasıyla koruyabilmek ve bunun için gerekirse, son ferдинin, son damla kanını akıtarak, insanlık tarihini şanlı örnek ile süslemek; işte bağımsızlık ve hürriyetin hakiki mahiyetini, geniş mânasını, yüksek kıymetini, vicdanında kavramış milletler için temel ve ölmaz prensip... Ancak bu prensip uğrunda her türlü fedakârlığı, her an yapmaya hazır milletlerdir ki, devamlı olarak insanlığın hürmet ve sayısına lâiy bir topluluk olarak düşünülebilirler."

M. Kemal Atatürk

Saklı Tarih
Sinan Meydan

Atatürk'ün
Akıllı
Projelerinden
Biri

AHİMESUT (Etimesgut) NUMUNE KÖYÜ

Atatürk'ün önderliğindeki Türk Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı'nın "aydınlanma" kısmı en tabandan; köyden ve köylüden başlar. Atatürk'e kadar bu topraklarda köylü, maalesef yüzyıllarca ihmal edilmiş, unutulmuş, buna karşılık vergi yükü altında ezilmiş, cepheden cepheye sürülmüş; yetmemiş, aşağılanmış, topraksız, aşsız, evsiz, barksız, dahası eğitimsiz ve cahil bırakılmıştır.

Atatürk, Cumhuriyeti kurarken nüfusun yüzde 80'i köylüdür. Türkiye'deki 40 bin köyün 37 bininde ne yol, ne dükkân ne de okul vardır. Köylü sağlıksız koşullarda

Atatürk, "Üreten köylü
milletin efendisidir," sloganıyla
yola çıkmıştır.

hastalıklarla boğuşmaktadır. Türkiye’de eğer gerçekten bir aydınlanma başlayacaksa bunun köyden başlaması gerektiği çok açıktır. İşte Atatürk, bu nedenle “*Üreten köylü milletin efendisidir,*” sloganıyla yola çıkmıştır.

Daha Kurtuluş Savaşı yıllarında 1922’de köylüye tarım araç gereçleri ve tohum dağıtımına başlanmış, üreten köylüye her konuda kolaylık sağlanmış. 1923’teki İzmir İktisat Kongresi’nde köy kalkınmasının temel ilkeleri belirlenmiştir. 1924’te, yüzyıllardır köylüyü ezen *Aşar Vergisi* kaldırılmış, yine 1924’te *Köy Kanunu* ile devlet-millet el ele köylerin kalkındırılmasına başlanmıştır. Kanunun uygulanmasıyla birçok bataklık kurutulmuş, köye tarım ve sağlık hizmetleri götürülmüş, bazı köylerde kütüphaneler kurulmuş, bazı köylere posta ve telefon teşkilatı götürülmüş, verimsiz tarlalar ıslah edilmiş, ağaçlandırmaya büyük önem verilerek 1924-933 arasında köylere 1.821.900 ağaç dikilmiştir.

Atatürk, köy kalkınmasını **köyde sağlık, köyde eğitim, köyde üretim ve toprak reformu** olarak planlamıştır. Bu amaçla köy okulları kurulmuş, dispanserler açılmış, gezici doktorlar görevlendirilmiş, köy öğretmenleri projesi geliştirilmiş, Halkevlerinin köycülük şubeleri kurulmuş, köylüye düşük faizli kredi verilmiş, ücretsiz tohum, fidan, ilaç ve topraksız köylüye toprak dağıtımına başlanmıştır. İşte köy kalkınmasına yönelik çalışmalarından biri de Atatürk’ün **Örnek Köyler Projesi**’dir. 1928’de başlayan bu proje

geliştirilip 1934’te -Daha önce *Bütün Dünya* dergisinde anlattığım- **İdeal Cumhuriyet Köyü** Projesi ortaya çıkmıştır. Atatürk’ün köy kalkınmasına yönelik öncü çalışmaları 1940’larda dünya çapında bir köy kalkınma projesi olan **Köy Enstitüleri**’nin doğuşuna kaynaklık etmiştir.

Atatürk, 1928’de Eskişehir-Ankara hattı üzerinde "numune köyler" kurulmasına karar vermiştir. **Asaf İlbay**’a kulak verelim:

“Cumhurreisi Mustafa Kemal Paşa bir gün Nafta Müdürü Süleyman Sırrı Bey’i ve beni davet ederek şu emri verdi: (...) Hükümet merkezi ile Eskişehir ovası boylu boyuna bir çöl stepini andırıyor. Her 25 kilometrede bir numune köyü kurmayı düşünüyorum. Bu suretle Eskişehir ile Ankara arası demiryolu güzergâhu boyunca asri, yeşil köyler ile süslenmiş olur. Bu işleri alakalı vekâletlere ve Ankara vilayetine tevdi edeceğim. Fakat asıl olan su ve sulama işleridir. Öncelikle Nafiaca bu hususta bir avan proje hazırlanmasını istiyorum...”

Atatürk’ün isteğiyle Yahşihan’ dan Eskişehir’e kadar olan bu bölgedeki boş arazilere kurulan numune köylere muhacirler yerleştirilecektir. Devlet 1.480.684 lira bütçe ayırarak Antalya, Samsun, İzmir, Bilecik, Cebelibereket, Mersin, Manisa ve Ankara’da 69 adet “numune köy” yapmıştır.

Atatürk’ün örnek köyler projesinin ilk önemli uygulaması **Ankara Etimesgut Numune Köyü**’dür.

Burası Atatürk'ün "Modern Ankara Projesi"ne yakışır şekilde ve tüm Türkiye'ye örnek olacak biçimde çağdaş bir köy olarak düşünülmüştür. İmarı, suyu, elektriği, sosyal tesisleri, tarımsal faaliyetleri, sağlık, eğitim ve ulaşım olanakları ile modern bir köy kurulmuştur.

Etimesgut Numune Köyü'nün kuruluş hikâyesini yine Asaf İlbay'dan dinleyelim: "*Atatürk tarafından yine bir gün Orman Çiftliği'ne davet edilmiştim. Gazi, Ankara'ya 20 kilometre mesafede ve demiryolu üstünde Ahimesut adında bir çiftlik satın almış, burada bir numune köyü kurulmasını tensip buyurmuştu. Toprağın tesviye haritası da yapılmış idi. Burada kurulacak köyün umumi hatları hakkında direktifleri doğrudan doğruya kendisi veriyordu. Bu esnada Ahimesut köy planının hazırlanmasını emrettiler. Türk köylüsünün hususiyetlerini de dikkate alarak, Avrupa köylerinden*

bazı numuneleri örnek tutarak bir köy planı çizdim, adaların taksimatını yaptım, yol güzergâhlarını tayin ettim. Hükümete ait binaları ve çarşı mevkilerini işaret ettim. Bu esnada köy kuracağımız sahanın yükseldiği kısımda bir ormanlık tesisi de unutulmadı."

İlbay, bu planı tamamladıktan sonra Atatürk'e götürmüş, Atatürk planı beğenmiş ancak bazı eleştirilerde bulunmuştur. Güneş ve rüzgâr yönüne göre köyün bazı binalarının mevkilerini ve bazı binaların yol durumlarını hatalı bulmuştur. Asaf İlbay'ın ifadesiyle, "*Bir şehir mütehassısı imiş gibi nüfuzlu bir görüşle, hataların nasıl tashih edileceğini*" söylemiştir. Atatürk'ün düzeltmeleri doğrultusunda mimar Ernst Arnold Egli'nin 1928'de hazırladığı plana göre örnek köy kurulmaya başlanmıştır.

Örnek köyün kuruluş süreci şöyledir:

■ 16 Mayıs 1928 tarihli Bakanlar

Kurulu Kararnamesiyle Mübadeleyle gelen göçmenlerin yer-leştirilmesi ve Türkiye Cumhuriyeti' nin ilk örnek köyünün oluşturulması amacıyla

Ahimesut Çiftliği'nin satın alınmasına karar verilmiştir.

■ 28 Mayıs 1928 tarih ve 66694 sayılı Bakanlar Kurulu Kararname-

15 Nisan
1 9 2 9

SAYI: 10

5/77

YIL: I

HALK

AHİMESUT NÜMUNE KÖYÜ

Ankara'ya yirmi kilometre kadar uzaklıkta demiryolu üstünde yeni kurulan Ahimesut köyü Cumhuriyet hükümetinin köy istahatı yolunda attığı ilk muvaffakiyetli adımdır. Köy' resimlerde görülen güzel küçük evlerden teşekkül ediyor. Nahiye merkezi olduğu için zarif bir hükümet dairesi de vardır. Köyün ahalişi Tuna boyunun yığıl ve çalışkan Deliorman Türklerindedir. Her ailenin bir evi ile yetecek kadar tarlası, loprağı ve çift huymanı vardır. 1. Köyün toplan görünüşü — 2. Köy evlerinden biri — 3. Nahiye müdürü ve ülerişeteler. — 4. İstasyon binası. — 5. Köy kadınları. — 6. Köy erkekleri.

siyle örnek köyün inşasına başlanmıştır.

■ 1 Haziran 1928'de Ahimesut'un nahiye olmasına karar verilerek 19 köy Ahimesut'a, Ahimesut da Ankara'ya bağlanmıştır.

■ 10 Haziran 1928 tarih ve 6723 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile göçmenlerin gelmesine ve çocuklarının eğitimi için **yatılı okul** yapılmasına karar verilmiştir.

■ 9 Eylül 1928 tarih ve 7110 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle örnek köye 2,5 kilometre mesafeden **su getirilmesine** karar verilmiştir.

■ 21 Ekim 1928 tarih ve 7255 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle örnek köye ihale yoluyla **çarşı, çamaşırhane, hamam, kahvehane** ve **han** yaptırılması kararlaştırılmıştır.

■ 19 Mart 1929 tarih ve 7753 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle örnek köy arazisinin sulanması için bent ve kanalların yapımı ihale edilmiştir.

■ 19 Haziran 1929 tarih ve 8128 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle örnek köyün **elektrik trafosunun** inşasına başlanmıştır.

■ 21 Haziran 1930 tarih ve 9582 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle örnek köyün yatılı okuluna **öğretmen lojmanları** ve **kız yurdu** yapılmıştır.

Ahimesut örnek köyü ülkemizin, hatta dünyanın o günkü zor ekonomik koşullara rağmen 6 ay gibi kısa sürede bitirilmiştir. 28 Mayıs 1928'de kurulmasına karar verilen 50 haneli örnek köy, 10 Aralık 1928'de tamamlanmıştır. (Örnek köyün sosyal ihtiya-

yaçlarına yönelik tesislerin inşaatına ise 1929'da başlanmıştır.) Örnek köy tamamlandığında her bakımdan modern bir yerleşim yeridir:

Bahçeli modern küçük evleri, yatılı okulu, öğretmen lojmanları, kız yurdu, suyu, elektriği, güzel trafosu, sulama kanalları, tarım alanları, modern ahırları ve ağılları, çarşısı, çamaşırhanesi, kahvehanesi, modern hamamı, Selçuklu tarzı hanı, numune hastanesi, istasyon binası, radyo verici istasyonu, THK Etimesgut Türkkuşu Tesisleri (1941-THK Etimesgut Uçak Fabrikası) ve Gazi Köşkü (Nahiye Müdürlüğü) ile bozkırın ortasında açmış enfes bir Cumhuriyet çiçeği gibidir.

Örnek köyde sokaklar doğu-batı ve kuzey-güney yönünde düzgün şekilde uzanır. Her sokak bahçeli evlere açılmıştır. Paralel olarak uzanan sokakları kuzey-güney doğrultusunda kesen ana caddeler aynı zamanda mahalleleri oluşturmuştur. Kuruluş planında üç mahallede toplam 50 ev vardır. 5 nüfuslu bir ailenin barınabileceği şekilde yapılan bu evler, bir salon, mutfak-banyo ve kiler olarak kullanılan bir oda ve bu bölüme birleşik olan ahır ve samanlıktan oluşmuştur.

Kuruluş planında evlere bitişik olarak yapılan samanlık ve ahırlar hem oldukça dar olan evleri genişletmek, hem de yangın tehlikesine karşı daha sonraki yıllarda evlerin uzağına taşınmıştır. Evlerin bahçelerinin uzunluğu 40, genişliği 25 metredir, böylelikle her ev bir

dekarlık alana sahiptir. Ayrıca hane başına yaklaşık 150'şer dekarlık tarla ve bağ arazisi vardır. Bu tarla ve bağlar da köyün dışındadır. Yine köyün dışında kalmak şartıyla koyun besiciliği için modern ağıllar yaptırılmıştır. Örnek köyde yolların ve kaldırımların yapımına ve sokak aralarının ağaçlandırılmasına büyük bir önem verilmiştir. Kömürle çalışan buharlı silindir makineleri kullanılarak düzgün yollar yapılmıştır. Örnek köyün kendisi gibi yapımında kullanılan araçlar ve yöntemler de moderndir. Örnek köy, günün koşulları içinde çevreye de hizmet verebilecek bir durumdadır. Örnek köy elektrikle aydınlatılan ilk köylerden biri olması bakımından da önemlidir. Örnek köyde 1930 yılında “*Etimesgut Toplumsal Sağlık Numune Dispanseri*” / **Etimesgut Numune Hastanesi** kurulmuştur. Aynı zamanda çevre köylere de hizmet veren bu hastane özellikle sıtma ile mücadelede büyük bir başarı elde etmiştir. Bataklıkların kurutulmasında burada görev yapan doktorlar Atatürk'ün de övgüsünü kazanmıştır.

Evler göçmenlere teslim edilirken senet karşılığında teslim edilmiş, bu senetler 1934'te tapuya çevrilmiştir. Ahimesut örnek nahiyesine yerleştirilen göçmenler Bulgaristan'dan, özellikle de Rusçuk'tan gelmiştir. 50 haneye mensup 301 soydaşımız Ahimesut örnek köyünde yapımı tamamlanan evlere yerleştirilmiştir. 1928'de 50 hane olarak yerleşime açılan Ahimeust'un/ Etimesgut'un nüfusu kendisine bağlı

köylerle birlikte 4985 kişidir.

Selahattin Kandemir “*Türkiye seyahatnamesi-Ankara Vilayeti*” adlı eserinde Etimesgut'u şöyle anlatmıştır:

“... *Etimesut istasyonuna gelince manzara birdenbire değişir. Bu ıssız, kimsesiz görünen geniş stepler ortasında böyle mamur ve yepyeni bir köy insanı hayrete düşürür. İşte burası şimdiki Ankara'nın batı kapısıdır. Ve her yolcu, bu geniş ve yüksek kapıdan geçerken Cumhuriyet neslinin yapmış olduğu büyük eserler önünde bir kere daha hürmetle eğilir. Çünkü hayat ile bugünkü arasındaki farkı bütün canlılığı ile gösteren bu yeni inşaatlar, evler, mektep, hükümet dairesi, hal, istasyon vs etrafında yemyeşil bir saha görünür”*

Etimesgut Örnek Köyü 2003-2011 arasında yavaş yavaş yok edilmiştir. Bugün Atatürk'ün bu örnek köyünden geriye yalnızca sağlık yapısı olarak kullanılan yatı mektebi, han (otel) ile yol kenarında yıkılmadan ayakta durmayı başaran elektrik trafosu kalmıştır. •

sinanmeydan@butundunya.com.tr

Kaynakça: Sinan Meydan, **Akl-ı Kemal, “Atatürk'ün Akıllı Projeleri”**, 5 cilt bir arada (özel baskı) İstanbul, 2015, s.298-314, 836. Asaf İlbay, **Çocukluk Arkadaşım Atatürk ve Mustafa Kemal'le 45 Yıl**, İstanbul, 2014, s.74, 86. “*Örnek Köyün Kurulması*”, <http://www.etimesgut.bel.tr>, (Son erişim, 16 Haziran 2015). **Tarih IV, “Kemalist Eğitimin Tarih Dersleri”**, (1931-1941), 4. Bas, İstanbul, 2004, s. 339. Selahattin Kandemir, **Türkiye Seyahatnamesi-Ankara Vilayeti**, İstanbul, 1932.

“*Etimesgut Numune Köyü*”, <http://aocarastirmalari.arch.metu.edu.tr/etimesgut-koy>, (Son erişim, 16 Haziran 2015). “*Ahimesut Numune Köyü*”, **Halk**, S.10, Yıl 1, 15 Nisan 1929, s. 5.

Büyük Yapıtlarımız
Konur Ertop

Fikret Otyam'ın
Yazdıklarında
Türkiye'nin
60
Yılı

Fikret Otyam, 1964 tarihli “Hu Dost” kitabında, Hacibektaş türbesini ziyaretinden, Alevilerle görüşmelerinden, onların dünya görüşünden, sorunlarından söz ederken anı olarak Hacibektaş taşından yapılma on iki dilimli bir teslim taşı aldığını anlatır.

“Teslim” kulun bütün istencini Tanrıya vermesi, kendisinde hiçbir varlık görmemesidir. Taşın üzerindeki dilimler on iki imama işarettir.

Alevi de Bektaşî de olmayan Fikret Otyam teslim taşıını boynundan hiç çıkarmadı. Cenazesi Antalya'daki Cemevinden kaldırıldı, "teslim taşı"yla birlikte Hacıbektaş'ta toprağa verildi.

Kısa süre önce Cumhuriyet aydınlanmasına gönül vermiş Turhan Selçuk'la İlhan Selçuk da son duraklarının Hacıbektaş Dergâhı olmasını istemişlerdi.

Bu öncü aydınların Alevi-Bektaşî düşünce-sinde hangi değerleri varsaydığını, Otyam'ın "**Hu Dost**" kitabında buluruz. "**Gide Gide**" başlıklı "**Gezi Notları**" dizisinin bu cildi başlarken Seksenlik Alevi Mustafa Dayı, "*İkilikten kime fayda gelmiştir, kim umduğunu bulmuştur? Birlik yolundan şaşmamak, bizim yolumuzdur. Türk'ü ikiye bölene, çalışana lanet...*" diye konuşur.

Bölücülük nedir?

Aleviler, "*Tanrı aynı Tanrı, Muhammet aynı Muhammet, inanılan kitap aynı kitap, yani Kuran!.. Fakat bölücü anlayış hepsini yol aynıyken ikiye ayırmış,*" diye yakınmaktadır.

Bir köyün hocası, "*Kızılbaşların yüzüne bakmayın, yüzünüzün nuru gider. Onların ekmekleri yenmez,*

kestikleri yenmez, çulları çiğnenmez. Onların oturdukları yer şartlanmayınca adam atılmaz," dermiş!

Başka biri de, "*Kızılbaşların gittiği hamama gitmeyin, kırk yıl başka hamamda yıkansanız pisliğiniz gitmez!*" diye vaaz vermiş.

Aleviler, "*Bugünedek süregelen ikiliğin başı ekonomiktir, sosyal anlaşmazlıktır... Sonra post kavgası, kurulması istenen halk demokrasisine çıkarıcıların karşı gelmesi ve araya din sorununun da girmesidir,*" diyor.

Fikret Otyam'a Hacı Bektaş'ın dilinden insan olmanın - hiç de kolay olmayan- yolu yordamı anlatılmıştır: "*Senlik benlik bilmeyeceksin... İyiliği başa kakmayacaksın. Kötülük dahi etseler cevabın iyilik olacaktır. Gösterişten kaçacaksın. Herkesi eşit*

göreceksin. İnsanların hayrına koşmayı kendine iş bileceksin."

Otyam, "Gelin Canlar Bir Olalım" kitabında da Almanya'daki Alevileri, onların yaşamlarını, sorunlarını anlatır.

Cem ayininde şöyle altın öğütler sıralanır: "*Bu yola girecekler haram yemeyecek, yalan söylemeyecek, zina etmeyecektir. Komşu hakkı Tanrı hakkıdır. Komşu hakkına dokunulmaz. Gönül kırılmaz. Emanete hıyanet edilmez. (...) Elinizle komadığınız bir şeyi kaldırmayın, dilinizle verdiğiniz sözden dönmeyin. Yalan,*

iftira gıybet (dedikodu) ve bühitan (iftira) etmeyin.”

Otyam, “**Gelin Canlar Bir Olalım**” kitabında da Almanya’daki Alevileri, onların yaşamlarını, sorunlarını anlatacaktır.

Sivaslı Binali Gülçiçek, Köln’de yaşayan örgütçü, politikacıdır.

“Alevilik konusunda yüzyıllardır süregelen önyargular, yanlış bilgilen-dirmeler, sürtünmelerin muhakkak giderilmesi gerekiyordu. Alevilerin gerçek yönünü, anlamını, buradaki insanlarla anlatmak zorunluluğunu hissetmişim, her iki kesim arasındaki tatsızlıkları ortadan kaldırmaya büyük özen gösterme zorunluluğu duydum,” diye konuşur.

Bu amaçla “Alevli Kültür Merkezi”ni kurmuştur. İnsanca, kardeşçe temellere dayanan yeni bir dünyanın nasıl gerçekleşeceğini, yine Köln’de, tüp bebek uygulamasının öncü adı Dr. İsmet Turanlı dile getirir:

“Gün gelecek Otyam; insanoğlu gerçekten insanlaşacak, çevresinin koşullandırmasına izin vermeyecek, bencilliği yenecek; kimse rengi, dili, dini yüzünden aşağılanmayacak. Bu salt bilim yardımıyla değil, barışçıların, sanatın, çevrecilerin, hattâ turizmin yardımıyla olacak...”

Köln’deki doktorun 1994’teki gelecek tasarımına hâlâ ulaşamadık. Fikret Otyam “**Gide Gide**” başlıklı Anadolu yolculuklarına başlayalı ise neredeyse 60 yıl oldu. O yazı dizilerinin ağırlık noktası doğu ve güneydoğu illerimizdi. Halkın yaşam güçlüğü, topraksızlık, sulama sıkıntısı, yok olan

Otyam, sayısız yolculuklarında o çevrelerde yaşayanlarla birebir ilişki kurdu, sorunlarını yazılarında sayıp döktü.

ormanlar, mevsimlik işçiler, iç göç-dış göç, ezilen kadınlarımız, inanç sömürüsü, devlet organıyla sakat ilişkiler, kaçakçılık, sınırda mayınlı topraklar, eğitimsizlik, Kürt kökenli, Arap kökenli yurttaşların sorunları günümüzde de çözüm bekliyor.

Otyam sayısız yolculuklarında o çevrelerde yaşayanlarla birebir ilişki kurdu, sorunlarını yazılarında sayıp döktü. Anlattıkları arasında azalacağına çığ gibi büyümüş olumsuz durumlar az değil:

“Gaziantep’te asayiş var mı? Onu da gazetelerden, halktan öğrendim. Antep’te güvenlik gevşektir. Ne yaparsınız bu da demokrasi gereği. 1950’den bu yana tarikatçılık almış

yürümüŝ. Rufailer, Nakŝibendiler, Mevleviler ayinlerini evlerde gruplar halinde yapıyorlarmıŝ! Bilhassa Rufailer, Kadirilerin faaliyeti bir hayli fazlaymıŝ...”

Çiftçiler tarımdan beklediklerini alamaz: “Halk sebzeçidir. Gelgelelim Allah baba kızdı bizlere, su vermeyip güneş verdi. Sebzeler tüm kurudu gitti. Millet zararda.”

Sulama sorunu “Gide Gide”lerin başlıca konuları arasındadır: “Ah su... Ah su... Har-ran’a su... Kalkınma, bereket, döviz hep Har-ran’da yatıyor. Nasıl yatmak? Kırklar uykusu gibi değil... Ölü gibi... Kaldırmak gerek...”

Zamanla “Güneydoğu Anadolu Projesi” gerçektele-şecek, bu çorbada tuzu bulunduğunu ileri süren Otyam-haklı olarak- övünecektir. Keban Barajının temel atma töreniyle ilgili fotoğrafta “**Fırat, Türk halkına ışık, su, ve medeniyet getirecek**” yazısının altında gazetecilerin kuŝattıęı Demirel’i görürüz. Fikret Otyam açıklar:

“İlk gözağrım Keban Barajı ve Hidroelektrik Santrali’nin temel atma töreni, yıl 1966. Gepegeç Başbakan Demirel’e uzatmıŝız mikrofonlarımızı... O ne güzel, ne heyecanlı

bir gündü!”

Röportajların önemli alanlarından biri eğitim-öğretimdir: “Antep’te okula devam etmeyen, ettirilmeyen binlerce çocuk var... Antep köylerinde Türkçe bilmeyen çocuklar, analar, babalar var. 467 köyün dörtte birinde okul var. Değişik töreler var, bu varlara ne zaman okul eklenirse kader deęiŝecektir. Memleketin kaderi okul’dadır. Yol’dadır.”

“İlk gözağrım Keban Barajı ve Hidroelektrik Santrali’nin temel atma töreni, yıl 1966. (...) O ne güzel, ne heyecanlı bir gündü!”

Anayasa Türkiye Devletinin dilinin Türkçe olduğunu söyler ama Türkçeyi bilmeyen yurttaşlar hiç de az değildir:

“Şu Zeynep altı yedi yaşında... Görürsün daha Türkçe bilmez. Niye bilmez? Çünkü mektebe gitmez. Neden gitmez? Çünkü mektep yok... Neden mektep yok?”

Sustu. Düşündü. Devam etti: “Ben olsam şu koca Har-

ran topraklarına boyuna mektep açarım. Biz Türküz Beg, biz Türküz... Türküz a, Türkçe bilmezik! Askerlikte öğrenirik, sonra unutan unuttur, unutmayan benim gibi yarı yamalah dillendir. Bilsen de kimle söz eden? Millet Arapça konuşur, Arapça dertleşir... Mektep olsa nah şu kız gibi bi yığın var!”

Din sömürüsü çok yükseklere tırmanmıŝtır: “Evlat, evlat! Bu dünya evliyaların yüzü suyu hürmetine

ayakta duruyor, Kitabın yüzü suyu hürmetine duruyor! Evlatlarımızı kâfir yapıp çıktık... Dinden imandan ayrıldık! Müslümanlar hâşâ kâfir olup çıktılar. O öğretmen piçleri, o yezitler, Allahı Peygamberi tanımıyorlar ki, kitabı bilsinler! Bunlar ilim irfan adamı değil, piç güruhu! Yalan mı?"

Otyam yaşamının sonuna değin o sorunlar üzeride durdu. Hasta yatağında zehir zemberek siyasal eleştiriler kaleme aldı:

Hurşit hazretle epey gezdik. Çarşafli, peçeli kadınları görünce gözleri parlıyor: "Dinimizin Kâbe örtüsü, bunlar diyor! Müslümanla kâfiri ayırıyor."

Otyam'ın anlattığı yolculuklardan biri 27 Mayıs'tan hemen önceki günlerin tarihini taşır. Dönemin siyasal ortamı, baskı rejimi yaşamın her alanı derinden etkilemiştir:

"Zulüm vardı yurdun her yerinde... Başta Ulus -ana muhalefet partisnin gazetesi, Otyam'ın çalıştığı yayın organı-, gazeteler kapatılmıştı... Komisyonlar kurulmuş, bu yurdun namuslu insanlarına kan kusturuyor, gözdağı veriyor, mahkemesiz zindanlara tıkiyordu! Bir kötü yel esiyordu yurdumuzun üzerinde..."

Fikret Otyam'ın anlattığı Türkiye 60 yıl içinde elbette birçok yönden değışti, gelişti. Sorunların çözülemediği yönler de kaldı. Otyam yaşamının sonuna değin o sorunlar üzeride durdu. Hasta yatağında zehir zemberek siyasal eleştiriler kaleme aldı.

Usta fotoğrafçı, usta ressam, usta röportaj yazarının bütün yapıtları aydınlanma düşüncesiyle, derin yurt sevgisiyle temellenmiştir. •

konurertop@butundunya.com.tr

Eğer yürüdüğün yolda engeller yoksa o yol seni bir yere götürmez.

Bazı insanlarla yüzleşmek zordur, haksız çıkarsın. Çünkü onların galip gelecekleri ikinci bir yüzleri daha vardır.

Dünyada iki tane trajedi vardır. Biri kalbinizdeki tutkuyu yitirmek, diğeri ise kaybettiğiniz tutkuyu geri kazanmaktır.

George Bernard Shaw

FİKRET OTYAM'IN
ARDINDAN

19.12.1926 - 9.8.2015

Özlem de Özlenenler de Artarken

Yazan: METE AKYOL

Türkiye’de Alevi kimliğinin özgürce açıklanamadığı, Alevi sözcüğünün özgürce ağızlara bile alınamadığı 1960’lı yıllarda Fikret Otyam, kendi ağzından damla damla bal damlatarak, bizim ağızlarımıza avuçlar dolusu bal tadı akıtarak anlatırdı Alevi dostlarıyla paylaştığı muhabbetlerini...

Otyam’ı dinledikçe, dinledikçe kendimizi kaptırır, onun üç dört gün önce kalktığı muhabbet sofralarındaki

yerinde bu kez, kendimizi bulurduk. Bizim de sofradan kalkma saatimiz geldiğinde, o gece Otyam’a mı, onun Alevi dostlarına mı hayran kaldığımızı birbirine karıştırırdık, bu karışıklığı düzeltmeye de kalkışmazdık.

Ankara’daki dostlarının bir bölümü, Alevi’lerle tanışmadan önce onları Otyam’ın sevgisinde tanımışlardır, Alevi’leri tanıdıkça Otyam’ı daha çok sevmişlerdir. Güvendiğine, sizi de güvenderecek denli temeline değin

güvenirdi; sevdiğini, size de sevdirtcek denli saçının teline değin severdi, Otyam. Dostlarıyla arasında sevgi duygusunun yanısıra her zaman, güven inancı da var olmuştur.

Onun da her olanak bulduğunda görmek istediği, konuşmak istediği, kendisine takılmasını, şaka yapmasını istediği bir numaralı “sevdiği” elbette İsmet İnönü’yü ama... İnönü’nün çevresindeki gazetecilerden biz üçümüz, dördümüz gibi Otyam da, “İnönü’yü sevmekten”

Fikret Otyam'ın fotoğraf sergisinde İsmet İnönü ve Otyam birlikte

de önce, “İnönü tarafından sevlmeyi” seviyordu.

Benim iki günde bir, kimi zaman da bir günde iki kez sorduğum “Koçero ne zaman yakalanacak, Sayın Paşam?” sorumu duyunca İsmet İnönü’nün kulağımı çekmesi beni ne denli çok mutlandırmışsa, kendisine İnönü’nün birgün çok zarif bir biçimde ettiği sitem de, Fikret Otyam’ı o

denli çok mutlandırmıştı. “Bu sitemiyle İsmet Paşa hem bir Türk beyefendisi kimliğini bir kez daha kanıtlamış oldu, hem de hakkında bilmediğimiz bir tarihsel gerçeği açıklamış oldu” diyerek bu anısını ayrıca, biraz da böbürlenerek anlatırdı.

Onun her anlattığında duyduğu mutluluğu şimdi ben de duyumsayarak ve ben de onun adına, onun böbürlenmek hakkını kullanarak, burada size anlatayım o “sitem” olayını: 1960’lı yılların ortalarındaki o gün Başbakan İsmet İnönü’yle görüşme

olanağı bulamamış, o nedenle makam otomobilini izlemeye koyulmuştuk. İlk durduğu yerde otomobilden iner inmez Paşa’yı “yakalayıp”, bir çırpıda sorularımızı soracak ve kendisinden, halkın merakla beklediği görüşlerini alacaktık. İsmet İnönü’nün otomobili Pembe Köşk’ün bahçe kapısından girince, biz de bahçe kapısında taksilerimizden indik ve arasındaki

50-60 metrelik yolu bir nefeste koştuk, evinin kapısında arabasından indiğinde İnönü’nün karşısındaki yerlerimizi aldık.

İsmet İnönü her zaman yaptığı gibi gözlerini yine hepimizin yüzlerinde dolaştırırken birden durdu, sonra Fikret Otyam’a doğru yürüdü. Neler olacağını merakla ve de heyecanla bekliyorduk.

“Ne mazeretin vardı?” diye sordu İsmet İnönü. “Bu sabah neden sakal traşı olmadın, Otyam?”

Fikret Otyam, hiç beklemediği bu soru karşısında ne yanıt vereceğini şaşırды, bocaladı ve tam birşeyler söylemeye çalışırken İsmet İnönü, Otyam’a söyledi, hepimize duyurdu: “Ben cephede düşman karşısına çıkmadan önce bile traş oldum her sabah, Otyam” dedi.

Yalnızca Fikret Otyam değil, o an İnönü’nün karşısındaki biz hepimiz, bu dersimizi sanki suskunluğumuzla sindireceğimizi sandığımızdan olmalı, ağızlarımızı açamadık, bir gazeteciler korusu disiplini içinde, birlikte sustuk, olduğumuz yerde kalakaldık. İsmet İnönü evine girdikten sonra da döndük, biraz önce bir nefes alımlık sürede koştığımız yolu ağır ağır adımlayarak, bahçe kapısının önünde bizi bekleyen taksilerimize bindik, gazetelerimize dağıldık.

Fikret Otyam’la ortaklaştığımız kimbilir kaç anımızdan birini daha, o da, ben de, uzun yıllar unutamamışızdır. O anımı da anlatayım:

TRT Televizyonu’nun ilk yıllarında “video” henüz yoktu. Açık Oturum, tartışma ve haberler dışındaki programların yayından bir iki saat önce üstünkörü bir “prova”sı yapılırdı. TRT Televizyonu’nda Cumartesi akşamları yayınlanan programımda o haftaki konuğum, yakın dostum Fikret Otyam’dı. Otyam’la yakın dost olduğumuzu yalnızca meslekdaşlarımız değil, o günlerin bir avuç nüfuslu Ankara’ında çok kişi de bilirdi.

Programın provasında Otyam’ın Anadolu gezilerindeki fotoğraflarını da gösteriyor, o fotoğraflarla ilgili olarak verdiği bilgileri de dinliyorum. Ekranı bir ara, sizin şimdi bu sayfada gördüğünüz fotoğraf geldi. Belliydi ki fotoğraf, bir dinlenme anında çekilmişti. Fotoğrafa ilgili

ayrıntılı bilgiyi, Otyam verdi: “Nemrut Dağı’na çıkarken bir mola anımızı gösteriyor bu fotoğraf” dedi. “İki küçük rehberim, ben ve katırım görüyoruz.”

Nasıl olsa provadayız ya... Nasıl olsa Otyam’la yakın dostuz ya... Şakanın tam sırasıydı: “Sağdaki sizsiniz, değil mi?” diye sordum saf saf.

Fikret Otyam’ın o an kocaman bir “pof” sesiyle patlayan kahkahası, bir gökgürültüsü şidetiyle ve bir makineli tüfek ateşi temposuyla kesik kesik ve durmaksızın devam etti. Bir dakika, iki dakika derken üç, dört, beş dakika geçti, Otyam’ın kahkahası geçmedi. Kahkahalar uzadıkça, işin rengi de değişir gibi oldu.

Bir tanı koyabilmemiz için doktor olmamıza gerek yoktu. Fikret Otyam kesin bir gülme krizine tutulmuştu ve bir türlü kurtulamıyordu bu krizden.

Kabloyla bina içinde yayınlanan provayı odalarındaki ekranlardan izleyen TRT yöneticileri birer birer stüdyoya inmeye başladılar. Bir daire başkanı “Doktor çağıralım” diyor, televizyon binasında olay çıkmasını istemeyen bir müdür, “Cankurtaran çağırsak da, hastanede baksalar durumuna” biçimde akıl veriyor.

İmdatımıza, programımızın yönetmeni Ayla Erdemli yetişti. Stüdyoya fırtına gibi girdi ve konukluğuna filan aldırılmayıp, Fikret Otyam’a sert bir sesle emir verdi:

Bir tanı koyabilmemiz için doktor olmamıza gerek yoktu. Fikret Otyam kesin bir gülme krizine tutulmuştu ve bir türlü kurtulamıyordu bu krizden.

“Lütfen dikkatlice sağ elinizin başparmak tırnağına bakınız, Fikret Bey” dedi. “Göreceksiniz, gülmeniz hemen kesilecektir.”

Otyam bir an bile duraksamadan bu emri yerine getirdi, sağ elinin başparmak tırnağına dikkatlice baktı ve... Hayret! O an kesildi gülmesi.

O gece stüdyoda önce önlemimizi, sonra yerlerimizi aldık. İlk önlem kararını yönetmenimiz uyguladı, yeni bir kazaya neden olmaması için “katırlı fotoğrafı” yayından kaldırdı.

İkinci önlemimizi, Otyam’la kafa kafaya verdik, kendimiz aldık.

“Stüdyoda yüz yüze bakmayalım, göz göze gelmeyelim” dedik. Bu önlemimizi başarıyla uyguladık ama... İkimiz de o denli ileri gitmişiz ki... Bizi yakından tanımayan, aramızdaki dostluğun dokunulmazlığını bilmeyen kimi seyirciler üzerinde “iki dargın adam” izlenimi bile uyandırmışız. “Kesinlikle aralarına bir kara kedi girmişti” diye TRT’ye telefon üstüne telefon etmişler.

Bizi yakından tanımayan seyircilerimiz meraklarını o an giderememişlerdir ama... Otyam’la aramızdaki

dostluğumuzun dokunulmazlığına dokunabilmeye değil bir kara kedinin, koskoca bir karakatırın bile gücünün yetmeyeceğini yıllar geçtikçe, kuşku yok, onlar da görmüşlerdir.

Otyam da, ben de, bu ve benzer anılarımızı, ilerideki yıllarda yeri ve sırası geldiğinde, dostlarımızla da paylaştık. Güvenilir eski dostluklarımızı anlatırken “Kara kedi, kara katır” benzetmesini bir “örnek” olarak kullandık...

Bir “Türk beyefendisi”, bir “örnek insan” yapısından söz ederken

de, “İsmet İnönü’nün, savaşta düşman karşısına çıkmadan önce bile sakal traşı olacak denli uygar bir kişilik ve ‘örnek’ bir insan yapısına sahip olduğunu” özellikle vurguladık...

Şimdi o güzel olayları ve o güzel insanları zaman zaman, günlük mesleksi ve toplumsal ilişkilerimiz sırasında anımsadıkça... Söylemesi bile kolay değil. Yalnızca anımsamakla yetinmiyoruz; anımsadıkça özlemlerini de çekiyoruz, özlemlerini çektikçe varlıklarına gereksinim de duyuyoruz, o güzel olayların da, o güzel insanların da... •

Yaşamınızdaki İdeal Yaşlarınız

İnsan yaşamının en mutlu dönemi, tüm sorumluluklardan uzak geçen çocukluk günleri olabilir. Ancak her insan, yaşamının kimi dönemlerinde, öteki dönemlere oranla, daha mutlu, başarılı ya da daha şanslıdır.

Yirmili yaşlara dek daha kolay öğrenilir ve geniş çaplı bilgi birikimi yapılabilir. Ancak bu bilgiyle doğru sonuçlara varabilmek için, yaşınızın biraz ilerlemesi gerekir.

Yirmibeş yaşında belli bir zekâ düzeyine ulaşan kişi yaşamı boyunca bu düzeyi korur hatta bu düzeyin üstüne çıkabilir. İnsanlar 30 ile 39 yaşları arasında en yaratıcı dönemlerindedirler. Yaratıcı güce sahip kişiler genellikle ilerleyen yaşlarında da yaratıcılıklarını sürdürebilirler.

40–50 yaşlar arası genel olarak kişilerin en çok para kazandıkları dönem olarak belirlenmiştir. Öğrenim süresi uzun olan meslek sahiplerinin ise ancak 60’lı yaşlarında en yüksek ücreti aldıkları ortaya çıkmıştır.

Kısa bir eğitimden geçenler kırk yaşlarında, eğitim görmemiş işçiler ise otuz yaşlarında tam maaş almaya hak kazanırlar. Psikologlara göre her insan beş yaşına geldiğinde kişiliğinin genel hatları belirlenir. İnsan büyüdükçe olgunlaşır ve kişiliğinde değişimler olur. Kırklı yaşlarda kişiler kendi yaşamlarını sorgulamaya başlarlar. Bu sorular insanın kişiliğinin değişmesine yol açabileceği gibi, zor bir dönemin başlangıcı da olabilir. En ideal dönemin 30–45 yaşlar arası olduğu, bu dönemde insanların kendi yeteneklerini iyi bildikleri ve bu yeteneklerini kullanabilmeleri için yeterli güce sahip oldukları kabul ediliyor.

Psikolojik araştırmalara göre, insanın kendi problemlerinin sorumluluğunu taşımaya başladığı dönem, en ideal dönemidir. Bu dönemde kişi, kendi yaşamını kendisinin yönlendirebileceğini öğrenmekte ve sorunları için çevresinde suçlular aramaktan vazgeçmektedir.

İdeal yaş fiziksel olarak 30–45 arası olabilir, ama siz mutlu olabildiğiniz her gün ideal yaşınızdasınız. •

Sally Winters

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Analitik (Fr.)
a-Uydurma
b-Yardımcı
c-Ödenti
d-Çözümleyici	6 Tansiyon (Fr.)
a-Damar aktarma
b-Veri
c-Taslak
d-Kan basıncı	11 Handikap (İng.)
a-Engel
b-Kazıbilim
c-Atak
d-Buluş
2 Briefing (İng.)
a-Etkin
b-Bilgilendirme
c-Seçenek
d-Gövdebilim	7 Reflektör (Fr.)
a-Tatbilir
b-Küresel
c-Yansıtıcı
d-Üçleme	12 Faktör (Fr.)
a-Kışkırtıcı
b-Etmen
c-Verim
d-Buluşma
3 Teknik (Fr.)
a-Yol, yöntem
b-Kavrama
c-Gösteri
d-Dağıtıcı	8 Seans (Fr.)
a-Oturum
b-Yer fiziği
c-Ayarlama
d-Karışık, dolaşık	13 Envanter (Fr.)
a-Döküm
b-Tez
c-Eşzaman
d-Dolaşım
4 Vestiyer (Fr.)
a-Akimölçer
b-Belgelik
c-Askıyeri, askılık
d-Engebe	9 Sistem (Fr.)
a-Sıra dışı
b-Düzen
c-Yansız, tarafsız
d-İmce	14 Grev (Fr.)
a-Toplumcu
b-Destekleyici
c-Gösteri
d-İş bırakımı
5 Yakamoz (Rum.)
a-Parıltı
b-Sesli duyuru
c-Karıştıracı
d-Çizelge	10 Makro (Fr.)
a-Dar, küçük
b-Kurgu
c-Öğüt
d-Büyük, geniş	15 Aroma (İta.)
a-Özel
b-Özgül
c-Hoş koku
d-Oturmuş

Kültür ve Sanat Dünyasından
Tekin Özertem

AKM'nin Terkedilmişliğinin Gölgesinde

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ

Operamızın Dünü ve Bugünü

RICHARD WAGNER'in

toplu sanat eseri / Gesamtkunstwerk, olarak nitelediği Opera Sanatı, Rönesanstan başlayarak Avrupa kültür ve sanatının gelişmesine; çeşitlenerek zenginleşmesine büyük katkılarda bulunmuştur.

Bunun en önde gelen kanıtı geçmiş yıllardan günümüze ulaşan, her biri birer mimari sanat eseri olan opera binalarıdır. Opera sanatı sadece bir sahne gösterisi olarak değil, içerdiği çok sesli müzik ile Avrupa toplumlarında demokrasinin ve toplumsal çok sesliliğin gelişimini de büyük ölçüde etkilemiştir.

OSMANLI İMPARATORLUĞU

döneminde 17. yüz yılın üçüncü çeyreğinde bir saray duğününe Avrupa'dan bir opera topluluğunun davet edilmesi düşünölmüş ise de istek gerçekşmemiştir. III. Ahmet'in elçi olarak Fransa'ya gönderdiği Yirmisekiz Mehmet Çelebi, Paris'te ilk kez izlediğı bir opera temsilini bütün ayrıntıları ile padişaha gönderdiği raporlarda anlattıysa da Batı kültürüne büyük ilgi duyan III Ahmet'e de bir opera temsili izlemek kısmet olmamıştır. Tarihimizde ilk kez opera izlemek 1797 yılında besteci ve şair Padişahımız III. Selim'e nasip olmuştur.

Otuzbirinci Osmanlı Padişahı olan, çok iyi Fransızca bilen, batı kültürü ile yetiştirilmiş ve batı müziğini seven otuz birinci padişahımız Abdölmecit, yirmi yıl süren hükümdarlığı sırasında İtalya'dan gelen ve Pera'da / Beyoğlu'nda temsiller veren

Tarihimizde ilk kez opera izleyen Padişah III. Selim

opera topluluklarını desteklemiş; müslöman Osmanlı gençlerinin de bu sanatı öğrenmelerini teşvik etmiştir. Elbette ki bunda geleceğın Cumhuriyet başkanığı Senfoni Orkestrası'nın çekirdeğini oluşturacak Mızıka-i Hümayun'u kuran ve başına İtalyan müzisyen ve besteci Donizetti'yi getiren babası II. Mahmud'un büyük etkisi olmuştur. II. Mahmud'u da III. Selim yetiştirmiş, eğitimi ile yakından ilgilenmiştir.

Kimilerince tezat olarak algılanabilecek olmakla beraber Osmanlı padişahları arasında opera sanatına en çok değer veren ve opera ile en çok ilgilenen padişah otuz yıl süren istibdat dönemi ile ünlü II. Abdöhlhamit olmuştur. Çocukluk ve gençlik yıllarında Fransız Alexandre Efendi ile uzun süre Mızıka-i Hümayun'un şefliğini üslenen İtalyan müzisyen Guatelli Paşa'dan müzik dersleri alan Abdöhlhamid zamanında saray orkestrası ve bandosunda çoğı yabancı müzisyenlerden oluşmuştur. Yıldız Sarayı'nda İtalyan opera topluluklarını ağırlayan, İzmir Sanayi Mektebi öğrencilerinden oluşın okul bandosunu saraya davet eden, dinleyip madalya ile onurlandırmıştır.*

Sevdiği operaları içeren kayıp opera repertuarı, Saray Tiyatrosu'nun yöneticisi olarak görevlendirdiğı İtalyan opera sanatçısı Arturo Stravolo'nun varisleri tarafından 2012 yılında Yıldız Sarayı Vakfı'na teslim edilmiş; bu belge ile II. Abdöhlhamit de opera ve çok sesli batı müziğini seven bir Osmanlı padişahı olarak tarihe geçmiştir.

Arturo Stravolo'nun varisleri tarafından Yıldız Sarayı Vakfı yöneticilerine teslim edilen, Sultan II. Abdülhamit'in opera repertuarı.

ÜLKEMİZDE OPERANIN başlangıç yıllarında Fransız sanatçılar yoğunluk-tayken, 19. yüzyıldan 20. yüzyıla dek İtalyan operacılar ön almışlar, Arşak Haçaturyan, Dikran Çuhacıyan başta olmak üzere Osmanlı vatandaşlarının önemli katkıları, Milli Osmanlı Operet Kumpanyası gibi özel girişimler ile İstanbul'da opera geleneği 1914 yılında Darülbedayi-i Osmani / İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nun kuruluşundan başlayarak Tepebaşı Dram Tiyatrosu'nun 1970 yılında yanıp kül olmasına kadar sürmüştür.

1969 yılında dünyanın dördüncü büyük kültür merkezi olarak hizmete giren İstanbul Kültür Sarayı'nda Devlet Tiyatrosu Opera ve Bale Genel Müdürlüğü'nün temsilileri ile sürecek iken bu görkemli bina da 1970 yılında yanmış; 1978 yılına kadar opera tiyatro

temsilileri belirli aralıklarla Taksim Sahnesi'de devam etmiştir. 1978 yılında yenilenerek İstanbul Kültür Sarayı olarak açılan binanın adı 1980 darbesinden sonra Atatürk Kültür Merkezi olarak değiştirilmiş; 2005 yılında da dönemin Kültür Bakanı Atilla Koç tarafından ekonomik ömrünü tamamladığı

gerekçesi ile yıkımına karar verilerek faaliyetten men edilmiştir. AKM'nin bu günkü yürek parçalayan durumu Atilla Koç'un İstanbul ve Türkiye'ye armağan ettiği bir yüz karasıdır.

Avuntumuz İstanbul Devlet Operası ve Balesi'nin çalışmalarını tüm olanaksızlıklara rağmen Kadıköy Belediyesi tarafından yenilenen eskinin Süreyya Sineması'nda sürdürüyor olmasıdır.

Cumhuriyet döneminde opera sanatının ülkemizde yeniden değer kazanması, 1936 yılında Carl Ebert yönetiminde Ankara Devlet Konservatuvarı'nın açılması ile başlar. 1949

Atatürk Kültür Merkezi
2005 yılında dönemin Kültür Bakanı Atilla Koç tarafından ekonomik ömrünü tamamladığı gerekçesi ile yıkımına karar verilerek faaliyetten men edilmiştir.

Atatürk Kültür Merkezi günümüzde kaderine terk edilmiş bir yapı durumunda

yılında çıkarılan 5441 sayılı yasa ile de tiyatro, opera ve bale sanatları devletin kanatları altına alınır. Şah Rıza Pehlevi'nin ziyareti nedeniyle konusunu bizzat Atatürk'ün belirlediği, Ahmet Adnan Saygun'un bestelediği; 1934 yılında Türk Ocağı'nda sahnelenen Özsoy Operası Cumhuriyet dönemi Ankarasının ilk opera temsilidir. Düzenli opera temsilleri Devlet Tiyatro Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü'ne atanan Muhsin Ertuğrul döneminde başlar. Sergi sarayı binası, 1948 yılında opera ve tiyatro binası olarak yeniden düzenlenmiş; opera, tiyatro, bale temsilleri ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası dinletileri kentin kültür yaşamının ayrılmaz bir parçası, Ankara da gerçek bir başkent olmuştur.

İZMİR'E GELİNCE: 18. Yüz yılda altı opera binası olan İzmir'de benim çocukluğumda opera vardı ne de opera

binası. Devlet Tiyatrosu Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü'nün yaz aylarında Kültürpark Açık hava Tiyatrosunda sahnelediği, bir kaç temsil dışında İzmirliiler opera seyretme olanağına sahip değillerdi. Ta ki 1982 yılına kadar!

İzmir'de düzenli ve yerleşik opera temsilleri Devlet Opera ve Balesi'nin 1982 yılında, Elhamra Sineması'ndaki gösterileri ile başladı. Çalışmalarını halen orada sürdürüyor. 1950 öncesi İzmir Belediyesi'nin bir opera sarayı yaptırılması için ayrılan bütçe, dönemin Belediye Başkanı Osman Kibar tarafından yolların asfaltlanması için harcandı. Osman Kibar da tarihe Asfalt Osman olarak geçti. Güzelyalı'daki çok amaçlı Ahmet Adnan Saygun Kültür Merkezi'ni saymazsak İzmir'in gerçek bir opera binası hâlâ yok.

Bugün, Mersin, Antalya ve Samsun da dahil olmak üzere Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü'

nün altı kentimizde opera sahnesi ve kadrosu mevcuttur. İzmir Karşıyaka Belediyesi'nin yaptırdığı Opera ve Tiyatro binasını da buna eklersek geriye kalan 75 ilimiz 75 yetim...

ELBETTE Kİ HER İLDE ille de opera ve bale olacak diye bir beklenti söz konusu değil. Beklentim var olanların iyileştirilmesi; kapattık kapatacağımız tehditlerine son verilmesi, sanatçıların, teknik elemanların maddi sıkıntılarının giderilmesi, gelişimleri için gerekli olanakların sağlanması, mevcut eleman gereksinimlerinin karşılanması. Opera sanatına gerekli önemin verilmesi, saygı duyulması ve yurt çapında daha da yaygınlaştırılması.

Dünyanın kültür başkentlerinden

biri olan İstanbul'da Atatürk Kültür Merkezi'nin utanç verici durumuna son verilip eski görkemli haline kavuşturulması...

Geçmişe öykünen ama geçmişten bihaber ülkemizde önümüzdeki yeni dönemde yine her türlü güçlüğe göğüs gerecek opera ve bale sanatçılarımız ile ödenekli ödeneksizi tüm tiyatro ve orkestra sanatçılarımıza kolaylık ve başarılar diliyor; yazımı, başlığını küçük bir ekle yineliyerek sonlandırıyorum:

AKM'nin terkedilmişliğinin Gölgesinde Operamızın Dünü ve Bugünü... Yarımı? •

tekinozertem@butundunya.com.tr

* *Tekin Özertem, Geride Kalan; Bence Kitap, 2015*

DÜŞÜNCE HATALARI

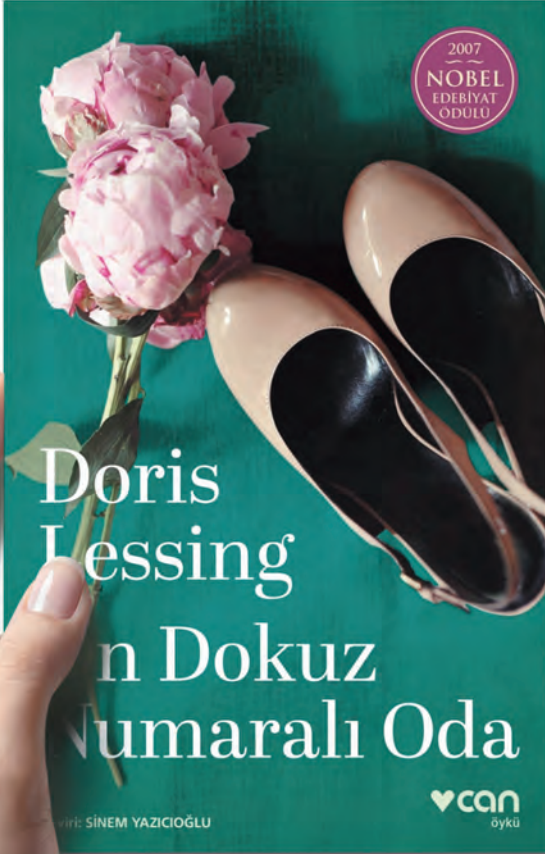
■ **Güzel insanları daha hoş, daha dürüst ve zeki olarak gördüğümüzü ortaya koyan onlarca araştırma var.** Çekici insanların daha kolay kariyer yaptığı da kanıtlandı. Bu etki okul döneminde bile kanıtlanabilir; öğretmenler daha güzel görünümlü öğrencilere daha iyi notlar verir. Bu yüzden dikkatlice bakın. Öne çıkan özelliği dışarıda bırakın. Dünya çapında orkestralar, adaylar bir perdenin arkasında çaldırarak yaparlar bunu. Böylece, cinsiyetin, ırkın ve dış görünümün değerlendirmelerini etkilemesini engellemiş olurlar.

■ **Kariyerinde basamak yükselmiş insanlar ortalama üç ay sonra tekrar eskisi kadar mutlu ya da mutsuz oluyor.** Porsche marka en yeni model arabaya sahip olma sevdasında olanlar da. Bilim bu etkiye hedonik uyum adını veriyor: Çalışıyoruz ve yükseliyoruz, bunun sonucunda kendimize daha çok ve daha güzel şeyler alsak da daha mutlu olmuyoruz. Harvard Üniversitesi'nden psikolog Dan Gilbert loto kazananlarını inceledi ve mutluluk etkisinin ortalama üç ay sonra söndüğünü tespit etti. Paranın bankanıza yatmasından üç ay sonra, öncesinde ne kadar mutlu ya da mutsuzsanız o kadar mutlu ya da mutsuz olacaksınız. Bir aşk bittiğinde de dünya başımıza yıkılıyor. İstirap içindeki eski âşıklar bir daha asla mutluluğun zerresini bile hissedemeyeceklerinden son derece emin-ama ortalama üç ay sonra tekrar gülüyorlar.

Rolf Dobelli'nin, Hatasız Düşünme Sanatı kitabından

Lessing çok sayıda romanı ve kısa hikâyesinde, daha çok 20. yüzyılın toplumsal ve siyasi karmaşasına yakalanmış bireylerin yaşamlarını ele alıyor. Eserlerinin başlıca temalarının feminizm, cinsiyetler arası savaş ve bütünlük peşinde koşan bireyler olduğu söylenebilir. Lessing'in çoğunlukla

Afrika'nın güneyinde ya da İngiltere'de geçen eserlerindeki solcu, bağımsızlığına son derece düşkün ve feminist kadın kahramanlar, tıpkı yazarları gibi, içinde yaşadıkları toplumların kültürel kısıtlamalarına karşı başkaldırıyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Evrensel Bakış Açısı
Gürbüz Evren

► Tarih yazan ◄

Gazi Osman Paşa

Tarihimizdeki en önemli savunma savaşı Çanakkale'de verilmiştir. Bu savaştan önce, 1877-78'deki Osmanlı-Rus Savaşı sırasında Türk askerinin yazdığı bir direniş destanı vardır. Plevne Savunması olarak bilinen bu destanın başkahramanı ise Gazi Osman Paşa'dır.

Rus ordularının 10 günde ele geçireceklerini ilan ettikleri Plevne'yi Gazi Osman Paşa komutasındaki Türk ordusu 145 gün savunarak, savaşın sadece asker ve silah sayısı üstünlüğü ile kazanılamayacağını, komutanın aldığı kararların, uyguladığı stratejilerin de önemli olduğunu göstermiştir. Mustafa Kemal, Plevne'nin, askeri öğrencilik döneminde en çok üzerine düştüğü konulardan biri olduğunu, Gazi Osman Paşa'ya duyduğu hayranlığı birçok kez dile getirmiştir. Bu yazıda Plevne Savunmasını ve Gazi Osman Paşa'nın bir savaştan diğerine, bir coğrafyadan ötekine nasıl on binlerce kilometre yol kat ederek koştüğünü özetleyeceğiz.

► **1833 YILINDA** Tokat'ta dünyaya gelen Gazi Osman Paşa, Harp Okulunu en başarılı ilk 3 öğrenciden biri olarak bitirince sınavsız Kurmay sınıfına alınmıştır. İşte tam bu sırada, 1853'te Kırım Savaşı patlak verince, askeri kariyerinde ilk kez cepheye gitmiştir.

Savaşın ardından 1859'da Bursa'ya gönderilen Paşa, buradan da 1861'de Rumeli'ndeki birliğine tayin edilmiştir. Gazi Osman Paşa'nın uzun mesafeli tayinleri ise bundan sonra başlamıştır. 1863'te çıkan isyanı bastırmak üzere Rumeli'nden Lübnan'a gönderilen Paşa, 1400 kilometre uzunluğundaki bir yolu kat etmiştir. Gazi Osman Paşa, buradaki görevini başarıyla tamamlamışken, o sırada çıkan isyan üzerine Girit'e gönderilmiştir.

Ada'daki isyanın bastırılmasında ki başarısı nedeniyle de, rütbesi albaylığa yükseltilmiştir. İstanbul'a dönen Gazi Osman Paşa, 1868 yılında çıkan isyan üzerine 5 bin 50 kilometre uzaklıktaki Yemen'e gitmiş, burada

kazandığı başarılar nedeniyle rütbesi tuğgeneralliğe yükseltilmiştir.

Gazi Osman Paşa, Yemen'de rahatsızlanınca 1871 yılında, Makedonya'daki Manastır kentine tayin edilmiş, ama önce İstanbul'da 2 hafta dinlenmesine izin verilmiştir. Paşa, yeni görev yeri için de, 5 bin 850 kilometrelik bir yolculuk yapmıştır.

Buradan da, 1873 yılında, aynı bölgedeki Yenipazar'da bulunan tümenin komutanlığına getirilmiş, yararlı çalışmaları, tümgenerallik rütbesini almasını sağlamıştır. Bir süreliğine İstanbul'a alınan Gazi Osman Paşa, 1874 yılında önce 1200 kilometre mesafede bulunan Arnavutluk'taki İşkodra'ya, buradan da Bosna'ya atanmıştır. Bosna valisi ile bazı sorunlar yaşayan Paşa, 1875 yılında, 2 bin 575 kilometre uzaklıktaki Erzurum'a, 4. Ordu kurmay başkanlığına tayin edilmiştir.

25 bin kişilik bir kuvvetle Plevne'ye gelen Paşa, 10 saat gibi kısa bir sürede, kenti Ruslardan almıştır.

► **BU DÖNEMDE,** Balkanlarda Rusya'nın etkisi ile devam eden huzursuzluklar isyanlara dönüşünce, bölgeye gönderilen önemli komutanlar arasında Gazi Osman Paşa da yer almıştır. Paşa, 1876'da, Erzurum'a 2100 kilometre mesafedeki Sırbistan'ın Niş kentindeki birliğe komutan atanmıştır.

Ruslar, Haziran 1877'de Osmanlı'ya savaş ilan ettiğinde, Gazi Osman Paşa Vidin'deki birliğin komutanlığını yürütüyordu. Rus ordusunun Niğbolu'yu ele geçirdikten sonra Plevne'ye de

girmesi üzerine, Osmanlı Genelkurmayı, Paşa'yı kenti geri almakla görevlendirdi.

► **25 BİN KİŞİLİK** bir kuvvetle Plevne'ye gelen Paşa, 10 saat gibi kısa bir sürede, kenti Ruslardan almıştır. İşte bu tarihten itibaren Gazi Osman Paşa, Plevne destanını yazmaya başlayacaktır. Yoğun bir Türk nüfusun yaşadığı Plevne surları, tahkim edilmiş mevzileri olan bir kale değildi. Aksine her tarafı açık ve savunması zor bir yerdi. Bulgaristan'ın başkenti Sofya'nın yaklaşık 200 kilometre kuzeyinde bulunan Plevne, Balkanlardaki önemli yolların kavşağında ve Osmanlı ordusu için de stratejik bir değerdedi. Plevne'nin düşmesi demek, Ruslara Edirne yolunun açılması demektir. Bu nedenle, Plevne'de yapılan ilk savaşın kazanılması İstanbul'da büyük sevinç yaratmış, Padişah 2. Abdülhamit, Gazi Osman Paşa'yı tebrik etmiştir.

Ruslar, aldıkları takviye birliklerle 18 Temmuz 1877'de bir kez daha Plevne'ye saldırmış, ancak Gazi Osman Paşa karşısında ikinci kez yenilgiye uğramışlardır. Ruslar, ikinci kez yenilmenin sıkıntısıyla, bölgeye Rusya'dan yeni birlikler yığmış, Eylül ayına kadar saldırı hazırlığı yapmıştır. Ancak 7-11 Eylül 1877'de, 3. Kez yenilen Rus ordusu, bozguna uğrayarak kaçmak zorunda kalmıştır.

Gazi Osman Paşa karşısında alınan 3 yenilgi Rusya'da büyük tepki toplamıştı. Ruslar, Plevne'yi geri almak için 2 özel ordu kurmaya başlayınca, Gazi Osman Paşa, Orhani-

Plevne Muharebesi'ni betimleyen tablo

ye'ye çekilmek için İstanbul'dan izin istedi. Talebi reddedilen Paşa'ya, Şevket Paşa komutasında bir yardım konvoyu gönderildi. 12 Ekim'de Plevne'ye ulaşan konvoy, iki ay yetecek erzak getirecektir. Uğradıkları 3 yenilgide 50 bin kayıp veren Ruslar, taktik değiştirerek, Plevne'yi kuşatmaya ve çıkış yollarını kapatmaya karar verdiler.

► **RUSLARIN** yeni yönteminin başarılı olacağını, Plevne'nin kaybedileceğini anlayan Osmanlı Genelkurmayı, 29 Ekim 1877'de, Gazi Osman Paşa'ya gönderdiği talimatta, Orhaniye'ye çekilmesini istedi. Paşa ise Eylül ayında, Plevne'den ayrılmayı önerdiğini, ama bunun reddedildiğini anımsatarak, tasfiye için çok geç kaldığını bildirdi. Kasım ayının başlarında Ruslar, yardım yollarının kesilmesi

nedeniyle daha fazla direnemeyeceğini söyleyerek, Gazi Osman Paşa'dan teslim olmasını istediler. Paşa bu talebi reddetti. Ancak yiyecek ve cephane sıkıntısının büyümesi üzerine Grandük Nikola'ya bir mektup göndererek, en az 8 ay yetecek erzak ve cephane olduğunu, ama silahsız olarak, Sofya'ya çekilmesine izin verilmesi halinde Plevne'yi teslim edeceğini bildirdi. Grandük ise bunun blöf olduğunu ve Türk askerinin 1 haftalık yiyecek ve cephanesinin kalmadığını biliyordu.

İşte bu sırada, Süleyman Paşa komutasındaki Türk ordusu, Elena bölgesini kontrol eden Rus ordusunu kuşatarak, 22 Kasım'da mağlubiyete uğratmıştı. Plevne yolu açılan Süleyman Paşa, Gazi Osman Paşa'ya yardım etmek yerine Ruscuk'a yürüyünce, buradaki Rus ordusu önünde büyük bir bozgun yaşadı. Böylelikle Gazi Osman Paşa'nın son umudu da tükenmişti.

Soğuk hava ve kış şartlarının

Çağdaş Düşünce
Dr. Ögüt Yazman

DÜNYA NÜFUSU ÜZERİNE

Dünya'nın ve Dünya Ekonomisinin en önemli unsuru insandır. Doğum, ölüm ve göç eğilimleri ve sayıları ile nüfus artışı ve yaş dağılımına göre nüfus yapısı, ekonominin bütün sektörlerini derinden etkiler.

Refah düzeyi ile ekonomik kalkınma her ülkenin nüfusu ile bağlantılıdır.

nüfusunun yaklaşık olarak tahmin edilmesi 1750 yılında başlar. Daha geriye doğru tahminlerde nüfusun milatta 210 milyon olduğu, 1000 yılında 275 milyona

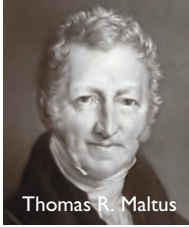
ulaştığı sanılmaktadır. 1750'de Dünya'da 728 milyon kişi yaşıyordu. 18. Yüzyılın sonlarından itibaren nüfus artışı hızlanmış ve 1960 yılında

3 milyarı geçmiştir. 1960-2000 arasındaki 40 yılda ise nüfus 3 milyardan 6 milyara çıkmıştır. 2015 yılında 7,2 milyar olan dünya

nüfusu, Birleşmiş Milletler son tahminlerinde orta dereceli artış hızına göre 2025'te 8,1 milyara 2050'de 10,9 milyara ve 2100'de 9,6 milyara ulaşacaktır.

Malthus'un Nüfus Kuramı

Thomas R. Maltus

İlk nüfus bilimci İngiliz Thomas Robert Maltus, 1789'da "Nüfus Artışı Hakkında Araştırma" adlı ünlü kitabını yayınladı. Çok

büyük tartışmalara neden olan bu çalışmada Maltus, nüfusun geometrik dizi ile artmasına karşı, gıda üretiminin aritmetik diziyile arttığını belirterek bunun sürdürüleemeyeceğini belirtiyordu.

Maltus'un görüşlerine katılan ve karşı çıkanlar çok farklı görüşlere sahip düşünür, yazar ve siyasetçiler, devlet adamları ise topluca Neo (yeni) Maltusçular diye adlandırıldı.

ekonomik kalkınma ve halkın refah düzeyine olumsuz etkileri nedeniyle sınırlamalar getirilmiştir.

1930'lar Avrupasında İtalya'da Mussolini, nüfus artışını özendirilen bir program uyguladı. Hitler, Almanya'da daha ileri gidip iki çocuklu aile yerine dört çocuklu aile modelini uygulayarak Alman nüfusunun (Aryen ırkının) iki katına çıkarılmasını istiyordu. Bu amaçla yoğun bir propaganda kampanyası yürütülüyor, kanunlar çıkarılıyordu. Üçten fazla çocuğu olan kadınlara "annelik onur madalyası", sekiz çocuklulara "altın madalya" veriliyordu.

Çin

Yeniden kuruluş aşamasındaki iç savaşta Çin'de çok büyük can kayıpları verilerek Mao Çe Tung, 1949'da Çin Halk Cumhuriyetinin kurulduğunu ilan etti. O zaman çok geniş topraklara sahip ülkede halkın % 90'ı köylerde yaşayan 450 milyon nüfusu vardı. Mao, nüfusun artmasını istiyordu. Nüfus artışı özendirildi. 20 yıl içinde Çin'in nüfusu bir

200 Yıllık Hikâye

İki yüz yıldan fazla bir süredir konuşulan nüfus (demografi) zamanla çeşitli bilim dallarının inceleme konusu oldu. Zamanla bazı ülkelerde yönetimler siyasal, askeri ve ekonomik nedenlerle nüfus artışını özendirmeye çalışmış, bazı ülkelerde ise hızlı nüfus artışının

meti, tek çocuk politikasını bıraktığını ve 2 çocuğa izin verileceğini açıkladı. Sınırlamayı gevşetmenin temel nedeni, toplam nüfus içinde yaşlı nüfus oranının artmasıydı. Bu durum gelecek nesillerin yükünü çok artıracak ve buna

milyarı geçti. Görüldü ki ne kadar hızlı kalkınırsa kalkınsın, halkın refah düzeyinde hızlı nüfus artışı nedeniyle bir düzelleme olmuyordu. Bunun üzerine Çin’de ailelerin tek çocuk yapmaları istendi. Yasalar çıkarıldı. Doğum için devletten izin alma zorunluluğu getirildi. (1979/ 1980) On yıl içinde toplam doğurganlık oranı 5,9’dan 2,9 a düştü. 1995’e gelindiğinde daha büyük azalma ile yüzde 1,7 ‘ye düşerek oldukça kararlı bir duruma geldi.

Tek çocuk zorunluluğu insan hakları açısından dünyada çok eleştirildi. Çin’de ise iki çocuk isteyen aileler çok değişik kaçamak yollar aradı. 2013 yılının sonunda Çin hükü-

bağlı çeşitli ekonomik ve sosyal sorunlara neden olacaktı. Günümüzde Çin Halk Cumhuriyeti, 1 milyar 359 milyon nüfusu ile dünyanın en çok nüfusa sahip ülkesidir.

Hindistan

Dünyanın en çok nüfuslu ikinci ülkesi ise 1 Milyar 238 milyon nüfuslu Hindistan’dır. Bölgeler arası gelir dağılımındaki büyük farklar nedeniyle

yoksulluğun yaygın olduğu kırsal bölgelerde hızlı nüfus artışı devam etmektedir. Bu nedenle Hindistan aile planlaması programını dünyada ilk

kez uygulamaya koymuştur. 1951 yılından başlayan bu programa göre “bir aile iki çocuk” sloganı kullanılarak doğum kontrolü devletçe desteklenmiş gerekli sağlık yardımları yanında isteyen aileler için gönüllü kısırlaştırma da (sterilization) yapılmıştır.

Eğitim ve Aile Yapısı

Güney- Batı Hindistan’da çok kalabalık Kerela eyaletinde 32 milyon insan yaşamaktadır. Okyanus kıyısındaki ekosistemin tropikal iklim etkisiyle nüfus artışı daha az ve kararlı bir gelişme göstermektedir. Çünkü buradaki halk küçük aile tipini benimsemiştir. Çünkü bölge insanların eğitim düzeyleri çok yüksektir. Eğitim düzeyinin yüksekliği ve özellikle kadın nüfusun iyi eğitim alması küçük aile tipinin benimsenmesine yol açmaktadır.

İran

Günümüzde 76,5 milyon nüfusu olan İran, nüfus artış hızını azaltmak için 1980- 2010 döneminde evlenecek çiftlere önceden doğum kontrol kursları açmış ve bu kurs belgesini alanlar evlenebilmiştir. Küçük aile özendirme politikasına 2012 yılında son verilmiş ve doğum kontrolü ile ilgili ürünlerin reklamı yasaklanmış ve doğum kontrolü yasa dışı kabul edilmiştir.

Eğitim düzeyinin yüksekliği ve özellikle kadın nüfusun iyi eğitim alması, küçük aile tipinin benimsenmesine yol açmaktadır.

Sonuç

Dünya çalkantılı bir dönemden geçerken nüfus sorunu ülkeden ülkeye farklı görünüm sergiliyor. Yaşlı nüfus oranının yükseldiği, nüfus artışının durakladığı ülkeler yanında hızlı nüfus artışının devam ettiği Afrika ve Asya’daki ülkeler var. Çatışma bölgelerinden kaçan nüfusun mülteci akını, fakir bölgelerin nüfus itici gücünün neden olduğu göçmen akını dalga dalga sürüyor. Bunlar ve Türkiye nüfusu gelecekte başka yazılarımızın inceleme konusu olacaktır. •

ogutyazman@butundunya.com.tr

Bilginizi Denetleyin

1- Hangi gölümüz dalgaların taşıdığı kumların kapatılmasıyla oluşmuştur?
a-**Beyşehir**
b-**Tortum**
c-**İznik**
d-**Büyük Çekmece**

2- Soyut geometriciliği benimseyen resim anlayışına ne denir?
a-**Empresyonizm**
b-**Deltiyolojizm**
c-**Süprematizm**
d-**Kübizm**

3- İlk boşanma fuarının düzenlendiği ülke aşağıdakilerden hangisidir?
a-**Almanya**
b-**Belçika**
c-**Norveç**
d-**Avusturya**

4- Mustafa Kemal Atatürk 1923 yılında Latife Hanım'la hangi şehirde evlenmiştir?
a-**Ankara**
b-**İstanbul**
c-**İzmir**
d-**Bursa**

5- Dünya insan hakları günü hangi gün kutlanır?
a-**5 Aralık**
b-**10 Aralık**
c-**15 Aralık**
d-**20 Aralık**

6- Bin adet binden oluşan sayı aşağıdakilerden hangisidir?
a-**Milyon**
b-**10 Milyon**
c-**Milyar**
d-**10 Milyar**

7- Aşağıdakilerden hangisi Türklere özgü alfabadir?
a-**Sanskrit**
b-**Kiril**
c-**Orhon**
d-**Latin**

8- Yollar yürümekle aşınmaz sözünü hangi siyasetçimiz söylemiştir?
a-**Bülent Ecevit**
b-**Tansu Çiller**
c-**Süleyman Demirel**
d-**Mesut Yılmaz**

9- Kitab-ı Bahriye adlı eseri ve yaptığı haritalarla ünlü denizci aşağıdakilerden hangisidir?
a-**Kılıç Ali Reis**
b-**Piri Reis**
c-**Murat Reis**
d-**Barbaros Hayrettin**

10- Alay dan büyük, Tümen den küçük askeri birliğe ne ad verilir?
a-**Tabur**
b-**Tugay**
c-**Garnizon**
d-**Bölük**

11- Kutuplara yakın yerlerde, düşük sıcaklık ve kuraklığa uyum sağlamış olan bitki örtüsüne ne ad verilir?
a-**Savan**
b-**Flora**
c-**Tundra**
d-**Bozkır**

3F=?

Siyasal oluşumların geriye doğru giden zaman dilimlerinde, diktatörlerin uygulama yöntemleri dikkat çekmiştir. Adolf Hitler'in üstün ırk zirvalaması, Mussolini'nin efsane teknik direktör Pozzo ile İtalya Milli Takımı oyuncularına, zarif(!) bir mektup ve haznesinde tek kurşun bulunan bir tabancayı, final karşıla-

ması öncesinde soyunma odasına göndermesi ilginçti.

İspanya'nın faşist generalı Franco'nun "halkını uyutma" üzerine kurguladığı yöntemler, Afrika canavarı İdi Amin'in kazanamayan sporculara uyguladığı "Kırbaçlama" metodları, aynı canavarların yönettiği halkına karşı komik güç gösterisi olmalıydı.

Tüm bunlar; kendi akıbetlerini değiştirmede. Uyuyan, uyutulan ve uyan sistem sonunda çöktü. Ve sonunda sistemin altında kalan ve ezilerek can verenler de onlar oldu.

Hitler'in; Amerikanın yetiştirdiği ünlü siyahi atlet Owens'in elini sıkması, dayattığı ve dayatmakta inat ettiği akıl almaz uygulamaların kendi beyninde yarattığı sinir katsayılarının

General Franco

patlama anıydı. Faşist yönetimlerin, beslenme kaynakları halkın ilgi gösterdiği oluşumlardı. Örneğin spor ve bunun vazgeçilmez dalı futbol.

Eğlenerek unutturmak, olabildiğinden daha fazla halkı siyasetten uzak tutabilmek. Festivaller. Ünlü sanatçıları zorla, ölüm tehditleri altında halkın arasına sokabilmek. Ve din...

Kilisenin egemenliği. Örgüte hizmet eden papazların akıl almaz sözsöz cambazlıkları. İsa'nın anası Meryem Ana'nın faşist liderin ülkesine huzur ve bereket getirdiğini gösterir, sipariş tablolar. Ve olabildiğince "Tanrı'nın evi" kilise inşaatları. Ve de sac ayağının en büyük direniş gücü futbol. Sonuna, gidebileceği en son noktaya dek, "sihirli küre"nin içinde yaşayabilmek.

Franco'nun Real Madrid sempati-zanlılığı, Mussolini'nin Lazio fanatıklığı...

Adı; Antonio de Oliveira Salazar. Portekiz'in faşist lideri. Mussolini yanlısı, Nazi hayranı, aşırı sağcı, bir odek dinci ve de gelenekçi. Akıl almaz boyutlarda muhafazakar.

Ülkesi Portekiz'in başına dert

olan bir lider tipi.

Ve üç F'nin yaratıcısı uygulayıcısı, isim babası, doğurgan anası, uyutani. Özcesi Fado (Eğlence), Fatima (Din) ve Futbol üçge-nin yıllar öncesindeki Bermuda Şeytanı.

Kimine göre; rahip

kılığında ölümü, zulmü çağıran bir faşist. Ayırkaç. Ülkesindeki futbol sempatiyanlarını bile "Benim dediğim olacak, benim takımım tutulacak "

Antonio de
Oliveira Salazar

diye diye sonunu hazırlayan bir vahşet modeli. Kilise zangoçlarını sürekli denetleyen ve çanların gereğinden fazla çalınmasını isteyen bir dinsel kafatasçı. Sonunda onlar yok oldular. Onlar kaldı: Yurtseverler.

İspanya da, Almanya da, İtalya da, Portekiz de. Eğlenceyi uluslararası düzeyde düzenliyorlar. Yaradani seviyorlar. İçsel ve gönül birliği içinde ibadetlerini sürdürüyorlar Dayatmacıları yok ettiler. Futbol ise onlar için vazgeçilemez bir keyif. Taraftar olmanın, özgürce bağırmanın tadını çıkarıyorlar. Onlar olması gerekeni yapıyorlar. İşleri ayırarak, bilinçle...•

metingoren@butundunya.com.tr

Altın Post ve Argo Denizcileri

Konstantinos Volanakis
Argo- (1837-1907)

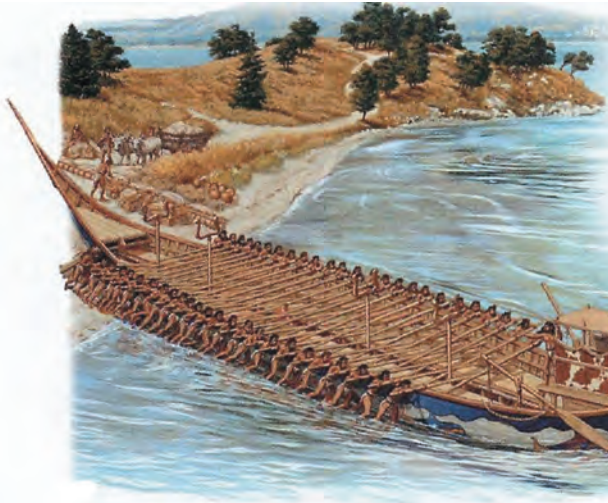
3

GEÇEN SAYIMIZDA kral Pelias'ın tahtın yasal varisi olan İason'dan kurtulmak için kurnaz bir oyunla onu tehlikelerle dolu bir yolculuğa sürüklediğinden söz etmiştik. Pelias yolculuk için muhteşem bir gemi yaptıracağına söz verdikten sonra sözlerini şöyle bağlamıştı:

“Yaptıracağım gemi bugüne dek

limanlarımızdan yelken açan en büyük ve en sağlam gemi olmakla kalmayacak, tayfaları da en hünerli ve cengâver gençlerden oluşacak. Hemen her tarafa haberciler salıp Altın Post'u geri getirmek uğruna onur ve ün kazanmak isteyenlere çağrıda bulunacağım.”

Pelias İason'u daha da yüreklen-

DERKEN ELİNDE LİRİ,

ozan Orpheus da çıkageldi. Kheiron onunla Pelion ormanında karşılaşmış ve bu zorlu yolculuk sırasında ezgileriyle gemicileri şenlendireceğini düşünerek sefere katılması için

yüreklen-dirmişti onu.

Ustasının ismini onurlandırmak için Argo ismi verilen gemi,

yapımı tamamlanıp

dirmek ve böylece sözünden caymamasını sağlamak amacıyla elinden geleni yapıyordu. Gönüllüler birer ikişer gelmeye başlarken Teselya'nın en ünlü gemi yapım ustası Argos çalışmaya başlamıştı bile. Pelion dağından en uygun ağaçlar kesilip limanın ağzına indiriliyor, çevredeki yörelerden marangoz ve demirciler çağrılıyordu. 50 kürekli olarak tasarlanan geminin yapımı hızlanırken sefere katılmak için gelenlerin arasında İason'un Kheiron'un yanında geçirdiği yıllardan tanıdığı gençlerin yanı sıra bir nesil sonra Truva Savaşı'nın çıkmasına neden olacak Spartalı Helena'nın ikiz kardeşleri Castor ile Polydeukes (veya Polluks), o savaşın en ünlü kahramanı olacak Akhilleus'un babası Peleus, kuzey rüzgârı Boreas'ın oğulları Calais ile Zetes ve Herakles (Herkül) gibi tanrı soyundan gelenler de vardı. Hele Herakles'in gelmesi büyük sevinç ve heyecan yaratmıştı.

limanda toplanan kalabalığın yardımıyla denize indirildikten ve gerekli erzak yüklendikten sonra Pelias sarayında bir şölen verdi. Apollo'ya iki boğa kurban edildi. Orpheus'un ezgileri eşliğinde yediler, içtiler, yorgunluk giderdiler.

İason hem gemiye kaptanlık hem de sefere başkanlık yapacak bir komutan seçilmesini önerdi. Aslında kendi kişisel görev seferiydi bu, ama herkesin gözü Herakles'in üzerindeyken ismini öne çıkarmak yerine uzun süre birlikte olacağı arkadaşlarının görüşlerini almanın daha uygun olacağını düşündü. Sonuç beklediği gibi çıktı. Herakles'i seçenler çoğunluktaydı. Fakat Herakles komutan olmak istemedi; başından geçenler yüzünden bu sorumluluğu İason'dan başkasının yüklenemeyeceğini söyledi. Sabah yola çıkmak üzere sözleştiler. Gün ağarırken limandan gelen uğultulu bir sesle uyandılar.

"Kalkın ... gemiye," sözcüklerini

seçebildikleri bu yankılı sesin nereden geldiğini anlamışlardı. Argo'dan geliyordu. İason'u bebekliğinden beri koruyup kollayan Athena babası Zeus'un Dodona'daki kutsal korulugundan kestirdiği tılsımlı meşe ağaçlarından birinin kerestesini uğur getirsin diye geminin omurgasına koydurmuştu.

DÜMENCI TIPHYS gecikenleri tek tek topladı ve vedalaşmalardan sonra Argo ile yolcuları Argonaut'lar (Argo Denizcileri) İolkus'un Pagasae limanından Ege'ye açıldı. Sirtında taşıdığı yeni öğrencisi Akhilleus ile Pelion eteklerinde dikilen Kheiron Argo'ya el salladı, ama hiç kimse görmedi onu. Hedefi olan Colchis'e varmak için Argo'nun Hellespontos'dan (Çanakale Boğazı), Propontis'den (Marmara Denizi) ve Bosphoros'dan (İstanbul Boğazı) geçerek Pontos'a (Kara-deniz) çıkması gerekiyordu. Ege'yi arkada bırakmadan önce Lemnos (Limni) Adası çıktı karşılına.

Dinlenmek ve erzak tazelemek için mola vermek amacıyla yaklaştıklarında Ada'nın kenti Myrina'nın kale kapılarından kıyıya doğru koşuşan bir asker grubu gördüler. Yaklaşan her gemiyi düşman görüp gerekli savunma önlemlerini almak her ada ve kıyı

kenti için olağan bir durumdu. İason daha fazla yaklaşmadan kayıkla bir haberci gönderip düşmanca amaç gütmediklerini iletince kıyıdaki askerlerin kaleye geri döndüklerini ve arkalarından kale kapılarını kapattıklarını gördü.

Kıyından dönen haberci şaşkınlık içindeydi. *"O askerlerin hepsi kadındı,"* dedi, *"demir atmadan bekleme-mizi söylediler."*

Haberci haklıydı, çünkü Lemnos o sıralar erkeksiz bir adaydı. Ada'nın erkekleri Trakya kıyılarına yaptıkları yağmalama seferleri sırasında esir aldıkları kadınlara bağlanıp eşlerine yüz çevirdiklerinden Aphrodite'nin

İason ve arkadaşları Lemnos kadınları arasında - Piero di Cosimo (1462-1521)

lanetine uğramışlar ve sonuçta Lemnos kadınları bir çılgınlık nöbetine kapılarak Ada'daki bütün erkekleri öldürmüşlerdi. Ada'dan kurtulan tek erkek eski kral olmuştu, çünkü kızı Hipsipyle onu kayırmış, gizlice bir sandala koyup denize salıvermişti babasını. Doğal olarak Ada'nın kraliçeliğini elinde tutan Hipsipyle

Argo denizcilerinin gerçek niyetini öğrenince bir yandan onlara yardım etmek isterken öte yandan tedbiri elden bırakmadan onları kalenin dışında tutmanın uygun olacağını düşünüyordu. Fakat saygı duyduğu ve Ada'nın en yaşlısı olan dadısının söyledikleri aklını karıştırmıştı. Ona göre Argo denizcilerini kentin içinde konuk etmek kendileri için daha iyi olacaktı, çünkü onurlu bir göreve baş koymuş, bu gözüpek ve soylu erkekler bir süre için alıkonursa Ada'da yeni bir erkek nesli oluşturmak mümkün olabilirdi.

SONUÇTA ARGO DENİZCİLERİ

kente buyur edildi; Ada sakinleriyle eşleştiler. Doğal olarak İason Hipsipyle'nin özel ve onur konuğu oldu. Herakles karaya çıkmamış, Argo'ya bekçilik etmek için gemide kalmayı yeğlemişti. Yoldaşlarının görevlerini unutturcasına

uzun süre Ada'da kalmaları üzerine onları uyaran, yola devam çağrısını yapan da o oldu.

Argos Lemnos'dan ayrılırken kucakları bebekli, gözleri yaşlı onlarca kadın uğurladı onları. İason Hipsipyle'ye bir oğlan doğurursa onu İolkos'a, babasının yanına gönderebileceğini, seferden dönmediği takdirde annesinin kederli günlerinde çocukla avunacaklarını söylemişti. İason daha sonra adalı kadınların Hipsipyle'nin babasını kayırdığını öğrenince onu adadan kovduklarını ve doğurduğu

ikizlerden Euneus'un zamanla Lemnos'un kralı olup Troya kuşatması sırasında Yunanlara gemiler dolusu şarap gönderdiğini hiçbir zaman öğrenemeyecekti. Argo Hellespontos'a doğru dümen tutarken Orpheus'un isteği üzerine Samothrake (Semen-direk veya Semadirek) Adası'na uğradılar. Buradaki eski Cabiri Kültü'nün denizcileri kutsayarak yolculuklarının esenlik içinde geçmesini sağladığına inanılırdı.

Orpheus'un Kült'ü öven ezgileri eşliğinde Cabirilere saygılarını sunduktan sonra İmbros'un (Gökçeeda) yanından geçerek Hellespontos'a yöneldiler. Boğaz'ın sıkı gözetim

Argos Lemnos'dan ayrılırken kucakları bebekli, gözleri yaşlı onlarca kadın uğurladı onları.

altında olduğunu ve Troya kralı Laomedon'un (Troya savaşı sırasında kral olacak Priamos'un babası) Yunan gemilerine geçiş izni vermediğini biliyorlardı. Bu nedenle geçiş için gecenin karanlığına sığındılar; rotayı Trakya kıyısına yakın tutarak Boğaz'ı sorunsuz geçip Troya topraklarını arkada bıraktıktan sonra tekrar Anadolu kıyılarına dümen kırdılar.

Artık Propontis'e (Marmara) çıkmışlardı. Güven içinde ilerlediler. Dolionların yaşadığı yörenin simgesi olan Dindymum Dağı'nı (Kapıdağ)

gördüklerinde eteğindeki yarımadanın körfezinde demir atılar. Kıyıda askerler tarafından dostça karşılanıp kral Kyzikus'un huzuruna çıkarıldılar. Kral kurduğu kente kendi adını vermişti. (Kyzikus: Erdek civarı).

KRAL YENİ EVLENMİŞTİ. Konuklarını düğün şölenine davet etti. Dostça ve şenlikli bir gecenin sonunda denizciler sabah demir almak üzere Argo'ya çekildiler. Uğurlamalar eşliğinde denize açıldıktan sonra sert rüzgârlar yüzünden yol alamadılar. Yelkenleri indirip küreklere asılmak da işe yaramayınca usta dümenci Tiphys Argo'yu geriye döndürüp kıyıya yanaştırmaya karar verdi. Karanlık

bastırmıştı. Yarımadayı hedefleyip kuytu bir koya girdiklerinde saldırıya uğradılar. Dolionlar karanlıkta düşman sanmıştı onları. Çarpıştılar.

Gün ağarırken Dolionların çoğu kaçmıştı. Kumsalda kalan ölülerin arasında Kyzikus da vardı. Argo denizcileri bir gece önce kendilerini konuk eden Kral için yas tutarken bir kötü haber de saraydan geldi. Yeni gelin kraliçe canına kıymıştı. Argo denizcileri için artık bu durakta Kral ve Kraliçe'nin cenaze törenlerine katılmak ve rüzgârların dinmesi için tanrılara yakarmaktan başka yapacak bir şey kalmamıştı. Argo'nun seferini gelecek sayımızda sürdüreceğiz. •

halukerdemol@butundunya.com.tr

EDEBİYAT DÜNYASINDAN FIKRALAR

Macar şair Sandor Petofi, nehrin karşı kıyısına geçmek zorundaydı ama hiç parası yoktu. Sandalcıya,

"Arkadaş, dedi. Sana verecek param yok, ama istersen çok güzel bir öğüt verebilirim."

Kayılcı, kabul eder ve karşıya geçerler. Petofi, kıyıya adımını atar atmaz verir öğütünü:

"Bana yaptığını başkalarına yapma, yoksa aç kalırsın..."

Cervantes artık ihtiyarlamıştı. Bir gün bir köy meyhanesinin önünde durup genç ve güzel meyhaneci kıza

aşkınlı ilan etmeye başladı. Kız pek yüz vermedi tabii:

"Otuz yıl önce buradan geçmiş olsaydınız belki aşkınıza karşılık verebilirdim." dedi.

Cervantes gülümsedi önce:

"Otuz yıl önce de geçtim buradan. Ama o zaman annenize rastlamıştım ve tıpkı sizin sözlerinizi söylemiştim ben de ona..."

Halit Fahri Ozansoy bir ziyafete davet edilmişti. Ertesi gün Ercüment Ekrem Talu ya rastladı. Talu takıldı arkadaşına,

"Dün gece nerelerdeydin yahu?"

"Sorma kardesim, kendimde değildim."

Talu başını salladı:

"Kimbilir ne rahat etmişindir!"

“Orwell söz konusu olduğunda biçem, insandır.”

George Orwell'in umarsızca yoksul ve yoksun olanlar arasında geçirdiği zamanın bu canlı anlatısı, okuru toplumun en aşağı katmanında sarsıcı bir yolculuğa çıkarıyor. Henüz otuzuna gelmemiş gayretli bir yazarken kaleme aldığı bu kitap, Orwell'in geceleri tahtakurusu dolu otellerde ve en düşkün berduş yatakhanelerinde kalarak; Paris'te bulaşıkçılık yaparak; artıklarla, sigara izmaritleriyle geçinerek; düşler kuran bir kaldırım ressamı, açlıktan ölmenin eşiğinde bir eski Rus subayı vb. düşkünlerle birlikte yaşayarak yoksullukla ve 'modern vahşetlerle' ilk kez karşı karşıya gelişini belgeler. Orwell'in sert ve 'insan' kalemi; işsizliğin, yoksulluğun ve açlığın dünyasını yani dünyamızı tüm çıplaklığı ve vahşetiyle gözler önüne seriyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Tarihten Damlalar
Mümtaz İdil

Matematik
notunuz sizi
"büyük
adam"
yapmaz:

Büyük Adamlar

Wilhelm Ostwald

1909 yılı Nobel Kimya ödülü sahibi, Leipzig Üniversitesi'ni hocalarından Wilhelm Ostwald'ın "Büyük Adamlar" diye bir kitabı var.

Ostwald, bir kimyacı olmasına rağmen, Davy, Faraday, Meyer, Ludwig Helmholtz gibi bilim insanlarının tanınmasına da çok yardımcı olmuştu. Daha sonra 1940'lı yılların başında Maksim Gorki, Sovyet Bilimler Akademisi'nde bir kurul oluşturarak "Ünlü İnsanlar" adlı bir dizi başlattı ve bu dizi dünyadaki hemen tüm bilim adamı, yazar, sanatçı, felsefecilerin hayatlarını birer biyografik roman

olarak inceledi ve yazdı. Ülkemizde de Etkin Yayınları bu kitapların bir bölümünü Rusça aslından çevirterek yayınlamayı sürdürüyor. Biyografiler, giderek okur kitlelerini daha çok ilgilendirmeye, dahilerin nasıl bir yaşam sürdüklerini merak etmelerine neden oluyor. Tesla gibi bir dehanın çok az bilinen hayatı üzerine mütahiş çalışmalar yürütüldü ve neredeyse hiçbir gizi kalmadı artık bu bilim adamının. Yine Einstein, Leibniz, Goethe, Kafka, Gogol gibi dönemine damgasını vurmuş insanların da hayatları hiç olmadığı kadar ilgi çekmeye başladı.

Ostwald, Büyük Adamlar adlı kitabını yazdığında, aynı dönemlerde yaşayan Stefan Zweig gibi bir usta edebiyatçı da bir çok insanın biyografisi üzerinde çalışıyordu. Ostwald'ın amacı, bilim insanlarının yaşam öykülerini anlatarak bir ulus içinde büyük adamların nasıl yetiştiklerini göstermekti.

Kendisi Büyük Adamlar'ı yazmasıyla ilgili şöyle bir anısına yer veriyor kitabının önsözünde: “Bir gün dönem başındaki ilk dersimi verdikten sonra sınıftan çıkmıştım. O sırada yanıma öğrencilerimden bir Japon doktor geldi. Kibarca selamladıktan sonra, ‘Sayın profesör,’ diye söze başladı. ‘imparatorumuzun bir isteğini size sunmak için karşınızdayım.’”

“Nasıl yardımcı olabilirim?”

“Küçük yaştaki çocukların hangilerinin ileride büyük adam olabileceğini önceden bilmek mümkün müdür? Bu konuda Japonlar için bir kitap yazmanız söz konusu olabilir mi?”

“Sayın Profesör,” diye devam etti Japon doktor. “Küçük yaştaki çocukların hangilerinin ileride büyük adam olabileceğini önceden bilmek mümkün müdür? Bu konuda Japonlar için bir kitap yazmanız söz konusu olabilir mi?”

“Böyle bir kitap ne işinize yarar,” diye sordum. “Bu konuda şimdiye kadar hiç düşünmemiştim doğrusu.”

Japon doktor yutkunduktan sonra, “Sayın Profesör,” diye söze tekrar girdi. “Size şöyle özetleyeyim: Ülkemizin ve ulusumuzun çok eski ve köklü bir tarihi var, ancak biz Japonlar, uygarlık alanına daha yeni adım atmış çok genç bir ulusuz. Yapıcı ve yaratıcı özellikleriyle yaşamın içinde yer alacak insanlara çok ihtiyacımız var. Biz, halkımız arasından büyük adam olmaya aday, çok sayıda zeki çocuğu seçip yetiştirmek zorundayız. Yaşamın ağır ve acımasız koşulları, bazı çocukların yeteneklerinin gelişmesine engel oluyor. Japonya’da böyle

Wilhelm Ostwald

çocuklara elimizden geldiğince yardım etmeye karar verdik. Meclisimiz, en yoksul halk tabakalarından zeki çocukların eğitim ve öğretimi için bütçede her yıl birkaç milyonluk ödenek ayırıyor. Her öğretmen, eğitim uzmanı, doktor, memur, köy muhtarı vb., üstün yetenekli bir kız veya erkek çocuğa rastladığında, bunu hemen Eğitim Bakanlığı'na bildirmekle yükümlü. Böyle bir çocuk keşfedildiğinde, hemen devlet himayesine alınıp, eğitim ve öğretimi ile kişisel yeteneklerinin gelişimine en üst düzeyde özen gösteriliyor. Ama bazen umutlar boşa çıkıyor. Bazı çocuklar yıllarca özenle eğitildiği halde, onlardan beklenen verimi alamıyoruz. Onların öğrenimi için harcanan emek ve paralar boşa gitmiş oluyor. İşte bizim şu andaki sorunumuz 'büyük

adam' olabilecek çocukların ne gibi nitelikler taşıdığını önceden bilebilmek."

İşte Ostwald, bu görüşmenin ardından Büyük Adamlar kitabını yazmaya karar veriyor. Ünlü bilim adamı, sanatçı veya toplumun akıl önderleri ile ilgili biyografiler genç nüfusun yaşam çizgilerini çizmelerinde çok önemli rol oynuyor. Eğitim konusunda tam bir şaşkınlık ve kaosu yaşadığımız sır değil. Lise, üniversite veya meslek sınavlarında sorulan soruların bir çoğu yanlış çıkıyor, eğitim tamamen test çözmeye indirgeniyor ve çocuklar analiz ve sentez işlemlerinden iyice uzaklaştırılıyor. Ezbere dayalı bir eğitim üzerine kurulan sınav sistemleri çocukların kendilerini geliştirmelerine olanak tanımıyor. Doğal olarak da üniversiteden mezun olduktan sonra kendi meslek alanlarında çalışmaya başladıklarında bocalıyorlar.

Adettir, ortaokul veya lise düzeyinde bir öğrenciyle karşılaştığında büyükler hemen çocuğa "matematik ile arasının" nasıl olduğunu sorarlar. Zekâyı ve yeteneği "matematik" bilgisine indirgeyen bu soru, çocuk için anlaşılmazdır, ama büyükler için göstergedir. Oysa zekanın artık matematik notuyla hiçbir ilgisi olmadığını dünya alem biliyor. Einstein'ın "bir doğruya birden fazla dikme inilmez" kuramına itiraz ettiği için lise çağında sınıftan kovulduğunu anlatmak bir çocuğa ne kadar büyük moral vere-

cektir. Zira yıllar sonra Einstein bunun yanlış olduğunu kanıtlıyor. Bilim ve tarih sayfaları, onlarca benzer hikayelerle doludur. Zekânın tek bir kalıba sığdırılması ve bunun dışına çıkanlara geri zekâlı muamelesi yapılması çağı çok gerilerde kaldı. Mozart mı daha zekidir Einstein mı sorusu tam anlamıyla abesle iştigal bir sorudur artık.

On milyona yakın insanın piyano çaldığı Çin Halk Cumhuriyeti yerine, evlerdeki piyanoların ardiyeye atıldığı ülkemizden Fazıl Say'ın çıkmasını neyle açıklayabiliriz o zaman?

Biyografi eserlerinin daha çok yaygınlaşması, basılması ve hatta okullarda ders olarak okutulması gerek.

Dostoyevski adlı edebiyat ve psikoloji dehasının hangi koşullar içinde devleştiğini bilmek, tüm çocuklar ve gençler için bir umut kapısı olacaktır.

Leibniz ile Newton arasındaki rekabet ve çekişme, aynı konular üzerinde çalışıp da birbirlerini “kışkırtmalarını” yeni Newtonlar, Leibnizler yaratacaktır.

muntaazidil@butundunya.com.tr

Kaynak: “Büyük Adamlar”, Yazar: Grigory Petrov, Çeviren: A.Mümtaz İdil, Etkin Yayınevi

YAŞAMSAL İLKELER

- Gerçek değişim, kimi eski şeyleri bambaşka görmeye başlamak.
- Pencereniz kirliyse dışarı çıkıp manzarayı parlatmanız boşunadır.
- Siz kendinizi sevmiyorsanız başkaları niye sevsin?
- Anne-babanız doğumunuzdan sorumludur, yaşamınızdan değil.
- Kendinize yön arıyorsanız, yolunu kaybetmiş birine sormayın.
- Dostluk, ayrı oldukları zaman insanları birlikte tutar.
- Özveri, çiçeğin köküdür.
- Geçmiş bir kitap gibi kullanın, eviniz gibi değil.
- Birçok insan, yaşamının büyük bölümünü olduğundan başka görünebilmek için boşa geçirir.
- İlerlemenizin önündeki en büyük engel kendinize güvensizliğinizdir.
- Acı, mutluluğa göre daha çok şarkı

bestelemiştir.

- Her davranışında başkalarının onayını arayan kişiler yaşamın birçok güzelliğini ıskalar.
- Yüzeyde hazine bulamazsınız.
- Mucizeler, enerjinizi korkularınıza değil, düşününüze verdiğinizde başlar.
- Karşınızdakini dinliyor musunuz, yoksa konuşmak için sıra mı bekliyorsunuz?
- İkiyüzlülük yalnızca sahibi tarafından görülemez.
- Yaşamınızı para kazanma denemesi olarak kullanmayın.
- Cennete gitmenin iki yolu vardır: Gerçekten öldüğünüzde ve gerçekten yaşadığınızda
- Müziği notaların arasındaki sessizlik meydana getirir.

Gönderi: Yılmaz K. Kazancı

ÜNLÜLERİN BİYOGRAFİLERİ

Sürekli yazarımız **Mümtaz İdil**, kültür dünyasına kazandırdıkları evrensel nitelikteki yapılarıyla insanlığın, insan yapısına yaraşır bir düzeyde gelişmesine katkı sağlayan yazarların yaşam öykülerini, bu aydan başlayarak, kendine özgü biçimiyle *Bütün Dünya* okurlarına anlatacak. Bu konudaki ilk yazısını ilerideki sayfalarımızda okuyacağınız yazarımızla ilgili olarak *Mete Akyol*' un kaleme aldığı bir "tanıtıcı yazı" yı, aşağıda bulacaksınız.

DERGİMİZDEKİ ÜNLÜ YAŞAM ÖYKÜLERİNİN YAZARI

MÜMTAZ İDİL

Son birkaç yıldan buyana OdaTv' deki siyasal içerikli ve *Bütün Dünya*'daki kültür dersi nitelikli yazılarının başında gördüğünüz "Mümtaz İdil" adı, okurların karşısına önce, Dostoyevski, Maksim Gorki ve Petrov adlarıyla birlikte çıkmış, okurların belleğindeki yerine de önce, bu ünlü Rus yazarların adlarıyla

yanyana yerleşmişti. **Dostoyevski**'nin "Budala", "Delikanlı", "Kumarbaz" adlı romanlarıyla, **Maksim Gorki**'nin "Foma", "Çocukluğum, Ekmeğimi Kazanırken", "Benim Üniversitelerim" ve **Grigory Petrov**'un "Büyük Adamlar" adlı yapıtlarının Türkçe çevirilerinde yazarın imzası yanında yeralan ikinci imza, "Mümtaz İdil" idi.

Mümtaz İdil, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden

Yazan: METE AKYOL
mezun olmuştur ama...

Tüm cemimizi duraksatan "ama"nın sonrasını, kendi tamamlıyor: "Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü"nden Rusca öğrenmeden mezun oldum."

Mümtaz İdil, anlaşılması zor olan bu açıklamasını, daha da zor anlaşılabilir bir açıklama ile "açıklıyor":

"Ankara Üniversitesi DTCF Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü"ne girdiğim 1969-1970 öğretim döneminde Rusça yasaktı. Bu nedenle Rusca öğrenmeden mezun oldum."

Daha sonrasını şöyle sürdürüyor: "Daha sonra Hacettepe, A.Ü.Eğitim Fakültesi, o zamanki adıyla Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi ve Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde yüksek lisans programlarına katıldım. Fransız Kültür Derneği'nin 'konuşma' programlarına kadar devam ettim."

İngilizce ve Rusçayı kendi olanaklarımla geliştirmeye çalıştım. Mezuniyet sonrası Okutsan firmasında Ruslara çevirmenlik yaparak çalışma yaşamıma başladım.”

Yalnızca üniversite yaşamıyla değil, bu yaşamı öncesiyle ilgili olarak da çeşitli ilginç anıları var Mümtaz İdil’in. Adana’nın Pozantı’nda dünyaya gelmiş olmasına karşın, hiçbir Adanalı’ya “hemşehrim” diyemiyor; çünkü kendini “Adanalı” saymıyor. Adanalılara “hemşehrim” diyememesi bir yana, iki kardeşi var, ikisine de “hemşehrim” diyemiyor. Çünkü üç kardeşin üçü de bir başka “şehir”de dünyaya gelmişler.

“Babam demiryolları çalışanı olduğu için atandığı her yeni görev bölgesinde bir çocuk sahibi olmuş denebilir. Beni Adana’nın Pozantı kasabasında kucaklamışlar, küçük kardeşimi Konya Karaman’da, en küçüğümüzü de Zonguldak’ta. Zaten Zonguldak da son durak oldu, oradan emekliye ayrıldı.”

Babası TCDD’den emekli olduktan sonra bu son durakta trenden inmiş ve tüm aile birlikte Zonguldak’a yerleşmişler.

“İlk okulu çeşitli illerde okumuştum. Zonguldak’a yerleşince ortaokulu ve liseyi Zonguldak’ta Mehmet Çelikel lisesinde tamamladım.”

Zonguldak’ta babasıyla “trenden indiğinde” başladığı öğrenim yaşamını Ankara’da tamamladıktan sonra kendini yeniden trende bulmuş: *“Devlet memurluğuna baba mesleği olarak girdim ve 8 yıl TCDD ve Ulaştırma*

Bakanlığı’nda çalıştıktan sonra devlet memurluğunu bıraktım, ANKA Ajansı’nda gazeteciliğe başladım.”

1985 yılının o gününden sonrasını 2015 yılının bugününde şöyle özetliyor Mümtaz İdil: *“ANKA’dan sonra sürekli iş değiştirdim. Sırasıyla, Sabah gazetesinin çıkardığı Aktüel dergisinde Ankara İstihbarat şefliği, Kültür Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdür Yardımcılığı ve Genel Müdürlüğü, Bakan Danışmanlığı, “Siyah Beyaz” gazetesi haber müdürlüğü, Günaydın gazetesi köşe yazarlığı, yeniden bakanlık basın müşavirliği, tekrar bakan danışmanlığı, tekrar gazetecilik, tekrar Kültür Bakanlığı Basın Müşavirliği, Çorum Kültür Müdürlüğü, Kültür Bakanlığı Müsteşar Yardımcılığı ve emeklilik. Şimdi 2007’den buyana Odatv Ankara temsilciliği ve yazarlığı, 2009’dan buyana Bütün Dünya dergisi yazarlığı, Dağarcık Ankara Temsilciliği, Gaziantep Haberler’in Ankara Temsilciliği, Halkın Dostları sitesinin genel yayın yönetmenliği görevlerini yürütüyor, çeşitli internet sitelerinde makale yazmayı sürdürüyorum.*

Çeviriler dışında yayınlanmış kitapları şunlar: **“Gerçeklik ve Roman”** (Akademi Kitabevi 1984 araştırma inceleme birincilik ödülü), **“Sovyet Romanı”**, **“Atak Oyunun iki Dehası: Alyehin-Tal”** (satranç), **“Sevgi Soysal: Bir Sevginin Öyküsü”**, **“Rasputin”**, **“Caligula”**, **“Spartacus”**, **“Dostoyevski”** (biyografik romanlar), **“Saygın Kel Adamın Ölümü”** (deneme), **“100 Soruda Satranç”**.

Stefan Zweig

Dr. B., bir grup insanın geminin büyük salonlarından birinde bir yere kümelendiğini görünce merak edip yanıştır. Kalabalık, bir satranç tahtasının etrafında toplanmış, oyunu nasıl sürdüreceklarını, hangi hamlenin daha iyi olduğunu tartışmaktadır.

Yazan: MÜMTAZ İDİL

DR. B SESSİZCE uzun uzun tahtaya bakar. Ne için böyle toplu halde oynadıklarını sorar, aralarından biri gemideki dünya satranç şampiyonu Mirko Czentovic'e karşı hep birlikte oynadıklarını anlatır.

Stefan Zweig

Dr. B., UZUN UZUN TAHTAYA baktıktan sonra, “Atı f4’e oynarsanız beraberlikle bitirebilirsiniz belki oyunu, başka hangi hamleyi yaparsanız yapın oyunu kaybetmişsiniz,” der.

Kalabalık merakla Dr. B.’ye döner. Aralarında yeniden tartışılar ve Doktorun dediğini yaparak dünya şampiyonunun karşısına geçerler. Mirko Czentovic (büyük olasılıkla dünya şampiyonlarından Capablanca’dır bu, zira o da parayı çok seven ve para karşılığı satranç oynayan bir oyuncudur), kalabalığın yaptığı hamleye kısa bir bakış attıktan sonra başını kaldırır ve kalabalığın içinde ilk defa gördüğü Dr. B.’nin gözlerinin içine bakar.

İşte! Direnç ordadır. Biri oyuna müdahale etmiştir ve müdahale eden oldukça “kuvetli” bir oyuncudur. İlk kez kalabalık karşısında “galibiyet” şansının tehlikede olduğunu hisseder, zira o da bilmektedir ki At hamlesinden sonra gelecek hamleyle rakipler beraberliği sağlamaya yakındır.

Tekrar Dr. B.’nin yüzüne bakar. Bu, teketek bir satranç maçı daveti gibidir.

Stefan Zweig’in, tıpkı bir satranç oyunu gibi kurguladığı bu uzun öyküde asıl tema “direnç” üzerine kurgulanmıştır. 2. Dünya Savaşı sırasında Nazilerin eline düşen Dr.B., hapisanede ele geçirdiği bir satranç kitabıyla kendi kendine satrancı öğrenir. Ekmek hamuruyla yaptığı

Stefan Zweig

taşlarla oyununu ilerletir, daha sonra tamamen zihninde oynayarak müthiş bir satranç ustasına dönüşür. Ama ne yazık ki bu, bir daha satranç oynamaması noktasına getirir Doktoru. Oynarsa çıldırma ihtimali yüksektir.

28 KASIM 1881’DE doğan Stefan Zweig varlıklı bir aileden gelmektedir. Çok iyi bir eğitim almıştır. Daha çocuk yaşlarında İngilizce, Fransızca, Latince ve Yunancaya hakimdir. Avusturya ve Alman üniversitelerinde felsefe eğitimi görür. Edebiyata şiir ile başlar, daha sonra roman, biyografi, denemeler ve uzun öykülerle dünyanın en önemli yazarlarından biri haline gelir.

Zweig’in en şaşırtıcı özelliği, eserlerinde kullandığı dilin olağanüstü bir örgü içinde olmasıdır. Bu yüzden de hangi dile çevrilirse çevrilsin, Zweig’in ustalığı yok olmaz, okurun ilgisi de hiç azalmaz. Sanki kendine

bir dil labirenti kurmuştur ve bunun takip edilmesi sonucu ortaya çıkan eser asla bozulamaz, çarpıtılmaz ve çirkinleştirilemez. Bu nedenle, yukarıda kısaca özetlediğim “Satranç” adlı uzun öyküsü, Zweig’ın yazma biçimine çok iyi bir örnektir.

1933 yılıyla birlikte, yani Hitler döneminin Almanya’da başlamasıyla, Yahudi asıllı Zweig’ın da yaşamı değişir.

Bir gün evi basılır ve Naziler evinde silah araması yaparlar. Evde silah bulunmaz, ama Zweig da artık bir daha dönmeyeceği ülkesini terk ederek İngiltere’ye kaçar, Londra’ya yerleşir. Türkçe’ye ilk “Acımak” adıyla çevrilen romanında Zweig gerçek acımanın ne istediğini bilen bir acıma olduğunu anlatır. “Gücünün sonuna kadar ve hatta o sonun sınırlarını aşsa bile, tüm acılara katlanarak, o felakete ortak olmaya kararlardır.”

Yine 2. Dünya Savaşı sırasında geçer bu roman da. Teğmen Hoffmiller, yeni görevi için Viyana’da bir tabura gönderilir ve çevresiyle tanışma, yakınlaşma faslı başlar. Bu sırada da Kekesfalvalar ile tanışır. Kekesfalva varlıklı bir ailedir. Muhteşem konaklarına ziyaretleri giderek sıklaşır. Teğmen Hoffmiller ile Kekesfalvaların kötürüm kızları arasında yakınlık oluşur, ama Hoffmiller bu

Zweig, dünyanın en çok okunan yazarlarından biri olmayı ele aldığı konuları gerçekten bir satranç oyuncusu titizliğiyle işlemesine borçludur.

yakınlıktan rahatsızdır. Kadının kendisine giderek bağlanması onu tedirgin eder ve Zweig müthiş bir psikolojik analize girerek romanı neredeyse gerilim heyecanına sokar. Zira ortada sevgi ile acıma duygusunun yaman bir çatışması söz konusudur. Zweig, dünyanın en çok okunan yazarlarından biri olmayı ele aldığı konuları

gerçekten bir satranç oyuncusu titizliğiyle işlemesine borçludur.

SONUÇTA KENDİ HAYATINI da sonlandırdığı intihar olayını işlediği Amok Koşucusu eserinde yaşamın bir anlamı kalmadığında insanın kendi hayatına son vermesinin mümkün olacağını işler. Bu aslında Zweig’in gençliğinden beri kafasındaki bir saplantıdır. Örneğin, Zweig gibi intihar yoluyla hayatını sonlandıran Ernest Hemingway’in veya Jack London’un hiçbir eserinde “intihar” izine rastlanmaz, ama Zweig’de intihar başlı başına Amok Koşucusu’nda işlenmiştir.

Amok Koşucusu kitabı, Zweig’ın en iyi öykülerini topladığı önemli bir kitap olarak edebiyat tarihindeki yerini aldı. Öykülerin tümünün ortak özelliği de “intihar” olgusunu işlemesi açısından ilginç. Fouche, çok güçlü

ama kendini gizlemesini de çok iyi bilen bir Fransız siyaset adamı. Zweig, Fransız Devrimi'nin başından itibaren hiç etkisini kaybetmeden ve gücünü de koruyarak Napolyon döneminin sonuna kadar varlığını sürdüren Fouche'yi didik didik inceler kitabında. Kitap aynı zamanda Fransız tarihinin de bir incelemesidir ve devrimi tüm görkemiyle anlatır. Fouche, tüm siyasi yaşamını "ihamet" üzerine kurmuştur ve Zweig de bu çelişik durumu çok renkli bir dille anlatır.

ZWEIG'İN EN ÇOK ÜRÜN verdiği alanlardan biri de biyografi eserleridir. Dönemin bir çok ünlü isminin yaşamını anlatan kitaplar yayımladı:

Balzac, Dickens, Dostoyevski, Hölderlin, Nietzsche, Rolland, Stendhal, Fouche, Kleist, Erasmus, Casanova, Tolstoy, Magellan, Freud ve Öğretisi... Diğer eserleri ise şöyle sıralanabilir: **Yarımın Tarihi, Bir kadının 24 Saati, Dünün Dünyası, Yürek Çöküntüsü, Günlükler, Satranç, Yıldızın Parladığı Anlar, Lyon'da Düğün, Karışık Duygular, Herkesin Dostu Anton, Acımak, Amok Koşucusu, Yakıcı Sır, Ruh Yoluyla Tedavi, Değişim Rüzgarı, Calvin'e Karşı Castello ya da Köleliğe Karşı Özgür Düşünce, Mektuplaşmalar, Buluşmalar.**

Demem şu ki, eğer bir yazardan başlayıp da kısmen 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başındaki dünyayı merak ediyorsa okurlar, Stefan Zweig'in "Dünün Dünyası" adlı otobiyografik eserinden başlasınlar. O karanlık

günlerin, sıkıcı savaş yıllarının bile ne denli bir özleme dönüştüğünü görmek mümkün.

Zweig'in ölümü ise oldukça trajik. Brezilya'da ikinci karısı ile birlikte intihar etti. Karısı Lotte Zweig ile birlikte Petropolis'teki bir otel odasında ölü bulundular. İlaç almışlardı. İkiisi de yatakta uyur gibi uzanmış haldeydiler. Polis kapıyı kırarak içeri girmiş ve onları bu halde bulmuştu. Başuçlarında bir de veda mektubu bir de Petropolis Valisi'ne verilmek üzere bir not bulunuyordu. Zweig, Avrupa'da olan vahşeti ve insanlık dışı olayları kaldıramadığını söylüyordu. Onun için dünya artık yaşanacak yer olmaktan çıkmıştı. Brezilya iyiydi, korumalıydı, bu ülkede insan

mutlu da olabilirdi, ama Avrupa'nın kendini yok etmesi, mahvolması karşısında hayatını yeniden kurma şansı kalmamıştı ve bu nedenle de ölümü tercih etmişti. Şöyle yazıyordu Petropolis valisine yazdığı notun sonunda:

"Bütün dostlarımı selamlarım! Umarım, uzun gecenin ardından doğacak sabahın kızılığını görebilirler! Fazlasıyla sabırsız olan ben, onların önünden gidiyorum." •

“Yüzyıllık Yalnızlık'ı yazmaya başladığımda, çocukluğumda beni etkilemiş olan her şeyi edebiyat aracılığıyla aktarabileceğim bir yol bulmak istiyordum. Çok kasvetli kocaman bir evde, toprak yiyen bir kız kardeş, geleceği sezen bir büyükanne ve mutlulukla çılgınlık arasında ayrım gözetmeyen, adları bir örnek bir yığın hısım akraba arasında geçen çocukluk günlerimi sanatsal bir dille ardımda bırakmaktı amacım. Yüzyıllık Yalnızlık'ı iki yıldan daha kısa bir sürede yazdım, ama yazı makinemin başına oturmadan önce bu kitap hakkında düşünmek on beş, on altı yılımı aldı. Büyükanmem, en acımasız şeyleri, kılını bile kıpırdatmadan, sanki yalnızca gördüğü olağan şeylermiş gibi anlatırdı bana. Anlattığı öyküleri bu kadar değerli kılan şeyin, onun duygusuz tavrı ve imgelerindeki zenginlik olduğunu kavradım. Yüzyıllık Yalnızlık'ı büyükanmemin işte bu yöntemini kullanarak yazdım. Bu romanı dikkat ve keyifle okuyan, hiç şaşırmanın sıradan insanlar tanıdım. Şaşırmadılar, çünkü ben onlara hayatlarında yeni olan bir şey anlatmamıştım, kitabımda gerçekliğe dayanmayan tek cümle bulamazsınız. ”

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Kültür Dünyası

Yaşar Öztürk

Fareli Köyün Kavalcısı

Çocuklarımızı Geri Ver!

Fareli Köyün Kavalcısı masalını duymayan bilmeyen yoktur. Almanya'nın Hameln kentine mal edilen bu söylencenin arka perdesinde aslında tüm zamanların acı gerçeği, kanayan yarası yatıyor. Siyasal, dinsel, ırkçı... kaval sesinin peşine takılan ya da taktırılan, gidip ve geri dönmeyen çocukların öyküsü:

SÖYLENCEYE GÖRE Hameln kasabasını fareler işgal eder. Halk, yetkililer ne yapacaklarını bilmez durumdayken rengarenk giysileriyle bir kavalcı ortaya çıkar. Kasabayı farelerden kurtarabileceğini söyler ve karşılığında para ister. Yönetici de kabul eder. Kavalcı kavalını çalmaya başlar başlamaz bütün fareler peşine takılır ve onları kasabanın yakınındaki nehre sürükleyip boğar. Kasabayı farelerden temizleyen kavalcı sevinç içindeki halkın arasında dolaşan yöneticiden parasını ister. Yöneticinin söz verdiği kadar çok para verememesine kızan kavalcı kasabayı terk eder.

Farelerden kurtulduğunu düşünen kasaba halkı rahatlamıştır. 26 Haziran Aziz Paul ve John günü kavalcı yeniden rengarenk giysiler içinde ortaya çıkar ve sokaklarda kavalını çalmaya başlar. Peşinden sürüklediği köyün çocukları ile gözden kaybolur. Kaval sesini duyamayan sağır bir çocukla, gidenlere yetişemeyen engelli bir çocuk sabah kasabaya döndüklerinde başlarına gelenleri herkese anlatırlar. Kasaba halkı ne çocuklarından ne de onları peşinden sürükleyen kavalcıdan

bir iz bulamazlar...

Masal için adres Almanya gösterilse de Sümer'den Hint dünyasına, Latin Amerika'dan İslam yazınına, dünyanın dört bir yanında böylesi söylencelerin izi var. Söylencenin ötesinde bir durum yani toplu çocuk yitimlerinin olduğunu doğrulayan yazılı belgeler de aradan kendini gösteriyor: "1212'deki Çocukların Haçlı Seferi, fareli köyün kavalcısının

1212'deki Çocukların Haçlı Seferi, fareli köyün kavalcısının kutsanan başka bir sürekle avıydı ve benzeri olaylar her yere yayıldı.

kutsanan başka bir sürekle avıydı ve benzeri olaylar her yere yayıldı."

Bu ve benzeri belgeler masal kadar ilgi uyandırmıyor.

1284'DEN 10 YIL SONRA yazıldığı söylenen bir başka belgede "Çocuklarımız (130 çocuk) ayrılalı on yıl oldu!" diyor. Olay kasabada bir vitraya işlendiği gibi sayısız ressamda da konu oldu. Goethe'den, Berthold Brecht'e kadar bir çok şair bu konuda şiirler

Hameln kentindeki kilisede öyküyü betimleyen vitray

yazdı. Robert Browning'in dizeleriyle söylene dünyaya yayıldı.

OKUMA YAZMA bilmeden çocukların Fareli Köyün Kavalcısıyla tanışmalarını sağlayan Grimm Kardeşlerin derlemesinden esinlenerek sayısız

Hameln kentindeki Kavalcı heykeli

tiyatro, film, çizgi film yapıldı ve kitaplar yayımlandı. Hemen hemen hepsi sahnenin önünü anlatıyordu. Bugün Hameln kenti Fareli Köyün Kavalcısı masalını turizm geliri kapısı yapsa da kentin sokaklarında acının izleri var: sesinin yasaklandığı “Bungelosenstrasse” sokağı, çocukların kaybolduğu yerdeki Poppenberg anıtı, Latince “Bu kapı, büyücü

130 çocuğu şehirden götür-dükten 272 yıl sonra yapılmıştır” sözlerinin işlendiği Kent kapısının yazıtı.

Ezop masallarının sonunda bir kıssadan hisse yer alır. Fareli Köyün Kavalcısı masalını sonunda ise sessiz bir çılgılık var: **Çocuklarımızı geri ver!**

Bu sadece bir masal değil insanlık tarihi boyunca kanayıp duran bir yara, acı bir gerçek. Nedense gündeme gelmiyor. Üstelik fareli köyün kavalcılarını dünyanın dört bir yanında ana babaların, yetkililerin, yetkisizlerin gözü önünde hâlâ çocukları, gençleri alıp götürmeyi sürdürüyor.

Araştırmalar Ortaçağda “Fareli Köyün Kavalcısı”nın 1212’de Almanya’da Nicholas, Fransa’da Etienne/Stephen adlı gençlerin başını çektiği “Çocuk Haçlı Seferleri” ne rengârenk giysiler içinde kasaba kasaba dolaşıp, kaval çalarak asker toplayan görevli olduğunu ve Hameln’deki 130 çocuk bu amaçla alınıp götürüldüğünü gösteriyor. Horkheimer bunu “Akıl tutulması” olarak değerlendiriyor:

“İsa'nın doktrini de -kendi içeriği ve anlamına karşın- Haçlılardan çağdaş sömürgeciliğe kadar en gözü dönmüş saldırganlığın aracı olmuştur.”

Fareli Köyün Kavalcısı'nın müziğinin peşine düşen çocuklar karadan Avrupa'nın Akdeniz sahillerine yürüdü. Bir çoğu yollarda öldü. Musa gibi denizin yarılıp Kudüs'e yol açılmasını beklediler. Kuraklıktan umutlandılar. Deniz yarılmadığı gibi geliş yolculuğunda ölümün pençesinden kurtulanların bir kısmı geri dönüşte yaşamlarını yitirdi. "Kutsal Topraklara Götüreceğiz" diye kalan çocukları gemilerine alan tacirler çocukları kutsal topraklara taşıdı ama köle pazarlarında sattı. Köle olmaktan daha kötü duruma düşenler vardı: Dilenci çetelerinin tutsaklığına, "oğlancılık" pazarına sürüklenenler...

ASLINDA İNGİLİZCE'DE “To be a pied piper” demek tam da “fareli köyün kavalcısı” olmayı tanımlıyor: “Her yaştan insanı bir araya getirip etkileri altına alan kişi ya da kişiler.”

Akla ilk gelenler: “Politikacılar, pop yıldızları, gurular, mesihler, şeyhler...” İlginçtir, Fransızcada “piper”: (kuşları) çığırtkan düdüğü çalarak tuzığa düşürmek, aldatmak, kandırmak demek.

193 üyesi olan Birleşmiş Milletlerin, çatışmalarda çocukların kullanımının yasaklanmasını öngören kararına imza atan ülke sayısı 126. Gel gör ki günümüzde en az 300 bin çocuğun fareli köyün kavalcısının peşinden gidip çocuk asker olduğu tahmin ediliyor. Son yıllarda

“Kavalcının peşindeki” çocuk askerler

savaşlarda yaşamını yitiren çocukların sayısı 15 milyonu aştı. Savaşın bir parçası olmak istemeseler de ateş en çok kadın ve çocukları yakıyor. Dünyada şu anda devletler arasında klasik savaş yok gibi görünse de “düşük yoğunluklu çatışma” adıyla kamufle edilen savaş hemen hemen her yerde. Sınır tanımayan savaş var. Sadece Afrika’da, aralarında 9 yaşında olan 100 bin kadar çocuk asker.

Unicef, Amnesty International,

Savaşın öldürdüğü çocuklarının hesabını soramayan insanlık, savaşa sürüklenen çocuklarına da sahip çıkamıyor.

Human Right Watch gibi uluslararası kuruluşlar Burundi, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Çad, Fildişi Sahili, Gine, Liberya, Myanmar, Ruanda, Sudan, Uganda'nın açıkça çocukların asker olarak kullanılmasına izin verdiklerini rapor ediyor. Bu insanlık suçuna ve Çocuk Hakları çiğnenmesine katılanların yargılanmasını istiyor. Raporlarda ne yazık ki Türkiye de yer alıyor. Savaşlara kurban edilen çocukları kurtarmayı; çatışmalara sürükleyenleri, kullananları ve bu doğrultuda buyruk verenleri yargının önüne çıkarmayı; kamuoyuna insanlık suçu işleyenlerin gerçek yüzünü göstermeyi amaç edinen ve çırpınan uluslararası dayanışma çatısı var:

Çocuk Askerlerin Kullanımını Durdurma Koalisyonu.

HER YIL 12 ŞUBAT tarihinde evrendeki tek yaşam alanı yerkürede "Kırmızı El Günü" düzenleyerek fareli köyün kavalcılarına tepki gösteriliyor. 18 yaşından küçük herhangi bir devletin; düzenli ya da düzensiz silahlı güçlerin; silahlanmış gizli / açık, yasal / yasadışı siyasi, dini, ırkçı örgütün üyesi olan ya da yapılan herkes çocuk asker sayılıyor. Çocuk askerler

deyince illa da sıcak çatışma olması veya çocukların bizzat bu çatışmalara katılması da gerekmiyor. Savaşın arka bahçesinde bu çocuklar oyun oynamıyor. Savaşın ortasına atılacakları saati bekliyor. Eli silah tutamayanlar intihar, canlı bomba, kurye, ajanlık işlerine koşuluyorlar. Sapanlar, taşlar

ellerde çatışma alanlarına siper olarak kullanılıyorlar. Bu yüzden Koalisyon, çocukların askeri amaçla dolaylı olarak kullanımını da çocuk asker kavramı kapsamında değerlendiriyor. Hititlerden kalan Karatepe kabartmasındaki "Kaval Çalan Adam" motifleri, Antik Yunandan kalan başta vazoları süsleyen resimlerde de görü-lüyor. Yunan mitolojisinde Pan, Hindu inancında Krişna kavayla çevresindekileri büyüler. "içi boş şey" anlamına gelen "Kav"dan türetildiği söylenen kavalın gücünü en çok çobanlar kullanır. Çoğu lider de toplumu sürü olarak görür. Kavalcılar, çobanlar kavalın sesiyle sürülerini ister cennet çayırlara, otlağa; isterse de uçuruma cehennem çukuruna götürebiliyorlar. Savaşın öldürdüğü çocuklarının hesabını soramayan insanlık, savaşa sürüklenen çocuklarına da sahip çıkamıyor.

Herkes evinin önünü süpürürse sokaklar temiz olur diye bir deyim var ya, her ev çocuğunu savaş borazanı çalanlardan ya da fareli köyün kavalcılarında koruyabilse sokaklara barış gelir. •

yasarozturk@butundunya.com.tr

BAŞARININ ARDINDAKİ YALIN GERÇEKLER

İşimizde daha verimli ve başarılı olmak, daha iyi bir yaşam sürebilmek için daha çok kazanabilmek, hayattan zevk alırken ailemize ve dostlarımıza da daha çok zaman ayırabilmek hepimizin öncelikli hedefleridir.

Yazan: HALİT YILDIRIM

Ancak bu düşüncelerimizi eyleme geçirebilecek davranışlarımızı oluştururken de herkesi memnun edemeyiz, o

yüzden hiç denememeliyiz. Aslında, bunu denediğimizde, memnun edemeyeceğimiz tek kişi yine kendimiz olacağız...

Bunu çağrıştıran anlamlı bir Rus atasözü de "İki tavşanın birden peşine düşerseniz, ikisini de yakalayamazsınız." der...

İnsanlar aslında yürümek ve konuşmak, çiklet çiğneyip harita okumak gibi, aynı anda bir veya iki işi yapabilir, ancak bilgisayarlarda olduğu gibi, aynı anda iki işe odaklanamazlar. Dikkatimiz ileri geri sıçrar.

Bilgisayarlar açısından bir sorun teşkil etmese de, bu durumun insanlarda ciddi bir yan etkisi vardır. İki uçağa aynı piste iniş izni verilebilir; bir hastaya yanlış ilaç verilebilir,

emekleme çağından henüz çıkmış bir çocuk küvette tek başına bırakılabilir...

İçinde potansiyel trajediler taşıyan tüm bu olayların ortak noktası, insanların aynı anda çok sayıda iş yapmaya kalkışması ve aslında yapmaları gereken şeyleri yapamaması ve unutmamasıdır.

Genelde de, hepimiz “hayır” demek konusunda bir ölçüde zorlanırsınız. Bunun birçok nedeni vardır. Yardımcı olmak ister, karşınızdaki insanı incitmek istemez, yardımsever ve düşünceli olmak ister, duygusuz ve soğuk biriymiş gibi görünmek istemeyiz vb. Ama son tahlilde, bir gün “**Hayır**” demesini öğrenmek zorunda kalacağımızı acı deneyimlerin sonunda er-geç öğreneceğizdir...

“Yıllar önce, bahçemde bir elma ağacım olsun istemiştim. Sonra, olgun bir elma ağacı satın almanın mümkün olmadığını anladım. Tek seçeneğim küçük bir tane alıp

yetiştirmektir. Büyük düşünebilirdim, ama işe ufaktan başlamaktan başka bir seçeneğim yoktu. Ben de öyle yaptım ve aradan beş yıl geçtikten sonra ağaç; elma vermeye başladı.

Ancak ben elimden geldiğince büyük düşündüğümünden, bilin bakalım ne oldu? Evet, bildiniz. Sadece tek bir ağaç; dikmemiştim ve bugün bir meyve bahçesinin sahibiyim.

Hayatımız da bunun gibidir. Tam anlamıyla olgun bir hayat, sahip olmak mümkün değildir. Küçük düşündüğünüzde, muhtemelen hayatınız da küçük kalacaktır. Büyük düşündüğünüzdeyse hayatınızın büyüme şansı olur. Seçim sizindir. Büyük bir hayatı seçtiğinizde, o noktaya varmak için ufak ufak ilerlemeniz gerekir.” diyen

Gary Keller - Jay Papsan’ın kişisel gelişimi işledikleri “**Bir Tek Şey (The One Thing)-Olağanüstü Sonuçların Ardındaki Yalın Gerçek**” isimli kitaptan birkaç paragrafı sizin için derledik: James Patterson “**Suzanne'nin Nicholas**

Küçük düşündüğünüzde, muhtemelen hayatınız da küçük kalacaktır. Büyük düşündüğünüzde ise hayatınızın büyüme şansı olur.

Günlükleri” adlı romanında, “Yaşamı, beş topu havaya atıp tuttuğunuz bir oyun olarak hayal edin” derken, bu beş topa şu adları veriyor: **İş, Aile, Sağlık, Arkadaşlar, Dürüstlük.**

“Siz bu beş topun havada kalmasını sağlıyorsunuz. Ama bir gün iş topunun lastik olduğunu anlıyorsunuz. O topu yere düşürseniz de geri zıpladığını görüyorsunuz. Diğer dört top, aile, sağlık, arkadaşlar, dürüstlük adlı toplar ise, camdan yapılmışlar. O toplardan birini düşürdüğünüzde, onun onarılamadığını görüyorsunuz. Çiziliyor, çatlıyor, hatta paramparça oluyor.”

Ne kadar çok çabalarsanız çabalayın, çalışma gününüzün haftanızın, ayınızın, yılınızın ve hayatınızın sonunda yapılmamış bir şeyler kalacaktır. Her şeye yetişmek, her şeyi halletmeye çabalamak budalalıktır. Sizin için en önemli olan şeyi yaptığınızda bile, geride yapılmamış birtakım şeyler kaldığı duygusu ile, dengesizlik hissiyle baş başa kalacaksınız.

23 Haziran 1885’te, Andrew Carnegie, (D. Rockefeller’in ardından, dünya tarihinin en zengin ikinci adamı olacaktı) Pittsburgh’un bir kasabasında, Curry Ticaret Okulu’nda öğrencilere **“İş Hayatımda Başarıya Giden Yol”** başlıklı konuşmasında hitap ediyordu:

Ve işte size başarının ana koşulu, büyük sır: enerjinize, düşüncelerinize ve sermayenize yalnızca uğraştığınız iş bağlamında konsantre olun. Tek bir konuya eğilin, o konuda savaş vermeye, öncü olmaya azmedin, Başarısızlık endişesi sermayelerini sağa sola dağıtanlar, yani bir anlamda beyinlerini sağa sola dağıtanlar için geçerlidir. Bu insanların orada, burada, şurada, her yerde yatırımları vardı. “Bütün yumurtaları bir sepete koymayın,” anlayışı tamamen

yanlıştır. Ben size “bütün yumurtalarınızı bir sepete koymanızı ve sonra o sepete göz kulak olmanızı” söylüyorum. Çevrenize bakın ve dikkat edin; bunu yapan insanlar genellikle başarılı olan insanlardır. Tek bir sepete göz kulak olmak ve taşımak kolaydır. Bu ülkede birçok yumurtanın kırılmasına neden olan şey, çok fazla sepet taşımaktır.

Hepimiz mutlu olmayı isteriz, ama mutluluğu aramak, onu bulmanın en iyi yolu değildir. Sonsuz mutluluğu elde etmeye giden en garantili yola, hayatınızı daha büyük bir şey haline getirdiğiniz, günlük eylemlerinize anlam ve amaç kattığınız andan sonra girersiniz...

Robert Levine, Zamanın Coğrafyası adlı kitabında, birçok insanın "saat" bazlı çalışırken **"Saat**

beş olmuş, yarın görüşürüz.” diğerlerinin “etkinlik” bazlı "Ancak işim bittiğimde paydos ederim..."- çalıştığına işaret eder.

Şöyle düşünün Mandıra çiftçisinin belirli bir saatte paydos etmesi şansı yoktur;

evine ancak inekler sağıldıktan sonra gidebilir. Aynı şey, sonuçların önemli olduğu her meslekte, her pozisyon için geçerlidir. En verimli insanlar, etkinlik bazlı çalışırlar. **Tek Şey**'leri yapılabildiği kadar paydos etmezler.

Zamanla, birlikte takıldığınız insanlar gibi düşünmeye, hareket

Birlikte zaman geçirdiğiniz insanlar büyük başarılar elde etmiş insanlarsa, bu durum sizin başarınızı da etkileyebilir.

etmeye, hatta onlar gibi görünmeye başlırsınız. Ama sizi etkileyen, bu insanların davranış biçimleri ve sağlıklı alışkanlıkları değildir sadece. Göreceli başarılarından da aynı şekilde etkilenirsiniz. Birlikte zaman geçirdiğiniz

insanlar büyük başarılar elde etmiş insanlarsa, bu durum sizin başarınızı da etkileyebilir.

Çevrenizdeki insanların iyi taraflarını görün ve üzerinizde, sizi istediğiniz yöne sevk edecek türden bir etkiye sahip olduklarından emin olun. •

Zorunlu Müşteri Hizmeti

Londra'dan uçakla Stornoway'e gidecek bir yolcu, Glasgow'da uçak değiştirecekti. Fakat Londra'dan kalkacak uçak gecikme yapınca, Stornoway yolcusu telaşlandı. Hostese gecikme yüzünden Glasgow uçağını kaçıracaklarını söyledi. Hostes, "Merak etmeyin" dedi. "Uçağınızı kaçırmayacaksınız. Glasgow'a indiğimizde, Stornoway uçağının alanda beklediğini göreceksiniz."

Gerçekten de uçak Glasgow'a indiğinde yolcu, Stornoway'e kalkacak uçağın alanda beklediğini gördü. Merdivenlerden inerken hostese duygularını belirtmeden edemedi:

"Çok duygulandım" dedi. "Uçağı yalnızca benim için mi beklettiniz?"

Hostes tüm içtenliğiyle gerçeği açıkladı: "Yalnızca sizin için değil, pilotumuz için de beklettik" dedi. "Stornoway'e gidecek uçağımızın pilotu da sizinle aynı uçaktaydı..."•

Türkiye’de Bir Japon Mucizesi

Kırsehir - Kaman Kaleköyü kazısı

Bir Japon bilimadamı, 40 yıl önce geldiği Türkiye’den, Japonya’ya dönemiyor. “Çünkü işlerimi bitiremedim” diyor. “Türkiye’de yapmam gereken daha çok iş var...”

Yazan: NEVİN DEDEOĞLU

Dr. Sachihito Omura, 1972 yılında geldiği Ankara’da, öğrenimi tamamlayıp, doktor arkeolog olarak yaşama atılmadan önce, bir otobüs durağında tanıştığı meslekdaşı ve “memleketlisi” Dr. Masako’yla elele vermişler ve birlikte “Türkiye’ye demir atmışlar.”

Dr. Sachihito Omura

Dr. Omura, 1986 yılından buyana Kırşehir'in Kaman ilçesi yakınlarındaki Kaleköyük'tü kaza kaza, bugünü tarihin 10 bin yıl derinliğine götürecek bir yol açıyorlar.

"30 yılda ancak 4200 yıl derinliğine ulaşabildik" diyor. "Önümüzdeki 5 bin yıl kadar öteye ulaşabilmemiz için bize 50-60 yıllık bir süre gerekiyor."

Dr. Omura'nın, Türkiye'deki "Henüz bitmeyen işi", tarihin 10 bin yıl ötesine henüz ulaşamamış olması. "Yolun yarısında'yız şimdilik" diyor. "Önümüzde gidilecek 5 bin yıllık bir süre var..."

Türkiye'ye gelmek istemesinin nedeni olarak Hitit'lerle ilgili bir kitap olduğunu söylüyor. Dr. Omura. "O kitabı okuduğumda 16 yaşındaydım. Hitit'ler kafama takıldı. Kesinlikle Türkiye'ye gitmem gerektiğine karar verdim."

Öyküsünün devamını şöyle anlatıyor: "19 yaşındayken Japonya'nın en büyük gazetesi Asahi'de Türkiye'den bir müsteşar geleceğine dair bir haber gördüm. Onu çok merak

Dr. Omura:
"Önümüzdeki
5 bin yıl
kadar öteye
ulaşabilmemiz
için bize 50-60
yıllık bir süre
gerektiyor."

ettim. Büyükelçiliğe gittim. Fakat kapıdaki görevli, giysilerime bakıp beni içeri almadı. Tam çıktım, gidiyorum arkamdan birisi koşu koşu geldi.

'Çok istiyorsan müsteşarın kaldığı oteli söyleyeyim oraya git' dedi. Orada da kapıcı beni sokmadı ama 'Telefonunu yaz kağıda bir şansımızı deneyelim' dedi.

Ertesi gün beni aradılar. Arayan Turgut Özal'dı. 'Türkiye'ye gelmek istediğini yazmışsın, havalimanına gel, ben yarın döneceğim.' dedi.

Uçak 5'teydi ve ben de o zamana kadar hiç uçağa binmediğim için

pasaport ve gümrük işleri nasıl olacak bilmiyordum. Tam 5'te havalimanına gittim. Ama herkes gitmişti. Çok üzülüm. 'Ben yanlış yaptım?' dedim.

Oradaki görevli bana baktı 'Sen Omura'musun?' dedi.

'Allah Allah siz beni nereden tanıyorsunuz?' dedim.

Dr. Omura ve öğrencileri kazı sırasında

Kaleköyük kazısı
çevre düzenlemesi

'Turgut Özal Bey sizi çok bekledi, niye gelmedin?' dedi.

Sonra benimle irtibat kurdular ve 1972 yılında Türkiye'ye geldim, Ankara Üniversitesi, Dil Ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin Arkeoloji Bölümü'nde doktora yaptım."

1986 yılında Japon Prensi Mikasa Türkiye'ye geldiğinde, o tarihteki Başbakan Turgut Özal ile Prensesin tercümanlığını Omura yapmış.

"Fakat bir başbakanla özel konular konuşulması ayıp olur diye ben Özal'a Omura olduğumu söyleyemedim. Bir gün anlatayım derken Özal vefat etti. Çok üzüldüm. Kızılay'da radyoda dinledim. Keşke bir kere daha görüseydim ve teşekkür edebilseydim. Çünkü o destek vermeseydi Kaman şimdiki haline gelmeyecekti."

Dr. Omura, "Kendinizi artık bir Türk gibi hissettiğiniz oluyor mu?" sorusunu gülererek karşılıyor:

"Türkler beni yabancı olarak görmüyorlar ki ben kendimi yabancı olarak hissedeyim" diyor. "Sadece

Türkler değil, yabancılar da benim Türk olduğumu zannediyorlar zaten. Ve bunca yılımı geçirdiğim Kaman'da, halkla en ufak bir sorun çıkmadı aramızda."

Halk o kadar içtenlikle bütünleşmiş ki, Dr. Omura'yla, ona "**Ömer Ağa**" adı bile takmışlar. "Türkler'in yabancılar karşı bu kadar sıcak olduklarını da bilmiyordum" diyor.

Anadolu Arkeolojisi Araştırmaları Enstitüsü Başkanı Dr. Omura Kaman'daki kazılardan başka bu ilçeye bir de, çok ilginç bir müze ve bir de Japon Bahçesi kazandırdı. Japon Hükümeti'nin "Kültürel Mirası Koruma Projesi" çerçevesinde hibe olarak yaptığı

Kalehöyük Arkeoloji Müzesi, çevre düzenlemesiyle Japonya dışındaki en büyük botanik bahçesi ve "En iyi yeşil müze" ödülünü kazanmış

Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi, 830 metrekare açık, 470 metrekare kapalı alan olmak üzere toplam 1.500 metrekarelik alanı kapsıyor. Müzede sergi salonları, sinevizyon köşesi, kütüphane, inceleme, araştırma, fotoğrafçılık ve restorasyon çalışmalarına olanak sağlayan laboratuvar, kafe, depolar ve teknik bölümler bulunuyor.

Çevre düzenlemesi, kazısı yapılmakta olan bir höyük tarzında düzenlenen müzede, kazılarda ele

Japon Prenses Akiko Kalehöyük Arkeoloji Müzesi gezisi sırasında

geçen buluntular yanısıra, kazı yöntem ve çalışmaları da sergileniyor. Japonya dışındaki en büyük botanik bahçesi, bir "**Japon bahçesi**" stiline yapılan çevre düzenlemesiyle Müze'de, 2011 yılında kazanılan "**En iyi yeşil müze**" ödülü de sergileniyor. •

Yaprağın Gizemi

17. YÜZYILDA yaşamış olan Belçikalı fizikçi Jan Baptista Van Helmont, yaptığı bilimsel deneylerinden birinde, bir söğüt ağacının büyümesini gözlemleyerek çeşitli ölçümler yaptı. Önce, henüz fidan halinde olan ağacı, sonra da ağacın

Jan Baptista Van Helmont

yetiştirileceği büyükçe saksının içindeki toprağı tarttı. Aradan beş yıl geçtikten sonra bir kez daha ağacı tarttığında, ağırlığının 75 kilogram arttığını saptadı. Toprağının ise, yine aynı geçen süre içinde sadece birkaç gram kaybettiğini hayretle gördü. Söğüt ağacına bu denli ağırlık kazandıran, salt saksıdaki topraktan aldığı besinler değildi.

Bitki, besinini başka koşullarda sağlıyor olmalıydı. Ama nasıl?... Van Helmont bu sorunun

yanıtını o günün koşullarında bulamadı.

Bilimadamlarının bu bilgiye ulaşmaları 20. yüzyılın ortalarını buldu. Bu doğa gizemi, bazı aşamaları günümüzde dahi tam olarak anlaşılammış olan “Fotosentez” işlemidir. Daha açık bir tanımlamayla, özellikle yeşil yapraklı bitkilerin kendi besinlerini kendilerinin üretmeleridir.

İLERİ SÜRÜLEN bir varsayıma göre dünyanın ilk döneminde atmosferde metan, su buharı, hidrojen ve amonyak bulunuyordu. Buna karşılık serbest oksijen yoktu. Uzun süreli biyokimyasal evrim sonucu oluşan canlılar fotosentez yapmaya başladılar. Sonuçta, atmosferde yavaş yavaş oksijen gazı birikti. Bu biriken oksijen gazının bir bölümü güneşten gelen ultraviyole (morötesi) ışınların etkisiyle ozon gazına dönüştü. Ozon hafif gazlardan olduğu için atmosferin en üst

bölgesinde toplanarak bir katman oluşturdu. Bu sayede, canlıların yaşamı için tehlikeli olabilecek ultraviyole ışınlarının dünyaya ulaşması filtrelendi.

Fotosentez yapan bitkiler, ağaçlar, doğadaki bazı dengelerin korunmasında en önemli rolü oynamaktadırlar. Birincisi, doğadaki oksijen

dengesidir. İnsanlar ve hayvanlar doğadan oksijeni bedenlerine aldıktan sonra onu kullanıp karbondioksit olarak dışarı atarlar. Dünyanın oksijen depoları belirli oranda olduğu için, bu tüketim sonucu yetersiz kalabilirdi.. Ancak, fotosentez sayesinde hiçbir canlı oksijen açlığı çekmez. Böylece doğada oksijen ve karbondioksit dengesi korunmuş olur. Atmosferdeki oksijen miktarını dengede tutacak başka bir doğal kaynak yoktur. Bu yüzden bitkilerin varlığı şarttır.

Atmosferdeki oksijen miktarını dengede tutacak başka bir doğal kaynak yoktur. Bu yüzden bitkilerin varlığı şarttır.

Fotosentezin ikinci rolü, yeryüzünün besin dengesi üzerinedir. Doğadaki canlılar, beslenme yönünden iki gruba ayrılır: Kendi besinini yapabilenler (ototroflar) ve besinini dışarıdan hazır alanlar (heterotroflar). Yeşil yapraklı bitkilerin hemen tümü ototrof canlılardır. Ve

onların besin arama gibi bir sıkıntısı yoktur. Bu alçakgönüllü canlıların besin kaynakları, sadece hava, su ve güneş enerjisidir.

DAHASI DA VAR: Saydığımız üçünü kullanarak hem kendine besin sağlar, hem de diğer canlılara (insan ve hayvan) birbirinden değişik ve güzel yiyecekler sunarlar. Kısaca formüle edecek olursak, yeşil bitkiler, su+karbondioksit+güneş enerjisini kullanarak karbonhidrat oluştururlar ve açığa çıkan oksijeni de havaya verirler.

Yapraklar, bitkilerin hem nükleer enerji üreten santralleri, hem besin üreten fabrikaları, hem de önemli reaksiyonları gerçekleştirdikleri laboratuvarlarıdır. Gizemli doğada insanı hayretten hayrete düşürecek o kadar çok şey var ki. Bir ağacın dalları kıpkırmızı elmalarla dolu; bir diğerinde limonlar, ötekinde nar... Yerde karpuz, kavun, yanında domates, biber, patlıcan, fasulye.. Daha derinlerde patates, havuç, pancar... Saymakla bitmez...

Peki bunlar nasıl oluyor diye sorduğumuzda tek bir yanıtı var: **“Fotosentez”**... Tüm bu farklı tatlarda ve konumdaki besinler, fotosentez sonucu oluşuyor.

Fotosentez sonucu oluşan karbonhidratın (şekerlerin ve nişastanın) bir kısmı, solunum sırasında bitkinin kendisi tarafından kullanılır.

Geri kalanı ise, oluştukları yerlerden, çeşitli mekanizmalarla, kalburlu borular adı verilen iletim sistemi ile bitkinin diğer bölümlerine taşınır ve çeşitli tatlar kazanıp depo edilirler. Ama tatlar inanılmaz değişik... Örneğin, incir gibi tatlı; limon gibi ekşi; biber gibi acı... Formül belli: su + karbondioksit + güneş enerjisi... Şimdi bu maddelere bir göz atalım:

Bitkilerde depo ürünler niteliklerine göre temel olarak dört gruba ayrılırlar: Şekerler, nişastalar, yağlar, azotlu maddeler...

Bazı bitkiler, fotosentez sonucu

Bitkilerdeki tüm farklı tatlarda ve konumdaki besinler, fotosentez sonucu oluşuyor.

ürettikleri maddeleri doğrudan doğruya şeker olarak depo ederler. Şeker pancarı, şeker kamışı, havuç, kavun, karpuz vb. çokça şeker depo eden bitkilerdendir. Üstelik şeker, bazı bitkilerde sakkaroz, bazılarında glikoz, bazılarında ise fruktoz olarak depolanır.

Şeker, eriyik halde bitkinin depolarına taşınır ve istenildiğinde kullanılmak üzere burada nişasta olarak toplanır. Örneğin patatesin toprakaltı yumruları, fasulye, baklanın tohumları, buğdaygillerden, buğday, arpa, çavdar, mısır tanecikleri de birer

nişasta deposudur. “İstenildiğinde kullanılmak üzere” dedik. Kim isteyecek? Elbette bitkinin kendisi... Tekrar ekilmek üzere toprağa atıldığında bitkinin besine gereksinimi var. Yeşil yaprağı yok ki fotosentez yapsın. İşte tohum diye isimlendirdiğimiz oluşum, depodaki besini kullanarak bir an önce başını topraktan dışarı çıkarmaya çalışır.

BİTKİLERDEKİ DEPO ürünlerinin bir diğeri de yağlardır. Bitki yağları sıvıdır ve tohumlar başta olmak üzere bitkilerin farklı bölgelerinde depo edilirler. Örneğin, ceviz, fındık, susam, pamuk gibi bitkilerin tohumlarında depo edilirken, zeytin ve palmyelerin meyvelerinde birikir. Depo edilen yağ miktarı ise, bitkinin türüne göre oldukça değişkendir. Örneğin, ortalama olarak susam tohumunda %50-55, fındık tohumunda % 50, pamuk tohumunda %14-25, zeytin meyvesinde ise %12 oranında yağ bulunur. Bitkisel yağlar çok yüksek enerjije sahiptir.

Bitkilerde depo edilen bir de azotlu bileşikler yani proteinler vardır. Fasulye, bakla, bezelye, nohut gibi bitkilerde oldukça bol protein vardır ve besleyici özellikleri çok fazladır. Yaprak laboratuvarlarında üretim akılabilecek kadar sınırsız.. Bitkilerin özellikle acı, ekşi, kekremsi olmasını sağlayan maddeler, ikincil olarak depo edilen metabolik ürünlerdir. Nedir bu metabolik ürünler? Bitkinin beslenmesi amacıyla üretilmeyip, ancak bu reaksiyonlar çerçevesinde oluşan ara

ürünlerdir. Bunların başlıcaları eterik yağlar, çeşitli alkaloidler, reçineler, mumsu yapılar ve asitlerdir. Örneğin bitkinin acı olmasını sağlayan, içerdiği alkaloiddir. Eterik yağlar ise bitkilere koku ve aroma kazandırır; adaçayı, kekik, gül, yasemin vb. gibi... Limon kabuğundaki limon asitini (sitrik asit) de unutmayalım.

İnsanı şaşkına çeviren bir başka olay daha... Bazı bitkiler etobur oluyor yani böcek vs. canlılarla besleniyorlar ve bunları sindirebilmek için gereken enzimleri de kendileri sağlıyorlar.

Fotosentez denilen olağanüstü doğa olayını, bir yaprak üzerinde bulunan mikroskopik düzeyde küçücük klorofil molekülleri sağlıyor ve bunun için onun gereksinimi olan, yukarıda da belirtildiği gibi, sadece su + karbondioksit + güneş....

İNSAN VE HAYVANLARIN yaşayabilmeleri için ağaç, bu döngünün olmazsa olmazı. Ancak insanoğlu doğaya gören gözlerle bakmayı unuttuğundan beri, önü alınamaz ağaç katliamları yapmaktadır. Konuya duyarlı kimselerin feryatlarını, maddi çıkarları uğruna duymazdan ve görmezden gelip, cinayetlerini aralıksız sürdürüyorlar.

Doğanın gizemi sonsuz ve görkemli işleyişi akılabilecek... İnsanoğlunun tek yapacağı ise, bu işleyişe saygı göstermesi, onu koruması ve bu inanılmaz düzeni **Yaratan**'ın önünde saygıyla, sevgiyle eğilmesi... •

yucelaksoy@butundunya.com.tr

Yazar Dede ve Torunları

Muzaffer İzgü

Okullar Açılıyor

Okulumu öyle çok özledim ki... Ah ah, okullar kapanmadan önce de yaz tatilini özlüyordum. Öyle her yıl tatil yapamıyoruz. Deniz kıyısına gidemiyoruz.

Ama bazen günü birlik babam bizi bir kıyıya götürüyor, orada denize giriyor, yüzüyoruz. Abimle o günler arkadaş gibiyiz. Annemin evde yaptığı köfteyi yerken şakalaşyoruz. Denize girince birbirimizin yüzüne su atıyoruz. Hatta abim kumun üzerinde uyurken onun ayağını gıdılıyorum, uykudan uyandırıyorum.

Bana kızdığı için kumda kovalamaya başlıyor. Elbette yakalıyor ama salt gülüyor, kolumu bırakıyor. Eve geldiğimizde o gece yataklarımıza erken girip hemen uyuyoruz.

Arkadaşlarımı çok özledim. Duru'yu öyle bir özledim ki. Onunla biz aynı sırada oturuyoruz. Ta birinci sınıftan beri... Bu yıl dördüncü sınıfız.

Gelecek yıl ortaokula gideceğiz. Yine Duru'yla ayrılmayacağız ki. Çünkü ortaokul da ilkokulumuzun içinde. Arada salt bir duvar var.

“Yine aynı sıraya otururuz değil mi Lara?” diye bana soruyor. Sarılıveriyorum o zaman Duru'nun boynuna... Pekiyi, başka hangi arkadaşımı çok özledim? Düşünüyorum... Ayıramıyorum ki, hepsini çok seviyorum, Pekiyi en çok kimi? Öğretmenimi... Evet evet öğretmenimi çok özledim. Canım öğretmenim, bizi birinci sınıftan beri okutuyor.

Ah keşke, ortaokulda da bir dersimize Çiçek öğretmenimiz gelse. Örneğin matematik dersine... Yo yo, Türkçe dersine gelsin... Bize öyle güzel şiirler, öyle güzel öyküler okuyor ki. Çiçek öğretmenim, soluklanmalarda da bizimle birlikte. Nedense gidip öğretmen odasında oturmuyor. Bahçede yanımıza geliyor, bizimle top oynuyor, bilmece soruyor. Bazen de evde yapıp getirdiği kurabiyelerden bize dağıtıyor. Koca

bir torba kurabiye birkaç dakika içinde bitiyor.

Evet, kaç gün var? Tastamam dört gün var. Dört gün sonra öğretmenime kavuşuyorum... Duru'ya bir telefon açayım, bakayım tatilden dönmüşler mi?

“Aloo Durucum...”

“Ay canım Lara...”

Benim telefonum yok, annemin telefonu. Onun için de çok kısa konuş-

mam gerek. Annem öyle söylüyor, “Kısa konuş kızım, fazla para yazmasın...”

Duru da dört günü sabırsızlıkla bekliyormuş. Aman aman deniz kıyısında öyle bir yanmış, öyle bir kararmış ki, pazartesi onu gördüğümde tanıyamayacakmışım... Hıh, tanıyıverdim...

Ya öteki arkadaşlarım?..

**Ay ne çok özlemişim...
Sınıfın en yaramaz çocuğu Hakan'ı bile özlemişim.**

“Durucum!..”

“Laracım!..” Nasıl sarılıyoruz birbirimize... İkimizin de birbirimize anlatacağı o denli şey var ki, belki bunları anlatmak bir haftamızı alır.

Olsun... Duru benim konuşmamı seviyor, ben onun konuşmasını seviyorum. Ya öteki arkadaşlarım?.. Ay ne çok özlemişim... Sınıfın en yaramaz çocuğu Hakan'ı bile özlemişim.

“Hakan nasılsın?”

“Turp gibiyim...”

Kilo almış, yanağı kızarmış. Zil çalıyor. Ders yılının ilk zili... Ay canım insan zil sesini sever mi? Sever. Arkadaşlarını özlemişse, öğretmenini özlemişse, isterse kulağının dibinde davul çalsınlar, yine de sever.

Sıramızın yeri belli... 4-A sınıfıyız... Ozan ön sırada yerini almış bile... Öteki sınıfların öğretmenleri bir bir gelip sınıflarının önünde durdular.

Pekiye bizim öğretmenimiz nerede? Çiçek öğretmen nerede? Gözmüz hep kapıda... Bazen de bahçe kapısına bakıyoruz, acaba gecikti mi öğretmenimiz diye. İki müdür yardımcısı da o yüksek yerde, bize

bakıyorlar, arada bir çabuk sıra olmamız için düdük çalıyorlar.

4-B'nin öğretmeni öğrencilerinin saçlarını okşuyor, sorular soruyor. Biz bütün sınıf gözlerimizi okul yapısının kapısına dikmiş, o kapıdan güler yüzlü öğretmenimizin çıkmasını bekliyoruz. Belki çıkıverse, alkışlayacağız bile... Ama çıkmıyor...

Aaaa 4-B sınıfına girmek için kapıya doğru yürüyor... Ya biz?.. Müdür yardımcısı Sevim Hanım sesleniyor, “Ne bekliyorsunuz 4-A? Töreni birinci soluklanmada yapacağız. Haydi sınıfınıza çıkın...”

Öğretmenimiz? Çiçek öğretmenimiz? Belki de törenin soluklanmada yapılacağını biliyor. O zaman gelecek... Hepimiz şaşkın şaşkın birbirimizin yüzüne bakıyoruz. Bu bakışla hepimiz birbirimize aynı soruyu soruyoruz, “Öğretmenimiz nerede? Çiçek öğretmenimiz nerede?” Sınıfa gidiyoruz. Yüzelerimiz asılıyor, kimse konuşmuyor, kimse birbirine tatil

Müdür Bey “Öğretmenimiz evlendi çocuklar, onun için başka bir ile gitti...” diyor. Sınıftan kocaman bir çığlık yükseliyor. Ağlayanlar çoğunlukta.

anılarını anlatmıyor. Sınıftan çıt çıkmıyor. Hakan birden yerinden kalkıyor, pencereden dışarı bakıyor, sonra, “Arkadaşlar müjde, öğretmenimiz geliyor...” diyor.

Bir alkış, bir alkış... Ama Hakan bize dönmüş, niye dilini çıkarıyor ki? “Sizi kandırdım...” Hepimiz birden, “Ama Hakaaan!..” diye bağırıyoruz. Hakan sırtarak yerine oturuyor.

Bir arkadaşımız bağırıyor, “Belki de hastalanmıştır öğretmenimiz...” Başka biri: “Belki de izin almıştır öğretmenimiz...”

Duru kulağıma fısıldıyor, “Çok özledim öğretmenimi Lara...”

“Ben de Duru, ben de...”

Müdür bey kapıdan girdi. “Aferin çocuklar, ne güzel böyle sessiz oturuyorsunuz...” dedi. Sıralara iyice yaklaşarak, işte, ah işte...

“Öğretmenimiz evlendi çocuklar, onun için başka bir ile gitti...” diyor. Sınıftan kocaman bir çığlık yükseliyor. Ağlayanlar çoğunlukta.

Müdür bey konuşuyor, “Üzülmenin çocuklar, çok yakında yeni öğretmeniniz gelir...”

Dinlemiyoruz... Müdürümüz, sesli konuşuyor, “Anlıyorum çocuklar, çok iyi anlıyorum” diyor... Cebinden bir not çıkarıyor. “Öğretmenimizden, Çiçek hanımdan” diyor... Kağıdı öğretmen masasının üzerine bırakıp çıkıyor...

Donmuş kalmışız, susmuş kalmışız... Kaç dakika sonra Tunca yerinden kalkıyor, masaya yaklaşıyor ve öğretmenimizin bize yazdığı mektubu okuyor... Öğretmenimizin mektuptaki son tümcesi, “Hepinizi çok seviyorum yavrularım!.. Sizi çok özleyeceğim yavrularım!..”

Ya biz öğretmenim, ya biz?..
muzafferizgu@butundunya.com.tr

Seyahate mi Çıkiyorsunuz?

Derleyen: AYLİN YENGİN

Eğer yakın zamanda yurtdışına seyahat etmeyi planlıyorsanız, telefonunuza bu uygulamaları indirmek isteyeceksiniz. Farklı ülkelere seyahat etmenin zorlukları olabilir -dil sorunu, yollarda kaybolma gibi sorunlar eğlenceli bir tatil bir anda korkunç bir kâbusa çevirebilir. Neyse ki, modern teknoloji, seyahat etmeyi her zamankinden daha kolay bir hale dönüştürüyor. İşte her gezginin ihtiyaç duyabileceği 6 temel uygulama:

1 DİL ENGELİNİ AŞIN

Farklı bir ülkeye seyahat ettiğinizde, yerel halkın sizin dilinizi konuşmadığını ve trafik levhalarının bilmediğiniz bir dilde yazılmış olduğunu fark edebilirsiniz.

Önce
telefonunuza
bu 6 yararlı
uygulamayı
indirin!

İşte burada devreye **Google Translate**'in işaretleri ve konuşmaları anında tercüme eden uygulaması devreye giriyor. Uygulamanın çok pratik ve basit bir kullanımı var ve yabancı bir ülkede hayatınızı son derece kolaylaştırabileceğinden emin olabilirsiniz. Android ve iOS'ta ücretsiz

2 YERİNİZİ TESPİT EDİN

Seyahate çıkanların karşılaşılabilecekleri bir diğer sorun, nerede olduklarını tespit edemeleridir. Daha önce hiç gitmediğiniz bir yerde kaybolmak çok kolaydır ve otelinizin yerinin “şuralarda bir yerde” olduğundan emin olsanız

bile, arada sırada işi telefonunuzda bırakmakta yarar var. Google'ın navigasyon uygulaması **Google Maps** bunun için var.

Bu uygulama size olduğunuz yerden, gideceğiniz noktaya yürüyerek, arabayla ve hatta toplu taşıma araçlarıyla nasıl varacağınız konusunda çok yararlı yol tarifleri sunabilir. Android ve iOS'ta ücretsiz

3 ARABA KULLANMANNIN KEYFİ

Eğer seyahatte araba kiralamak istiyorsanız,

kullanabileceğiniz en iyi sürüş navigasyon uygulaması olan **Waze**'i indirmenizde yarar var. Google'ın uygulamalarından biri olan Waze, bir sürücünün sahip olabileceği en etkin navigasyon uygulaması sayılıyor. Bu uygulama, diğer kullanıcıların bilgilerinden faydalanarak size en hızlı rota-

ları, trafiğin yoğunluğundan kurtulabileceğiniz güzergâhları, polis kontrolleri ile trafik kameramalarının çokça olduğu kavşakları, yolda karşılaşılabileceğiniz tehlikeleri ve daha fazlasını bildiriyor. Android ve iOS'ta ücretsiz.

4 SİZİN PARANIZLA KAÇA?

Satın alacağınız hediye-lik eşyanın size ne kadara mal olacağını mı merak ediyorsunuz? Ya da akşam yemeğine

kendi paranızla ne kadar ödeyeceğinizi mi? **XE Currency** bu anlamda, indirebileceğiniz en iyi para birimi dönüştürme uygulaması. Tek yapmanız gereken para birimini seçip, ne kadar olduğunu belirtmek, gerisini ona bırakın. Android ve iOS'ta ücretsiz

5 NEREDE NE YİYELİM

Eğer turist tuzakları size göre değilse ve otantik yerel yemekleri tatmaktan hoşlanıyorsanız ya da belli bir kasabanın, köyün en meşhur yerel mutfağına ait bir lezzeti denemeyi tercih ediyorsanız, öyleyse **Foodspotting**'i indirmek isteyeceksiniz. Bu uygulama, dünyanın

hemen her yerindeki yerel lezzetler konusunda öneride bulunmak, yakınınızdaki restoranların bir listesini sunmak ve canınızın çektiği lezzetleri nerede bulabileceğiniz konusunda ipuçları vermekte birebir. Android ve iOS'ta ücretsiz

6 BAHŞIŞ ZAMANI

Bahşışı az tutmak utanç verici olabilir, ama unutmayın ki çok fazla bahşış

de bir o kadar tatsız bir deneyimdir. Bir kez daha, akıllı telefonunuz size bu konuda yardımcı olabilir. İhtiyacınız olan tek şey bir bahşış çevirmeni, yani size o ülkenin

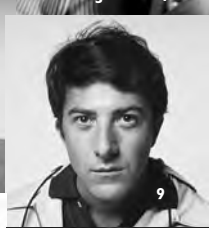

yerel bahşış oranının yüzdesini söyleyebileceğiniz ve ödediğiniz hesaba göre bırakacağınız bahşışin miktarını hesap edebilecek bir uygulama. **Bird Tipping** uygulaması Android'te ücretsiz. Global Tipping iOS'te 0,99 USD.

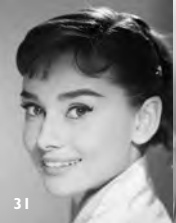
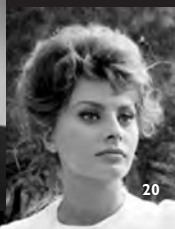
Onları Hatırlıyor

Filmleri klasikler arasına girmiş, pek çoğu aramızdan ayrılmış ancak günümüzde ışıklarıyla hâlâ düşlerimizi aydınlatan bu film yıldızlarından kaçını hatırlıyorsunuz?

Sizler için hazırladığımız bu küçük bulmaca ile hem film dünyasına olan ilginizi, hem de belleğinizi test edebilirsiniz. Adlarını bildiğiniz sanatçıları aşağıda alfabetik olarak yer alan isimlerin yanındaki kutucuklara işaretleyebilir, 34 isimli testteki başaranızın değerlendirmesini kendiniz yapabilirsiniz. (Yanıtlar 151. sayfadadır)

musunuz?

□ Audrey Hepburn, □ Bette Davis, □ Brigitte Bardot, □ Bob Hope, □ Burt Lancaster, □ Cary Grant, □ Clark Gable, □ David Niven, □ Dean Martin, □ Dustin Hoffman, □ Elizabeth Taylor, □ Esther Williams, □ Gary Cooper, □ Gregory Peck, □ Jack Lemmon, □ James Stewart, □ Jane Mansfield, □ Jerry Lewis, □ John Wayne, □ Kim Novak, □ Kirk Douglas, □ Marilyn Monroe, □ Marlon Brando, □ Michael Caine, □ Montgomery Clift, □ Rita Hayworth, □ Robert Redford, □ Sean Connery, □ Shirley Temple, □ Sophia Loren, □ Steve Mc Queen, □ Tony Curtis, □ Walt Disney, □ Zsa Zsa Gabor

Gezdikçe Gördükçe
İzlen Şen Toker

Tarıca Hera'nın
Doğduğuna İnanılan
Köy

ireon

Yaşlı adam deniz kıyısındaki lokantanın ahşap küpeştelerine kollarını dayamış, suyun dibine dikkatle bakarken, sevinçle "İşte geldi!" diye bağırdı.

Saatine baktı ve "Tam zamanında, saat 6.15, tıpkı dünkü gibi" dedi. Servis yaptığı masaların yanından geçip içerideki mutfağa doğru giderken ben de oturduğum sandalyeden kalkıp az önce durduğu yere geldim. Sakin ve berrak denizin içindeki büyük bir kayanın üzerinde kıpırdamadan duran ahtapot da en az deniz kadar sakindi. Yaşlı adamın "Al bakalım bugünkü kısmetini" diyerek suya bıraktığı küçük gümüş renkli balığı kollarından biriyle yakaladı ve birkaç saniye içinde yuttu.

Adam gülerек bana döndü, “3 gündür aynı saatte aynı yere geliyor, ödüllendirmek lazım değil mi?” dedi. Ben de ilk defa böyle bir sahneye tanıklık etmenin mutluluğuyla gülümseyerek onayladım.

Bu an Yunanistan’ın Samos adası’nın güneyindeki İreon köyü’nün bana yaşattığı unutulmaz anlardan yalnızca biriydi. Akşam yemeği için geldiğim lokantanın ahşap sandalyelerinde otururken güneş batmaya başladığında etrafımdaki herşey yavaş yavaş farklı renk tonlarına büründü. Denizin diğer tarafındaki Türkiye’nin Kuşadası

kıyısı, köyün plajı, limanı ve deniz kıyısındaki evler altın sarısı bir ışıkla okşanıp, hafifçe esen rüzgarla sanki “İyi geceler” öpücüğü verilen minik bir bebek gibi geceye uğurlandı. Denizin rengi önce maviden, griye döndü, hafifçe pembeleştiğinde deniz gökyüzündeki pembe bulutlara dokunur oldu. O zaman balıkların da hareket saati geldi. Denizin yüzeyinde yer yer kıpırtılar başladı, bir grup küçük balık uçarcasına yarım metre kadar ileri sıçrayıp, suya daldı. Yan masadaki küçük çocuğun denize attığı ekmeğe gelen bir başka balık grubu da ekmeğin etrafına kümelenerек dilimi küçük ısırık darbeleriyle küçült-

sardı. Oğlağın yemek saati bitip, kaptan turist grubunun masasına geçince çocuklar da saklambaç oynamak için köy meydanına gitti.

Deniz kıyısındaki lokantaların masaları turistlerle dolduğu, çeşitli mezelere ek olarak balık ve diğer deniz ürünleriyle dolu

meye başladı. Bir gezi teknesi burnunu bize doğru döndürdüğünde, köşede denize doğru uzanan küçük ahşap iskelenin ne işe yaradığını anladım. İskelede yaşanan teknedeki yaklaşık 25 kişilik bir turist grubunun ardından, teknenin kaptanımla birlikte küçük, sevimli bir oğlak indi. Turistler kendilerine ayrılan yemek masalarına otururken, köyün çocukları da kaptanın ucuna takılmış emzikle bir biberona dönüştürdüğü gazoz şişesinden süt içirdiği oğlak yavrusunun etrafını

tabaklar servis edilmeye başlandı. Ampelos dağı eteklerindeki ovanın deniz kıyısındaki İreon eskiden yalnızca bir balıkçı köyü de artık ağırlıklı olarak turizm gelir elde ediyor. Merkezine 1 km uzaklıktaki, köye adını veren Heraion antik kentini ziyaret edenler İreon'a da geliyor. Her yıl Ağustos ayının ilk yarısında yapılan İreon Müzik Festivali, deniz kıyısındaki lokantalar, plajlar, otel ve pansiyonlar da köye gelenlerin sayısını artırıyor.

Tanrıça Hera'nın burada doğduğuna inanıldığından, Antik Yunan döneminin en önemli mabetlerinden biri olan Hera Tapınağı Heraion Antik Kenti'nde inşa edilmiş.

Tanrıça Hera'nın burada doğduğuna inanıldığından, Antik Yunan döneminin en önemli mabetlerinden biri olan Hera Tapınağı şimdi UNESCO Kültür Mirası listesinde yer alan Heraion Antik Kenti'nde inşa edilmiş. Dor ve Ion tarzlarının karışımıyla 25 metre yüksekliğinde, 108,73 metre uzunluğunda ve 54,68 metre genişliğinde inşa edilen Hera Tapınağı ne yazık ki artık yerinde değil. Bir zamanlar yüzün üzerinde kolonun olduğu antik kentte bu kolonlardan yalnızca biri ayakta kalabilmiş. Arkeoloji çalışmalarında bulunan eserler de yurtdışındaki müzelerde ve Samos Arkeoloji Müzesi'nde sergileniyor.

Lokantadan çıkıp, köy meydanının yanından limana doğru yürüyorum. Meydanın köşesindeki köy

kahvesinde oturanların çoğu sohbet edip, kahve içerken birkaç kişi de tavla oynuyor. Yolun kenarında yaşlı bir adam, büyükçe bir sepetin içine dizdiği kekik, adaçayı gibi otları satıyor. Plajda iki kişi denizde taş sektiriyor. Bir sörf tahtası üzerine uzanmış olan sahibi kollarıyla denizde açılırken, ona bağlı başka bir sörf tahtasının üzerinde ayakta duran köpek keyifle kuyruğunu sallıyor. Bahçeleri begonvil, ortanca ve yase-min çiçekleri, limon ve portakal ağaçlarıyla dolu evler, oteller ve lokantaların arasından geçen yoldan yürümeye devam ediyorum.

İmana geldiğimde büyük kayalardan oluşan dalga kıranın başladığı yerdeki banklardan birine oturuyorum. Yanımdaki diğer bankta sohbet eden iki hanımla selamlaşıyoruz. Karşımdaki irili ufaklı balıkçı teknelerine ve önlerine yığılmış sarı renkli balık ağlarına bakarken lokantadaki ahtapot geliyor aklıma. Acaba daha kaç gün kısmetini almaya gelebilecek diye düşünmeden edemiyorum. •

izlensen@butundunya.com.tr

söz ve öz Üzerine!

*Yüz dinle, bin düşün, bir tek söz söyle
Sözünden bilinir irfân demişler
Mir'âti*

Yazan:YAHYA AKSOY

Bir İngiliz devlet adamı,
"İnsanları sözcükler idare
eder" demiş.

Tarih boyunca devam edip gelen ve son günlerde giderek artan anlamlı ve anlamsız yada yerli-yersiz söz yarışını gördükçe söz üzerine söylenmiş görüş ve düşünceleri okuyucu ile paylaşmak gereksinimi duydum.

Siyasi hayatta, devlet yönetiminde, bilimsel kurumlarda ve toplumsal sorunlarda görüşleri ve düşünceleri ifade ederken,

insanların ünlü bir halk sözünü hatırlamaları fayda sağlayacaktır:
"Bin düşün bir konuş."

Yanlış söz söyleyen kişinin diline söylediği halk sözü: "Dilim, seni dilim dilim yerim." Dilini yeme, dilini yutma ve dilini satma ama yerinde ve zamanında kullan. "Eline, diline ve beline sahip ol!" sözü ünlüdür.

İnsan ne çekerse dilinden çeker, dil yararı yaraların en büyüğüdür demişler. İnsanoğluna şöyle demek gerekiyor:

Aman yanlış söyleme, dilini de yeme. Dil kalbe bağlıdır söz için, dil mideye bağlıdır yemek için. Dil, hem söz için hem de yemek için en gerekli bir organ olup, dili yok olan insan, hem yemeğin, hem sözün ve hem de dünyanın tadını alamaz.

"Aklına ve ağzına geleni olduğu gibi söylemeden önce dokuz yutkun, dur düşün ve sözün nereye varacağını iyi hesap et", diyen halkımızın, asırların süzgecinden süzülüp gelen deneyimlerinden ve söylemlerinden yararlanmakta yarar bulunmaktadır.

Nasrettin Hoca'nın hemşehrisi şair Şevki Akar, bir şiirinde şöyle diyor: *"Kimileri kuru sıkı, kimi desteksiz atıyor / Pişmiş aşı kimi zehir, kimi soğuk su katıyor...."*

Toplumda söz sahibi kişilerin sözler bir söz söylemekte ve halk o sözü alarak yollara düşmekte, dilden dile kişisel bilgi ve anlayışa göre değişik anlamlara ve yerlere sürüklenen söz adeta "yerle yeksan" olmakta, akıl ve mantık

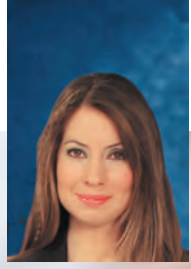
Düşünce yorgunu toplum fikir karmaşası içinde gerçeklerin aydınlığını bulanık gözlerle, gönüllerle izlemekte ve karamsarlığa sürünmektedir.

ölçülerini taşıyan yaklaşımlar, yorumlar ve forumlar günlerce halkı meşgul ederek esas sorunlardan uzaklaştırmaktadır.

Boş söz ve faydasız çabalarla toplumsal dinamizm yorgunluğa sürüklenirken ulusal birlik, hoşgörü, sevgi, dayanışma ve kardeşlik havasının yerini sevgisizlik, saygısızlık, düşünce karmaşası almaktadır.

Düşünce yorgunu toplum fikir karmaşası içinde gerçeklerin aydınlığını bulanık gözlerle, gönüllerle izlemekte ve karamsarlığa sürüklen-

Neler Olmuyor ki Dünyada Sezin San Sungunay

Yoksulluk Ayrımcılığına Ceza

Fransa'da yoksulları aşağılamanın suç sayılmasını öngören yasa tasarısını, Parlatentonun alt kanadı da onaylarsa, ülkede yoksullara ayrımcılık yapmak suç sayılacak. Yasalaşması halinde, yasayı çiğneyenler en fazla 3 yıla kadar hapis ve 45 bin Avro para cezası alabilecek. Fransa'da yıllık kazancı 11.916 Avronun altında olanlar, resmi olarak yoksul sayılıyor.

Buna göre ülkede nüfusun yüzde 14,3'ü yoksulluk sınırının altında yaşıyor.

2 Dört Bacaklı Yılan

Brezilya'da 113 milyon yıllık yılan fosili bulundu. Bilim insanları, ilk kez bir dört bacaklı yılan fosiline rastlandığını söylüyor. Bu fosil, yılanların denizden gelmediği, karada evrim geçirdiği tezini destekliyor. 19,5 santimetrelik fosile Tetrapodophis amplexus adı verildi. Hayvanın ön ayakları (kolları) 4, arka ayakları da

7 milimetre uzunluğunda. Hayvanın, vücuduna oranla daha zayıf kalan bacaklarını yürümek için değil, avını kavramak için kullandığı tahmin ediliyor.

3 Hintli Öğrencilere Müjde

Hindistan'ın Maharaştra bölgesinde öğrencilerin taşıdığı okul çantalarının belli bir ağırlığı geçmesini yasaklayan düzenleme, velileri ve öğrencileri sevindirdi. Yeni düzenlemeye göre, çocuklar kendi ağırlıklarının yüzde 10'undan daha ağır çanta taşıyamayacak. Ağır çantaların gelişim çağındaki çocuklarda boyun ve sırt ağrılarına yol açtığı ve yorgunluk yaratıp öğrencilerin stres seviyesini yükselttiği belirtiliyor.

4 Dünyanın En İlginç Bitkisi

Japonya'daki bir parkta dünyanın eski bitki türlerinden biri, beş yıl aradan sonra çiçek açtı. İki metre boyunda olan ve kötü kokusu nedeniyle ceset çiçeği (Amorphophallus titanum) adı verilen bu bitki, aşıktan bir ya da iki gün sonra soluyor.

Çiçeğin anavatanı Endonezya'nın Batı Sumatra bölgesindeki yağmur ormanları. Deniz seviyesinden 120 ila 365 metre yükseklikteki tepelerde yetişen çiçeklerin nesli, ormanların yok edilmesi nedeniyle tehdit altında.

5 İspanyada Evlilik Yaşı Düzenlemesi

Evlilik yaşının en düşük olduğu ülke İspanya'da, asgari evlilik yaşı 16'ya çıkarıldı. Daha önce İspanya'da 14 yaşındaki gençler, hâkim izniyle evlenebiliyordu. UNICEF ile İspanya'daki çocuk hakları grupları da kararı olumlu karşıladı.

6 En Eski Kur'an-ı Kerim

İngiltere'de bin üç yüz yıl öncesine ait Kur'an-ı Kerim bulundu. Birmingham Üniversitesi'nde dünyadaki en eski Kur'an-ı Kerim olabileceği düşünülen kitaptan bazı bölümler bulundu. "Karbon 14" tarihleme metoduyla yapılan incelemeler, kitabın en az 1370 yıllık olduğunu gösteriyor. Hicaz Arapçasıyla yazılmış olan Kur'an bölümlerinin "çok güzel ve şaşırtıcı derecede okunaklı durumda" olduğu kaydedildi.

7 İtalya'da Yeni Siesta Yasakları

Öğleden sonra uykuları (siesta) ile bilinen İtalyanlar, bu geleneklerine çok düşkün. Geçenlerde Controne kasabası belediyesi, siesta saatlerinde köpek havlamasını yasakladı. Öğleden sonra 14.00-16.00 saatleri arasında etrafı rahatsız edecek şekilde havlayan köpeklerin sahiplerine 25 ila 500 Avro para cezası kesilecek. İtalya'da birçok belediyede, siesta saatlerinde ev içi tadilat gibi gürültülü işler yapılmasına karşı yasaklar da var.

8 Sözcük Şampiyonu Dil Bilmiyor

Fransızca Scrabble kelime oyunu şampiyonu tek kelime Fransızca bilmeyen Yeni Zelandalı Nigel Richards. Belçika'nın Louvain kentinde yapılan finali kazanan Richards'ın bu yılın başlarında Fransızca Scrabble sözlüğünün tamamını 9 hafta içinde ezberlediği belirtildi. Bu sözcükler arasında argo terimler ve karmaşık fiil çekimleri de yer alıyor. Daha önce de İngilizce Scrabble Şampiyonluğunu elde eden Richards, halen Malezya'da yaşıyor.

9 Milletvekillerine Tweet Uyarısı

İngiltere'de milletvekillerine içkiliyken "Tweet" atmamaları ve mesajlarını yollamadan önce daima 60 saniye beklemleri uyarısında bulunuldu. Avam Kamarası başkanı tarafından hazırlanan raporda, Twitter'da gaf yapmamak için öneriler sıralanıyor. İşte iki örnek: Gitmeyeceğiniz bir toplantı hakkında önceden Tweet atmayın. Sürekli olarak hakkınızdaki övgüleri "re-Tweet" yapmayın. Kendini beğenmiş biri olarak algılanabilirsiniz.

10 Dünyanın Benzeri Gezegen

Amerikan Havacılık ve Uzay Dairesi NASA, Dünya'ya çok benzeyen bir gezegen keşfedildiğini açıkladı.

Gezegenin büyüklüğü, Güneş'e benzer bir güneşe sahip olması ve 385 gün yörünge süresi başlıca benzerlikler. "Earth 2.0" (Dünya 2) adı verilen gezegenin teknik adı, Kepler-452b. Bu gezegene gelen güneş ışınları, Güneş'ten gelen ışınlara çok benziyor. Bu yüzden tıpkı Dünya'daki gibi, bu gezegendeki bitkilerin de fotosentez yapabileceği belirtildi.

Başkasının Kalbi ile 30 Yıl

İngiltere'de 30 yıldır başkasının kalp ve akciğeriyle yaşayan bir adam, Guinness Rekorlar Kitabı'na girdi. Doktorlar, kalbi delik doğan Andrew Whitby'nin birkaç yıldan fazla yaşayamayacağını söylemişti. 20 yaşına kadar sorunsuz yaşayan Whitby'nin akciğerlerinden birinin iflas etmesi üzerine, 1985'te kalp-akciğer nakli yapılması kararlaştırıldı. Bugün 51 yaşında olan Whitby, ameliyatın 30'uncu yılı dönümünde halkı organ bağışı yapmaya çağırdı.

sezinsan@butundunya.com.tr

Yaşamdan Kesitler
Sema Erdoğan

Kalaycılık Mesleğinin Son Ustaları

Bugün, teknolojiye yenik düşen ya da hala direnen çok sayıda meslek var. İşte o mesleklerden birisi de “kalaycılık”.

Biri 65 diğeri 50 yıldır bu mesleği yapan iki usta **Cabbar İhsan Yaraşır** ve **Ali Güleroğlu** Adana’da bu mesleğin son temsilcileri. Aslında uzun yıllardır bu mesleğin bittiğini belirtse de hala direniyorlar... Onlar

vakti zamanında 200 kalaycının bulunduğu Kazancılar Çarşısı’nın iki sevilen son ustası...

■ **Cabbar İhsan Yaraşır**
Kalaycılık mesleğine 1965 yılında

başlayan Cabbar İhsan Yaraşır 1932 Adana doğumlu. 15 yaşında bir delikanlı iken bugünkü tezgah kendisine emanet edildiğine günün birinde bu mesleğin son temsilcisi olacağını aklının ucundan dahi geçirmemişti elbette.

“Tabii öyle hemen tezgahın başına geçmedim. Baba mesleği kalaycılık. İki yıl çıraklık yaptım babamın yanında. Sonra kalfa oldum. Ardından bu tezgahın başına geçtim. O dönemlerde mutfak eşyası olarak bakır kullanımı yaygındı. En çok da tabak kalaylıyorduk. Mevsime göre kazan, leğen vs.”

Cabbar İhsan Yaraşır ilkokul mezunu. Kendi deyimiyle gözünü açtığında kalay görmüş bir insan. Aradan geçen 65 yıl içerisinde mesleği çok defa bırakmayı düşünse de yapamamış.

“Başka ne iş yapabiliirdim ki. Bildiğim tek iş bu. Aslında işlerimiz önceleri çok iyiydi. Çok iyi para da kazandık. 1950 den sonra, Demokrat Parti’ nin başa gelmesiyle işler değişmeye başladı.”

Bakıra alternatif ürünlerin yurda girmesine kendi cephesinden “onlar geldi çelik geldi” cümlesiyle serzenişte bulunuyor.

“İş yetiştiremediğimiz yıllar bir hayal gibi. Şu anda ne kadar iş yapıyorsun diye sorarsanız, siftah yapmadan dükkana kapattığım günler oluyor

Cabbar İhsan Yaraşır'ın alın teri 65 yıldır ateşe damlıyor.

derim.” Cabbar İhsan Yaraşır’ın üç oğlu bir kızı var. Kızı öğretmen olmuş oğulları ise başka mesleklere yönelmişler.

“Çocuklar okudular, emekli oldular. Oğullarım şayet bu mesleği yapmak isteselerdi kesinlikle karşı çıkardım. Ben alternatif ürünlerle bu mesleğin geleceği olmayacağını anlamıştım aslında. Başka şansım yoktu devam ettim öyle ya da böyle.”

Bağkur emeklisi olan Cabbar İhsan Yaraşır çalıştığı dükkana yıllık olarak 5000 TL kira veriyor. Zaman zaman bu Bağkur maaşı kiraya destek oluyor.

■ Ali Güleröğlü

Kalaycılık mesleğine 18 yaşında başlayan Ali Güleröğlü 1950 Adana doğumlu. Mesleğin bir diğer son temsilcisi olan Ali Güleröğlü 50 yıldır aralıksız çalışıyor. Onun da baba mesleği kalaycılık.

“Biz beş kardeştik. Babamın maddi durumu da çok kötüydü. Bizi okula gönderecek durumu olmadığı için daha küçük bir çocuk iken çırak olarak aldı yanına.”

Ali Güleroğlu meslektaşı Cabbar İhsan Yaraşır'a göre biraz daha iyimser.

“1975'e kadar işler iyiydi aslında. Bakırın tadı çok başka ama... İşte yeni yeni üretimler bakırı mutfaklardan çıkardı, bu mesleği de sona erdirdi. Bizimle birlikte de Adana'da yok olacak.”

Adana'nın en tarihi yerlerinden biri olan Büyük Saat'te “Kazancılar” denilen tarihi çarşıda meslekleri için direnen iki insan.

“Bu çarşıda eskiden 200 kalaycı vardı. İnanması zor değil mi bugünü görünce. Ben 30-40 yıldır buradayım. Yavaş yavaş azaldı ve bir baktık ki iki kişi kalmışız.”

Günde ne kadar iş yapıyorsunuz ne kadar kazanıyorsunuz diye bir soruyu farklı bir yanıt alır mıyım diye ona da soruyorum ama “siftah yapmadığım günler oluyor” yanıtı kalıp bir cümle gibi geri dönüyor.

Ali Güleroğlu'nun kalay öncesi düzeltme yaptığı ahşap tokmak 50 yıldır elinde.

“İşlerin iyi olduğu dönemlerde traktörlerle 60-70 parça gelir, gece-nin geç saatine kadar çalışır yine de yetiştiremezdik. Ayrıca köyleri de dolaşırdık. Nisan ayında başlar 3-4 ay bizim dediğimiz köylere giderdik. O köyler de gideceğimiz zamanı bilir, kap kacaklarını o zamana göre biriktirirlerdi. Her köyün kalaycısı da belliydi aslında. Diyelim bir başka kalaycı gitti hemen çıkarıp bir kalaylı kap gösterirlerdi. Öyle bir bağlılık da vardı yani.”

o kuyamamanın ezikliğini hâlâ içinde taşıyan Ali Güleroğlu dört çocuğunu bu ekmek teknesinden kazandığıyla okutmuş.

“Babam beni ve kardeşlerimi

'unutma sen de onların mimarisın' diye moral verir hep."

Ali Güleröğlü da Bağkur emeklisi ve çalıştığı dükkanına yıllık 4000 tl kira veriyor. O da zaman zaman kira eksliğine emekli maaşından takviye yapıyor.

Kalaycılık mesleğinde kullanılan temel girdi malzemelerinin kg maliyeti çok yüksek değil. Bakır: 80 TL, nişadır: 15 TL pamuk: 2,5 TL, kömür: 2,5 TL. İş çok

olmasa da üç-beş kuruş diyerek ustaların kalaya devam ettikleri ve kazançları şöyle: Büyük kazan 100 TL, küçük cezve, su tası ve orta boy tabak 5 TL.

Yeni kalaycılar yetişir mi?

İhsan Cabbar Yaraşır hatırlayabildiği kadarıyla 10-15, Ali Güleröğlü ise 3-4 kalaycı ustası yetiştirmiş.

Peki onlar şimdi nerelerdeler? Askerlik sonrası ya başka işlere yönelmiş ya da Almanya'ya işçi olarak gitmişler. Bu noktada az da olsa bir ortak hüznüleri var. "Her mesleğin bir zorluğu var" dile pelesenk olmuş bir cümle gibiyse de bu mesleğin sağlığı tehdit eden bir gerçeği var. Sıcaklık derecesini anlatmaya kelimelerin kifayetsiz kaldığı durumlarda "güneşin kapı komşusu" denilen Adana'da ateş karşısında bu işi yapmak en büyük zorluk elbette. Kir-is-pas diye tabir ettiğimiz bir iş ortamı var. Dükkana uğrayan herkesin elini sıkamazlar o

okutamadı ya... Bakar kör olarak yaşadım diye düşünüyorum hep. Öğretmen olmayı çok isterdim. Neyse ki bu isteğimi kızım yerine getirdi ve öğretmen oldu. Ne zaman bu ezikliğimi dile getirsem bir dostum da bana

Kalay işi nasıl yapılır?

Kalay için gerekli olan malzemeler; Nişadır, kalay, pamuk ve kömür kalaycılık işinin temel malzemeleri. Önce kalaylanacak malzemeyi çok temizlemek gerekiyor. Sonra tezgaha alıp ateşe tutuyorsunuz ve ardından nişadırı (nişadır kalayı sulandırıyor) ve kalayı ekliyorsunuz. Zanaat işi işte burada başlıyor. Kalaylanacak kaba göre kalay miktarını iyi belirlemek ve kabı çok hızlı ve eşit bir şekilde kaplamak gerekiyor. Bakır malzeme kullanıcılarına da burada bir ipucu verelim. Kalaylı bir kabı uzun süreli kullanmak istiyorsanız ateşte yakmayacaksınız.

Ali Güleröglü bir tencere veya cezve kalaylayabildiği günlerde mutlu oluyor.

nedenle çok isteseler de. Meslek hastalığı ise “nefes darlığı”. Kalay, kömür ve nişadırdan yayılan zehirli gazları soluyorlar yıllardır.

İşte bu nedenle sürekli olarak ilaç kullanmak zorundalar. Kalaycılık mesleği teknolojiye yenik düşse de doğaya-doğala dönüş hareketi içinde bakır kullanımında bir akım var gibi görünüyor. Cabbar İhsan Yaraşır bunun mümkün olmayacağı görüşünde. “Olmaz. Bakır cezveler ve tabaklar moda gibi olmaya başladı ama kalaylanmadan kullanılmaz ki. Kalaycı kalmadı. Bu anlamda bakıra dönüş olmaz. Ama nasıl bir formül bulurlar bilemem.”

Meslek bu kadar zor ve para da kazandırmıyorsa bu iki usta neden dükkânlarını kapatmıyor, evlerinde rahat rahat oturuyorlar sorusu akla gelebilir. Ali Güleröglü evde oturamam diyor.

“Evde ya da kahve köşelerinde oturacağıma burada hem mesleğimi sürdürüyorum, hem zamanımı değerli kılıyorum hem de üç-beş kuruş para kazanyorum. Elektrik -su ve telefon

parasını çıkarsam yetiyor bana. Yoksa kendimi suçlu hissediyorum.”

Dükkan komşusu Cabbar İhsan Yaraşır da aynı düşünceleri paylaşırsa da bırakma düşüncesinin son zamanlarda ağır bastığını belirtiyor. Tüm bu sıkıntılar içinde güzel olan şeyler de var elbette.

“Mesleğin son temsilcileri olduğumuz için basın ve fotoğrafçılar tarafından çok ilgi görüyoruz. Röportajlar yapıyor, fotoğraflarımızı çekiyorlar.” diyor Ali Güleröglü ve kendisini çok şaşırtan güzel bir anısını da anlatıyor. “Bir gün bir zarf geldi. Açtım, içinden benim iş yaparken çekilen bir fotoğrafım çıktı. Çok şaşırdım. Bazen böyle duyarlılık gösterip gönderenler oluyor.”

Bazen de hiç haberleri olmadan çekilen fotoğrafları kâh bir gazetede kâh bir dergide ya da bir sergide yer alıyor ama onlar bunların çoğundan haberdar dahi olmuyorlar. Olur ya kalaycılığı merak ederseniz Ali Güleröglü ve Cabbar İhsan Yaraşır’ın kapısı açık. Biraz acele etmeniz de fayda var...•

semaerdogan@butundunya.com.tr

Çocuk edebiyatının neşeli kalemi Melek Özlem Sezer bu sefer şairliğini çocuklardan yana konuşturuyor... Bu şiirlerde kediler, çocuklar, kardan adamlar, nineler hayatla iç içe neşeyle boy gösteriyor. Hüzün bile şiirin süzgecinden tatlı tatlı damlayıp çocukların düş evrenine güzel resimler çiziyor. Diyorlar ki kötümüş kara kediler Peki, hiç sordunuz mu bakalım Ne düşünüyor kedi halkı? Belki de onlara göre kara kediler kedilerin en güzeli, en yakışıklısı...

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Dünya Döndükçe
Sabriye Aşır

Ölümcül Tasarım Hatası

New York'un ekonomik açıdan sıkıntılı geçen ve şehirde buna bağlı olarak suç oranının hayli arttığı bir dönemde, o yılların en yüksek binası olarak açılışı yapılan Citicorp Gökdeleni' nin, yeni bir umut ışığı olması bekleniyordu. Ancak beklenenin aksine, bu dev binanın binlerce insanın ölümüne yol açabilecek bir felaket tehlikesi olduğunu ise, yalnızca bir öğrenci görebildi...

1970'lerin başında, 53. Cadde üzerinde bir gökdelen inşa etmek isteyen Citibank yönetimi, binayı planladıkları temel alanının kuzey-batı köşesinde yer alan St. Peter's Lutheran Kilisesi'yle görüşerek, projelerini yaşama geçirebilmek için uzlaşmak istediler.

Kiliseye pek çok kez bağış yapmaları ve taşınmaları için ikna yolunu denemelerine karşın, kilise yönetimi gökdelenin inşasına tek şartla onay verebileceğini açıkladı: Aynı köşede, Citicorp binasıyla hiçbir bağlantısı olmayan ve üzerinden kolonların da geçirilmediği yeni bir kilise inşa edilecek. Projenin mimarları ve yöneticilere göre, kilisenin bu

talebi çok fazla ve projeleri için de olanaksızdı.

Kilise yönetiminin bu net görüşü kendilerine bildirmesinden sonra, mimarlar yeni bir proje hazırlamaya karar verdiler. Yeni projelerine göre, tasarladıkları 59 katlı devasa yapı, ilginç bir temel ve ilginç bir çatı görüntüsüne sahip olacaktı.

İNŞA EDİLDİĞİNDE DÜNYANIN EN YÜKSEK 7. YAPISIYDI

Manhattan'ın göbeğindeki gökdelen, hem New York'un ekonomik açıdan sıkıntılı geçen ve şehirde buna bağlı olarak suç oranının hayli arttığı günleri için yeni bir umut ışığı vaat ediyor,

hem de mühendislik açısından birçok yenilik barındırıyordu. Bu elli dokuz katlı mühendislik harikası, boyutuna göre son derece hafifti ve 175 milyon dolara mal edilmişti. Her ne kadar uzaktan bakıldığında gökdelenin en göze çarpan özelliği dik bir üçgen biçimindeki çatısı olsa da, aslında en ilgi çekici kısmı temeliydi. Mimarların önüne çıkan "kilise" engeli onları yeni bir tasarım yapmaya mecbur kılmış, kilise yönetimi gökdelenin inşa edilebilmesi için taşınmak şöyle dursun, gökdelenin kilise binasının üzerine doğru taşmasına dahi "aynı yerde yeni bir kilise yapılması" şartıyla izin vermişti.

Yöneticilerin, bu "hava sahası kullanımı izni" karşılı-

Citicorp binası inşa halinde (1975)

ğında yeni bir kilise yapmayı kabul etmekten başka çaresi kalmadı. Mimarlar, Yapı Mühendisi William Le Messurier ile çalıştılar ve 59 katlı bu dev yapıyı, 35'er metre yüksekliğindeki dört kolonun üzerinde inşa ettiler. Kilise nedeniyle kolonlar tam köşelerde değil daha içerideydi ve binanın tam ortasında da geniş bir taşıyıcı yapı vardı.

William LeMessurier ile ekibi, bu olağandışı temel üzerinde binanın ayakta durmasını sağlamak için çalıştılar ve binanın kilisenin yirmi beş metre üzerinde havada asılı kalmasını sağladılar. Köşelerdeki tüm destekleri de kaldırdılar.

1974'te inşasına başlanan Citicorp Gökdeleni'nin inşa çalışmaları 3 yıldan fazla sürdü ve bina 1977 yılında törenle açıldı. Üstelik, önlerine çıkan kilise engeli nedeni ile yaptıkları bu "zorunlu" tasarım, zarif ve yenilikçi olarak değerlendirilerek büyük beğeni kazandı. Hatta Avrupa'da modern mimarinin öncülerinden kabul edildi.

Ancak, "üçgen çatılı ve havada asılı duran" gökdelenin öyküsü, bu kadarıyla bitmeyecekti...

William
Le Messurier

Gökdelenin açılış töreninden bir yıl kadar sonra, 1978 yılının Haziran ayında, yeni projeleri üzerinde çalışan Yapı Mühendisi William LeMessurier'in ofisindeki telefonu çaldı. Telefonun diğer ucundaki New Jersey'li üniversite öğrencisi, kendisine profesörünün verdiği bir araştırma ödevi kapsamında gökdeleni incelediğini ve elde ettiği bulgulara göre destek kolonlarının yanlış yerlere konulduğunu söylüyordu.

LeMessurier, kolonların binanın

New York şehrinin yapı kuralları sadece dikey rüzgârların hesaplanmasına dayandığı için, dört bir yandan esen rüzgârlar hiç hesaba katılmıyordu

ortasına değil köşelerine yerleştirilmiş olması gerektiğini ifade eden öğrenciye, kolonları binanın her cephesinin tam ortasına yerleştirmelerinin gerekçelerini açıkladı ve bunun tamamen güvenli olduğunu belirtti. Hatta

kolonların bu şekilde yerleştirilmiş olmalarının, binayı dört bir yandan esen şiddetli rüzgârlara karşı da daha dayanıklı kıldığını açıkladı.

FELAKETE RAMAK KALA

LeMessurier telefonu kapattığında binanın yıkılabileceği ihtimalini kesinlikle düşünmüyordu. Bu konuyu, kendi verdiği bir yapı mühendisliği dersinde de kullanmaya karar verdi.

New York şehrinin yapı kuralları sadece dikey rüzgârların hesaplanmasına dayandığı için, dört bir yandan esen rüzgârlar hiç hesaba katılmıyordu. Bunun üzerine, LeMessurier oturup hesap yapmaya başladı. Kulenin maketiyle rüzgâr tüneli testleri de yapan LeMessurier, binanın beş dakika müddetle sürekli yüz kilometre hızla

eser bir rüzgâra maruz kaldığı takdirde yüzde 50 ihtimalle yıkılacağını saptadı. Bu tip “kasırğa” denilen rüzgârlar ise, her 16 yılda bir yaşanıyordu. Binanın bağlantı noktalarının şiddetli rüzgâr karşısında zayıf kala-

çağını gören LeMessurier, felakete ramak kaldığını da anlamış ve bir karar noktasına gelmişti. Sessiz kalabilirdi ya da tüm kariyerini ve varlığını riske atarak durumu açıklayabilirdi... Davalar nedeniyle büyük ihtimalle iflasa sürüklenecek ve saygınlığını yitirecekti.

LeMessurier kararını verdi ve Citibank yönetimine durumu açıkladı. Binayı sağlamlaştırmak için yapılacak çalışma planını da hazırlayan LeMessurier, binanın iki yüz adet tehlikeli ek yerinin her birine kaynak yapılarak H harfi şeklinde çelik bandajlar monte edilmesini önerdi. Böylece bina, bin yılda bir rastlanacak rüzgârlara bile dayanabilirdi.

Paniğe neden olmaması için, 8 Ağustos'ta başlayan ve üç ay süren sağlamlaştırma çalışması boyunca, durumun ne denli tehlikeli olduğu

gizli tutuldu. New York'taki gazeteler de grevdeydiler ve hiçbir gazeteci, kurumlarına yansıyan şüpheli birkaç ihbarı etraflıca araştırmadı.

Çalışma sırasında, 1 Eylül'de Ella Kasırgası'nın New York'a yaklaşmakta olduğunun rapor edilmesi, sağlamlaştırma ekibini kısa süreli bir paniğe sevk etti. Ancak kasırganın denize yönelmesi, alarm durumunu sona erdirdi. Çalışmalar, Ekim ayı ortalarında tamamlandı.

Yapılan tahmine göre, 2 bin insanın yaşamına mal olabilecek bu korkunç hata, New Jerseyli bir üniversite öğrencisinin dikkati, LeMessurier'in de cesareti sayesinde giderildi.

Bu denli tehlikeli bir krizin yaşandığı ise, ilk kez 1995 yılında New Yorker'da çalışan Joe Morgenstern tarafından "59 Katlı Kriz" başlığıyla yazılana dek, 17 yıl boyunca kamuoyundan saklandı. •

sabriyeasir@butundunya.com.tr

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

Uzak Ülkeleri Düşlemek

Ülkemizde yayımlanan ilk renkli ansiklopediyle ilk ciltli ve çok ayrıntılı dünya atlasına sahip olan şanslı çocuklardan biriydim. Rahmetli annem, her hafta bir bölümü yayımlanan Ülkeler Ansiklopedisini aylarca teker teker toplamış ve sonrasında ciltleterek göz kamaştırıcı bir bilgi hazinesi olarak önümüze koymuştu.

Dünya atlasınıysa Çağaloğlu'ndaki bir kitabevinden satın almıştı. Bir düş gibiydi o atlas. Dünya üzerindeki en uzak adayı ya da ülkeyi yalnızca haritada göstermekle kalma-

yor aynı zamanda pırlıl pırlıl renkli fotoğraflarla da tanıtıyordu. Kardeşimle bayılmıştık o atlasla. Hemen hergün önümüze koyuyor, Ülkeler Ansiklopedisini de onun yanına açıp

Pasifik ve Hint Okyanuslarındaki irili ufaklı adaların fotoğraflarına bakıyorduk.

Sobaların gürül gürül yandığı, İstanbul'un kimi zaman kar fırtınaları, kimi zamansa sahilleri döven, yıkıcı lodos rüzgârları tarafından esir alındığı günlerdi. Boğaziçi köprüleri henüz yapılmadığından karşı yakada çalışanlar, o kötü havalarda vapur seferleri durdurulduğu için evlerine gelemezler, geç saatlere kadar sefer-

lerin açılmasını beklerlerdi. Öyle gecelerden birinde annemin eve dönmesini beklerken yine ansiklopedimize dalıp gittik ve dünyanın bir baş-

ka ucunda Maldiv Adaları diye bir ülke olduğunu öğrendik. Afrika'nın doğusunda, uçsuz bucaksız Hint Okyanusunun ortasındaydı. Fotoğraflarına baktığımızda masmavi bir denizle çevrelenmiş ve kumsala kadar inmiş hindistan cevizi ağaçlarıyla kaplı adalardan oluşmuş bir ülke olduğunu gördük. Pırıl pırıl kumsalla-
rıyla bir düş kadar güzeldi o adalar.

Hayran kalmıştık Maldiv'lere.

Dışarıda şiddetli tipi, karayel fırtınasıyla birlikte çatıları, bahçeleri beyaza boyarken biz sobanın yanında dünya atlasımıza gömülmüş, o güne kadar hiç bilmediğimiz okyanus adalarının güzelliklerine dalıp gitmiştik. İkinci

keşfimiz, Pasifik Okyanusundaki Fiji Adaları oldu. Ansiklopedi adanın halkını uzun bir etekliğe benzer geleneksel giysileriyle tanıyorduk. Keşifler döneminde Avrupalı denizciler tarafından keşfedilmişti o adalar. Tıpkı Maldiv Adaları gibi Fiji Adaları da beyaz kumsallar ve yemyeşil palmiyelerle kaplanmış, kristal bir denizle çevrilmişti. Olağanüstü güzellikte bir yerdi. Aklımız o adalarda kalmıştı. Engin bir okyanusun ortasındaki o küçücük adaların halkının nasıl

Pırıl pırıl kumsalları ile bir düş kadar güzeldi o adalar.

vakit geçirdiğini ve ne yiyip ne içtiklerini merak ediyorduk. Ansiklopedideki büyüleyici fotoğraflar ve ilginç bilgiler bizi öyle etkilemişti ki, büyük atlasın Pasifik Okyanusu sayfalarını açarak orada bir nokta gibi görünen başka adaları da keşfetme yarışına girdik.

Önce haritada minicik bir ada buluyor sonra da ülkeler ansiklopedisinde o adaya ilgili fotoğrafları ve bilgileri okuyorduk. Bu yöntemle Tahiti Adalarını bulduk. Uçsuz bucaksız bir okyanusla çevrilmiş olan Tahiti ve Bora Bora Adaları yine cesur Avrupalı denizciler tarafından yakla-

şık ikiyüz yıl önce keşfedilmişti. Fotoğraflarda adaları kaplayan yeşil orman örtüsüne, mercan atolleriyle dolu denize, kumsallara kadar uzanmış palmiyelere ve yerli halkın rengârenk kıyafetlerine hayran hayran bakarken zamanın nasıl geçip, uyku saatimizin geldiğini unutmuştuk.

Bir sonraki keşfimiz gerçekten görkemliydi. Atlasımızda dünyanın dördüncü büyük adası olan Madagaskar'ı keşfetmiştik. Bu büyük ada Afrika'nın doğusunda, Hint Okyanusu'nda yer alıyordu. En yakın ülke Mozambik'ti ve kuzeyinde Komor adaları yer alıyordu.

Bir ada büyük bir kıtadan nasıl kopabilirdi? Dahası koptuktan sonra okyanusun ortasına kadar nasıl uzaklaşabilirdi?

Ansiklopedide okuduğumuz bir bilgi bizi çok şaşırtmıştı. Madagaskar adasının bir milyon sene önce Afrika kıtasından koptuğunu yazıyordu çünkü. Bize çok ilginç gelmişti bu bilgi. Bir ada büyük bir kıtadan nasıl kopabilirdi? Dahası koptuktan sonra okyanusun ortasına kadar nasıl uzaklaşabilirdi? Yoksa Madagaskar kendi başına yüzebilen bir ada mıydı?

Öte yandan Madagaskar'ın, Afrika kıtasından kopup uzaklaşması sayesinde doğal bitki örtüsüyle hayvan nüfusunun korunduğunu ve böylece kıtanın bir milyon sene önceki görü-

nümü için bilimadamlarına çok faydalı bilgiler sunduğunu yazıyordu ansiklopedi.

Ayrıca haritaya baktığımızda Afrika kıtasıyla Madagaskar adasının coğrafi girinti ve çıkıntıları sanki bir yap-bozun parçaları gibi birbirlerine uyuyorlardı. O ayrıntılı haritada daha sonra Pasifik Okyanusu'ndaki Celebes ve Solomon Adalarını, Hint Okyanusu'ndaki Lakkadiv, Mauritius ve Seyşel Adalarını da keşfettik.

Bir süre sonra, ansiklopedide gizemli bir geçmişe sahip olduğu yazılan birbirinden ilginç Güney Amerika ülkelerini incelemeye başladık. Balta girmemiş Amazon ormanları, kıtanın bir ucundan diğerine uzanan And dağları, henüz pek çok yeri keşfedilmemiş olan Patagonya, Ateş Burnu ve daha sayısız ilginç bölgesinin fotoğraflarıyla bizi kendimizden almıştı bu kıta.

Özellikle Amazon bölgesi, leoparların, dev yılanların ve o güne kadar hiç bilmediğimiz hayvan türlerinin yaşadığı derin ormanlarıyla günlerce incelenmeye değerdi. Artık her akşam atlasımızı ve ansiklopedimizi açıp, sobamızdan yayılan tatlı sıcaklığın eşliğinde sayfalara dalıp gidiyorduk.

Bu sayede Güney Amerika ülkeleri hakkında akıl almaz bilgilere ulaşmıştık. On altıncı yüzyılda Avrupalılarca işgal edilene kadar Peru isimli ülkede muhteşem İnka İmparatorluğu hüküm sürmüştü. Mimari ve sanatta akıl

almaz bir uygarlığa erişen İnkalar muhteşem tapınaklar yapmışlar ve o tapınakları altından heykellerle donatmışlardı. Bazı tapınakların çatıları bile altından kaplanmış ve bu sayede çok uzaktan bile pırıl pırıl parıldamaları sayesinde görülebiliyorlardı. Tüm bu bilgiler o devirde Güney Amerika'ya giden işgalci İspanyolların tuttıkları tarihi kayıtlar sayesinde ansiklopedilere girmişti. Ne yazık ki muhteşem bir uygarlığa erişmiş olan İnka İmparatorluğu yine işgalci İspanyollar tarafından yıkılmış, bütün o altın eserler yağmalanmış, İnka kültürü ve dinine ait olan tüm eserler yok edilmiş, tapınaklar yıkılarak onların taşlarından başka binalar yapılmıştı. O güne kadar böyle bir uygarlığın hüküm sürmüş

İnkalar muhteşem tapınaklar yapmışlar ve o tapınakları altından heykellerle donatmışlardı.

olduğundan haberimiz yoktu. O ansiklopedi sayesinde öğrendik.

İnka İmparatorluğu'nun göz

kamaştırıcı eserleri bizi büyülemişti. Bu sayede ansiklopedinin sayfalarını birer birer okuyarak Orta Amerika'da geçmişte yaşamış olan Maya ve Aztek İmparatorluğuna ait bilgilere dalıp gittik. En az İnkalar kadar sürükleyiciydi. Maya'lar da akıl almaz bir uygarlık seviyesine ulaşmışlar, dev piramitler, tapınaklar ve kaleler yapmışlardı. Onlar

İspanyollar tarafından yıkılmıştı. Tüm o muhteşem eserler yağmalanmış, altın heykeller eritilip kalıplara dökülerek İspanya'ya götürülmüş, yerli nüfusunun önemli bir kısmı ateşli silahlarla yok edilmiş, hayatta kalanlarsa uzak bölgelere kaçmışlardı. Bu bilgileri okuduğumuzda o güne kadar hemen hiç bilmediğimiz ülkeler ve o ülkelerde geçmişte yaşanmış savaşlar, trajediler ve yıkımlar gözlerimizin önünden bir film şeridi gibi geçmişti. Öte yandan büyük bir hayal kırıklığına uğramıştık. Yüzyıllar önce muhteşem bir uygarlık düzeyine

da çok iyi işleyen bir sosyal ve askeri düzen kurmuşlar, imparatorlukta yaşayan çok sayıda insanın beslenmesi, bakılması ve korunması için son derece gelişmiş bir sosyal düzen kurmuşlardı. Altın işlemeciliği, mimari ve heykeltraşlıkta parmak ısırtacak denli ustalaşmışlardı. Piramitlerin ve tapınakların yapımında kullandıkları mimari dehaya nasıl ulaştıkları hâlâ tam olarak anlaşılammıştı. Ayrıca bir yazı sistemi de geliştirmişlerdi.

Ne yazık ki Maya ve Aztek İmparatorlukları da tıpkı İnka İmparatorluğu gibi Avrupa'dan gelen

erişmiş olan İnka, Aztek ve Maya İmparatorluklarının geriye hemen hiçbir şey kalmamacasına yok edilmiş olmalarına çok üzülmüştük.

Yine de şanslıydık. Annem sayesinde daha çocuk denecek yaşta bu bilgilere sahip olmuş, o güne kadar hiç bilmediğimiz ülkeleri ve uygarlıkları öğrenmiştik. Aradan elli seneye yakın bir zaman geçti. O ilk renkli ansiklopedimizi kitaplığımda hâlâ saklıyorum.

Büyük fedakârlığı ve ileri görüşlülüğü sayesinde küçük yaşlarda aydınlanmamızı sağlayan anneciğimi• zi de bu vesileyle rahmetle anıyorum.•

mehmetunver@butundunya.com.tr

İyi, basit; kötü ise çok yönlüdür.

Zayıf, daima adalet ve eşitlik ister, halbuki bunlar kuvvetlinin umurunda bile değildir.

Aristoteles

Gözlü
Gönül Arası
Mehmet Uhri

Unutulmuş Lavanta

Heybetli duruşuyla ürkütücü görünse de son derece uysal bir köpekti. Kediler dışında kimseyle hırslaştığını görmemiştik. Çalışanlar için hastanenin demirbaşlarındandı. Hastane mutfağından artanlarla karnını doyurur, günün büyük kısmında hastane bahçesinden ayrılmaz, sahibini beklerdi. »

Sahibini ise tesadüfen tanıdım. Soğuk ve yağmurlu bir kış günü hastaneye yetişme telaşındayken arabamın lastiğini değiştirmek zorunda kalınca selam bile verme gereği duymadan yağmura rağmen yardım etmiş lastiği birlikte değiştirmiştik. Sabah ayazında çöp toplayıcısı pejmürde görünümlü birinin yardımıyla yola devam edebilmişim. Tanışıklığımız böyle başlamıştı. Kılığından ve görünüşünden anlaşılması zor olsa da orta yaşın üzerindeydi. Saçları erken ağaranlardandı. Başlangıçta pek çoğumuz gibi benim de görmezden gelip sessizce uzak durduğum “çöpçü, tinerci, çingene” diye ötekileştirdiklerimdendi.

Bazen “yenge hanıma götürürsün” diye kim bilir hangi parktan topladığı çiçekleri masama bırakırdı.

O gün başlayan tanışıklığımız sağlık sorunu olan yakınlarını veya sokak arkadaşını ara sıra hastaneye getirip yardım istemesiyle sürdü. Kendi için hiçbir şey istemezdi. Eli boş da gelmezdi. Hiçbir şey getirmese bir kese kurutulmuş lavanta getirirdi. Bazen “yenge hanıma götürürsün” diye kim bilir hangi parktan topladığı çiçekleri masama bırakırdı. O ve birlikte geldiği arkadaşları hastane ortamında tedirginlik yaratır, anneler

koridorlarda oynayan çocuklarını yanlarına çeker herkes biraz kamburunu çıkarıp tespih böceği gibi kendi içine kapanırdı. Açıkçası gelip gitmelerine ses çıkarmadığım için meslektaşlarım tarafından eleştirildiğim de olmuştur. Ama ben ondan çok şey öğrendim. Görünüştün ne kadar yanıltıcı olabildiğini onu tanıyınca daha iyi anladım. Sevgi dolu, vicdan sahibi ve yürekliydi. Bir arabanın çarpıp yaraladığı o koca köpeği sırtlayıp hastaneye getirmiş yardım etmemiz için çırpınmıştı. Hastaneye hayvan girmesinin yasak olduğu söylenince hayretle bakmış yardım konusunda ısrarcı olmuştu. Binaya girmelerine izin verilmeyince hastane

bahçesinde bir şeyler yapmaya çalışmıştık. Cerrah ve ortopedist arkadaşlarım pansuman yapmış yetmeyince veteriner arkadaşım-dan yardım istemiştik. Köpek ile günlerce ilgilenmiş, iyileşene kadar yanında kalmış daha sonra da hayat arkadaşı olmuştu. Az konuşurdu. İşini gücünü bırakıp hastane bahçesinde günlerce köpeğin başını beklemesi çoğumuzun dikkatini çekmişti. Duyarlı bir kaç meslektaşıyla dönüşümlü olarak yanına uğrayıp köpeğe mama bahanesiyle ikisine de yiyecek bırakıyorduk. Teşekkür filan etmezdi. Onun için, yardım gerektiren durumlarda yardımcı olmaktan daha doğal bir durum yoktu. Herkesi de kendi gibi bilirdi.

O gün lastik değiştirmeme yardımcı olduğunda da teşekkür edip harçlık vermek istemiştik. “Değmez”

“Bitkiye zarar vermeden çiçeklerini topluyorum. Ben toplamasam öylece geçip gidecekler.”

diyerek arkasını dönüp gitmişti.

Yine bir sabah yiyecek ve birkaç parça giysi bırakmak için uğradığımda köpeğin başında kimseyi göremedim. Merakımdan öğlene doğru tekrar yanlarına gittiğimde bizimki oradaydı ve topladığı lavanta çiçeklerini demet yapıp kurutmaya hazırlıyordu. Sabah nerede olduğunu sorunca belediyenin orada burada diktiği lavantaları kimseye görünmeden toplayabilmek için en uygun saatin sabah alacağı olduğunu söyledi.

“Bu yaptığın aslında yasak değil mi?”

“Yasak ama kimsenin bu lavantalara göz ucuyla bile baktığı yok. Bitkiye zarar vermeden çiçeklerini topluyorum. Ben toplamasam öylece geçip gidecekler. Gerçi eskiden ettikleri kalıcı lavantaları artık ekmiyorlar. Her sene yeniden ekilen daha gösterişli olanlarını ekiyorlar. Buralarda eski ekilen lavantaları görünce işe koyuldum. Ne de olsa unutulmuş lavanta.”

“Lavanta bulamazsanız ne yapıyorsunuz?”

“O zaman mevsimine göre parklardaki çiçekleri toplarız. Olmadı çöpleri karıştırır para eden bir şeyler

arar buluruz.”

“Zabıta karışmıyor mu?”

“Karışmaz olur mu? Canımıza okuyor. Kaç kere karakola götürdüler. Komiser insafı olmasa iş büyüyecekti. Anlatıyoruz; belediye şehri güzelleştirmek için çabalıyor lavantasına kadar ekip yeşillendiriyor. Ama kimsenin dönüp baktığı yok. Bedava hizmet olunca milletin gözünde değeri yok. O bedava lavantayı toplayıp kurutup paketleyip tezgaha koyuyoruz. Satın aldıkları zaman bir mutlu oluyorlar ki görmelisin.”

“Yani onlar için üretilen bir çiçeği onlara satıp iyilik mi yapmış oluyorsun?”

“Eh onun gibi bir şey. Paraya pula bu kadar önem verenler sıra kendilerine geldi mi hiç değer vermiyorlar. Kendilerini değersiz bulanlar için belediyenin bedava hizmeti de bir şey ifade etmiyor. Para verip satın almadıkları, sahiplenmedikleri hiçbir şey onlar için değerli değil. Kendi değerlerini de kazandıkları para ile ölçüp onun bunun kazancı ile karşılaştırıyorlar. Bir süre ben de öyle birkaç işte çalıştım, yapamadım. Onlar gibi olmaktan korktum.”

“Biraz abartılı olmadı mı?”

“Bırak şimdi, doktor. Devlet hastanesinde hizmet bedava diye memnun olmayıp özel hastaneye bir sürü gereksiz para bayılıp kendini iyi hisseden hiç mi hastan olmadı? Alışveriş merkezlerindeki hayvan mağazalarında parayla satılan kedi köpeğe ilgi duyanlar sokak köpeği diye şu zavallı köpeğe başını çevirip bakmadı bile. Onların değersiz bulup görmediği ne varsa allayıp pullayıp

onlara satıyor mutlu olmalarını sağlıyorum. Geçimimi sağlayacak kadar kazansam yeter. Milleti de anlamaya çalışmayı uzun süredir bıraktım. Bir işe yaramıyor.”

Bu arada boş durmuyor, hazırladığı lavanta demetlerinden kuruyanların çiçeklerini ayıklıyordu. Günlerce o kocaman köpeğin yanından ayrılmadı.

Yaraları kapanıp ayağa kalkana kadar hep yanındaydı. Günü geldiğinde köpeğin iyileştiğini gitmesi gerektiğini söyledi. Helalleştik.

O günden sonra hep birliklediler. Ara sıra hastane yakınlarında köpeği ile gezerken görüyordum. Bazen refüjlerdeki çiçeklerin toplan-

mış olduğunu gördüğümde hep o geliyordu, aklıma. Sonra ne olduysa ortadan kayboldu. Bir iki tanıyanına sordum kimse nerede olduğunu bilmiyordu. “Köpeğimle birlikte çekip gideceğim buralardan” der durmuş. Tanıyanları gittiğine yormuşlar. Aradan zaman geçti neredeyse onu ve köpeğini unutmuştuk. Bir gün, tedavi ettiğimiz köpeği hastane bahçesinde gezinirken gördük. Önce tanımakta zorlandık. Hayli süzülmuş görünüyordu. Sahibi ortalarda yoktu. Gören de olmamıştı. Köpeğini bizlere emanet etmek için geri döndüğünü bu kez çok daha uzaklara gitmeye niyetlendiğini düşünmeye çalıştık. Zaman geçti köpeğe ve onun yokluğuna alıştık. O

günden beri hastane bahçemizde görünüşü heybetli olsa da uysal bir köpeğimiz var. Adını Lavanta koyduk. Hastanenin kadrolu elemanı gibi oldu. Pek uzaklaşmıyor. Meslektaşlarımdan sahiplenip evine götürmek isteyen oldu ama ikna edemedi. Hastane bahçesinden ayrılmıyor. Sahibinin tedavi ettirip günlerce başında beklediği yere ilişip hüzünlü gözlerle sesini çıkartmadan hastane yolunu gözlüyor.

Hani gün olur yolunuz hastaneye düşer de gözünüze hayli iri kirli beyaz bir köpek ilişirse korkmayın. Unutulmuş lavantaların sahibini bekleyen hüzünlü Lavantadır o.

Zararsızdır... •

mehmetuhri@butundunya.com.tr

Körüklü
Kutudan, Dijital
Kameraya

Fotografin da Bir Tarihi Var

Yazan: ŞÜKRAN KALECİ

Fotograf. Teknolojinin kültür tarihine en büyük armağanlarından biri... İnsanoğlunun çevresinde gördüklerini resme dökmesi ta mağara dönemlerine dek uzanıyor. Görülen cisimlerin bir kopyasının elde edilmesi, yani fotoğraf makinesinin icadı ise ancak 19'uncu yüzyılda olanaklı olabiliyor. Ve insanoğluna bilmediği, görmediği dünyanın kapılarını açıyor...

Tarihte ilk fotoğrafı 1826 yılında Fransız fizikçi Joseph Niepce çekmiş, kara kutu kullanarak görüntüyü kurşun-kalay alaşımı özel bir plaka üzerine düşürebilmiştir. Ancak bulanık bir görüntünün elde edilmesi için bile sekiz saat beklemek

gerekiyordu. Niepce'nin fotoğraf tekniğini, eski ortağı Louis Jacques M. Niepce bir rastlantı sonucu daha da geliştirdi. M. Niepce'nin amacı karanlık odada, gümüş iyodür levhada açığa çıkan görüntüyü sabitlemenin yollarını bulmaktı. Farklı kimyasal maddelerin bulunduğu dolabına, daha sonra kullanmak ve temizlemek üzere bozuk görüntülü bir film levhası koymuştu. Birgün levhayı aldığı anda görüntünün

Joseph Niepce

netleşmiş olduğunu fark etti. Buna dolapta bulunan kimyasal maddelerden hangisinin neden olduğunu araştırmaya girişti. Tüm kimyasal maddeleri tek tek denemesine karşın bir türlü istediği sonuca ulaşamıyordu. Sonunda, dolabın bir köşesinde kırılmış termometreden

akan civayı fark etti. Modern fotoğrafçılığın başlangıcı oldu bu buluş.

1839'a gelindiğinde M. Niepce ancak yirmi dakikalık bir pozlamada net görüntüler elde edebiliyordu. Bu fotoğraflar "Daguerreotype" adıyla anılıyordu. Portre fotoğrafı çektiren kişilerin başı çevresine de kıpırdamaları için kısıkaçlar konuyordu.

1851'de Frederick Scott Archer otuz saniyeden az bir zaman içinde negatif görüntüler kaydeden bir cam fotoğraf levhası geliştirdi. Kimyasal karışımla kaplı levha, kamera içine konuyor ve kurumadan ışığa tutuluyordu. Yine İngiliz bilim adamı olan William Fox Talbot da fotoğrafı banyo etmenin farklı bir yolunu bulmuştu. Işığa duyarlı kimyasal maddelere batırılmış bir kağıdın üzerine görüntü düştüğünde parlak bölgeler kararıyor, karanlık bölgeler beyaz kalıyordu. Negatif görüntünün üzerine ışık tutarak arkasına ışığa duyarlı başka bir kağıt koyan Talbot, böylece pozitif görüntüyü de elde etmeyi başarmıştı.

Joseph Niepce tarafından çekilen tarihteki ilk fotoğraf

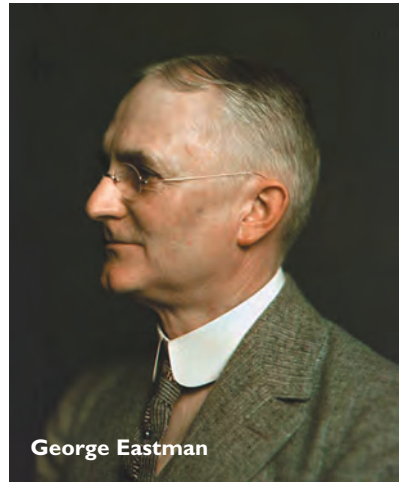
William Fox Talbot

Ve buna Eski Yunanca'da "Güzel resimler" anlamına gelen kolotip adını vermişti. Dünyada ilk savaş fotoğrafları 1853'teki Kırım Savaşı sırasında çekildi.

Fotograf sanatının yaygınlaşması, George Eastman sayesinde oldu. Birlikte tatile çıkmayı teklif eden, bu sırada da fotoğrafçılığı denemek istediğini söyleyen arkadaşının teklifini kıramayan Eastman beş dolar karşılığında tanıdığı bir fotoğrafçıdan, tatile gitmeden önce küçük bir ders aldı. Doğrusu fotoğrafçılık hoşuna gitmişti. Bu konudaki yenilikleri yakından izlemeye başladı. Çok geçmeden annesinin mutfağı laboratuvarı haline geldi. Kendi levhalarını kendisi yapmak istiyordu. Uzun denemelerden sonra kuru levha hayali gerçek oldu ve yıllarca biriktirdiği parayı bu işe yatırarak kuru levha imal eden küçük bir fabrika kurmayı

başardı. 1881 kışında büyük partiler halinde siparişler aldı. Ancak levhaların dayanmayıp bozulduğu konusunda sürekli şikayetler geliyordu. Eastman da çaresiz, bunları yenileriyle değiştirmek zorunda kalıyordu. İşler ters gitmeye başlamıştı; Eastman fabrikayı kapatmak zorunda kaldı. Peşpeşe gelen aksilikler Eastman'ı yıldırmadı. İngiltere'ye giderek en iyi kuru plak formülünü satın aldı. Ardından makaraya sarılabilen fotoğraf filmini geliştirdi. George Eastman herkesin satın alabilmesi durumunda fotoğrafın ticari potansiyelinin büyük olacağını fark etmişti. Kısa bir zaman sonra fabrikasında fotoğraf makineleri dahil her türlü fotoğraf malzemesini de yapmaya başladı. 1888'de, ilk fotoğraf makinesi olan Kodak No.1'i imal etti. 25 dolara satılan fotoğraf makinesi isteyen herkes tarafından alınabilir duruma gelmişti.

Makine, elde taşınabilir, basit bir kutu biçimindeydi; içinde yüz pozluk

George Eastman

George Eastman'ın Kodak No:1 adlı fotoğraf makinesi

25 dolara satılan Kodak No. I modeli ile fotoğraf makineleri isteyen herkes tarafından alınabilir duruma gelmişti.

filmliyle birlikte satılıyordu. Film bitince müşteri makineyi firmaya iade ediyor ve 10 dolar karşılığında makinesine yeni bir film taktırabiliyordu. Böylece amatör fotoğrafçılık doğdu.

Fotoğraf sanatı Osmanlı topraklarına da gezginler yoluyla girdi ve ilk kez yenilikçi padişah II. Mahmut döneminde başladı. Batı'nın keşfi fotoğraf sayesinde Doğu'nun gizemli dünyası aydınlanmıştı.

Fotoğrafçılara nişan verilmesi geleneği Abdülmecid döneminde

görüldü ama fotoğraf sanatı en çok II. Abdülhamid zamanında desteklendi. Kendisi de fotoğraf çeken padişah, çıkarılacak af için tüm cezaevlerindeki mahkûmların gruplar halinde fotoğraflarını çekirtmiş ve mahkûmlarla ilgili tüm bilgilerin yazılı olduğu albümlere bakarak af kararı vermişti. Ancak o dönemde, kimi tutucu çevrelerin de etkisiyle fotoğrafçılık müslümanlar tarafından değil, Hristiyan

dinine mensup topluluklar tarafından ilgi gördü. İmparatorluğun çeşitli yerlerinde yaşayan Ermeni aileleri, bu mesleği öğrenmeleri için çocuklarını İstanbul'daki fotoğrafhanelerde çalışmaya gönderiyorlardı.

İlk fotoğraflar Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlayan, dönemin en önemli kentlerinden İstanbul'da çekildi. Fotoğraflarda görülen peçeli "Türk kadınları" aslında Osmanlı giysileri içindeki Hristiyan kadınlarıydı. Anadolu topraklarına ait ilk fotoğraflar 1840'ta İzmir'e gelen Frederic Goupil Fesquet tarafından, Kurtuluş Savaşı'na ait fotoğrafların pek çoğu da savaşa katılan askerler tarafından çekildi.

Müslümanların fotoğraf sanatına ilgisi ise cumhuriyetin ilanı ile başladı. Bu dönemde kurulan fotoğraf stüdyolarının çoğunun adı "Zafer"di.

Türkiye'de ilk fotoğraf sergisi 1932'de Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü'nde açıldı. İlk

fotograf yarışması ise Ankara Halkevi tarafından 1933'te düzenlendi. Bu dönemde pek çok fotoğraf sanatçısı Atatürk'ün fotoğraflarını çekmek için adeta yarış ederlerdi.

Zamanla fotoğraf makineleri kaset filmli, basit ve ucuzlarından otomatik olarak ayarlanabilenlerine, çekimden birkaç dakika sonra basılmış resmi veren polaroidlerden kullanıcının istediği gibi ayarlayabileceği karmaşık denetim sistemlerine sahip olanlara dek uzanan çeşitte arttı.

Fotografçılık yıllar boyu hem bir sanat biçimi, hem de hobi olmanın ötesinde pek çok bilimsel ve teknolojik alanda da kullanıldı. Günümüzde kullanımı hızla yaygınlaşan dijital fotoğraf makineleri ise adeta bir devrim yarattı.

Günümüzde dijital kameralar cep telefonlarına kadar girdi

Teknoloji hızla ilerliyor. Cep telefonlarına kadar giren dijital kameralardan sonra daha neler neler çıkacak kimbilir ama ünlü karikatürist Latif Demirci'nin dediği gibi "Herkes bir kamera sahibi olabilir ve birşeyler çekebilir... Önemli olan kamerayı nereye koyduğun."•

İKİ KÜLTÜRÜN İŞ KONUSUNDAKİ YAKLAŞIMI

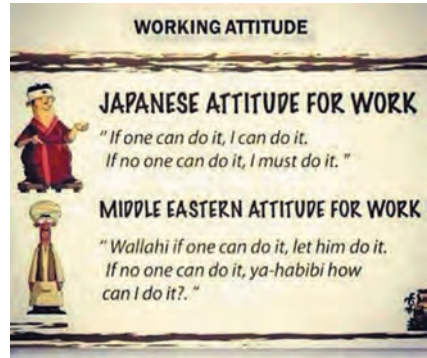
Japon yaklaşımı:

Biri yapıyorsa, ben de yapabilirim. Kimse yapmıyorsa, ben yapmalıyım.

OrtaDoğu Yaklaşımı:

Vallahi, biri yapıyorsa, bırakın yapsın. Kimse yapmıyorsa, ya habibi, ben nasıl yapabilirim?

Gönderi: ÜSTÜN KÜSEFOĞLU

Anne ve
Baba İçin

24 Kural

Yazan: ZEYNEP ABURAS

- Tüm acıyan yerleri pn.
- Parklara ocuğunuzla gidip birlikte sallanın.
- Anne ve babaların da hata yapabileceğini gösterin, yeri geldiğinde ondan özür dileyin.
- Çocuğunuzun, yanınızda olmadığı anlarda onu ne denli sevdiğinizi, zlediğinizi açıkça belirtin.
- Çocuğunuzu bir meyve, sebze bahçesine götürüp, meyveleri ya da sebzeleri kendisinin kopartmasına izin verin, bunun yanında meyve, sebzelerin ne biçimde büyüdüklerini ve hangi ağaçlarda yetiştiklerini gösterin.

● Birlikte gazete, dergi okumaya çalışın, eğer okuyacak düzeydeyse bırakın, onun o komik okumasıyla zevk almaya çalışın.

● Eğer koşmaktan zevk alıyorsanız, onun yanınızda bisikletle eşlik etmesine izin verin.

● “Ben sana demiştim” demek yerine, “Olmadığına üzıldüm canım”, “Bir keresinde bana da aynıysa olmuştu” ya da “Biliyorum bu senin için çok zor, tatlım” gibi sözler söyleyin.

● Çocuğunuzun yaptığı resimleri, karalamaları duvara yapıştırın ya da çerçeveleyip odasına asın.

● Çocuğunuzu aile içindeki haberlere, olaylara yakın tutmaya çalışın böylece çocuğunuz kendisini bu ailenin parçası olarak hissedecek, ileride sizinle olayları paylaşmakta zorlanmayacaktır.

● Çocuğunuzu duygularını söylemesine alıştırmak için onu devamlı destekleyerek, yanıt verin. Örneğin, onun teşekkür etmesi gerektiğinde,

siz öne atılıp, “İkimiz birden size teşekkür ediyoruz” deyin.

● Çocuğunuzla birlikte mutfakta birlikte bir yemek hazırlayın, sonra da oturup ikiniz birlikte yiyin, pizza, makarna, sandviç gibi pratik şeyler...

● Çocuklarınızla oynarken, öğrenmelerine de dikkat edin.

● Çocuğunuzun odasını onun seçeceği renklere ve dekorasyona göre olmasına dikkat edin, eğer özel bir oda hazırlayamayacaksanız, onun istediği renk ve biçimde olması gibi küçük detaylarla onun olduğu hissini verebilirsiniz.

● Çocuğunuz için, güzel bir doğum günü hazırlayın, onun sevdiği renklere pasta, güzel armağanlar, şarkılar...

● Birlikte oturup film izleyin.

● Çocuğunuzla birlikte bir vazoya çiçek yerleştirin, birlikte çiçekleri seçip, yaprakları ayırıp, boylarını kesip, birlikte renklerine ve çiçek

Çocuğunuzun duygularını söylemesine alıştırmak için onu devamlı destekleyerek, yanıt verin.

türlerine göre bir düzen yapın.

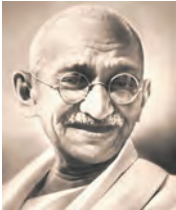
- Çocuğunuzun, iyi bir insan olmasına yardımcı olun, (teşekkür ederim, beni rahatsız etmeden telefon konuşması yaptırdığın için, gibi.)
- Çocuğunuz için çocuk dergilerine üye olun.
- Onun resim yapması, oyun oynaması için boya kalemi, kağıdı, yapışkan, çocuklar için özel makas bulunduran bir kutu hazırlayın.
- Çocuğunuzun arkadaşlarını eve özel olarak çağırıp, onlar için kurabiye, meyve suyu hazırlayıp, güzel çocuk videoları koyup, güzel

bir zaman geçirmesini sağlayın.

- Çocuğunuza asla tutamayacağınız sözlerde, vaatlerde bulunmayın; söz verirsiniz mutlaka yerine getirmeye çalışın.
- Bazen sizin yatak odanızda uzanıp televizyon izleyin; onun istediği birşeyi yaparak onu da sizin özel odanıza katın.
- Özel günlerin önemini birlikte karşılayın, sizin doğum gününüz, onunki, bayramlar, yılbaşı, bu gibi özel günlerin gelmesini heyecanla beklemesine yardımcı olur.●

Gönderi: Kemal Yaşar Şahin

Gerçek Barış ve Sevgi İçin

Bu dünyada gerçek barışa ulaşacaksak ve savaşa karşı gerçek bir savaşa vereceksek, işe çocuklarla başlamamız gerekiyor. doğal masumlukları içinde büyürlerse savaşmamız gerekmez. Meyvesiz, yararsız kararlar vermemiz gerekmez. Tam tersine sevgiden sevgiye, barıştan barışa gideriz.

Ta ki sonunda dünyanın tüm köşeleri, tüm dünyanın bilinçli ve bilinçsiz olarak açlığını duyduğu barış ve sevgiyle dolana dek...●

Mahatma Gandhi

Bardağı Yere Bırak!

Profesör, elindeki içi dolu bir bardağı sıkıca tutarak dersine başladı. Bakışlarını, sınıftaki tüm öğrencilerin üzerinde gezdirerek, “Bu bardağın ağırlığı sizce ne kadardır?” diye sordu.

Güne taze
bir başlangıç
için öneri!

ğrenciler, “50 gram”, “100 gram”, “125 gram” gibi değişik yanıtlar veriyorlardı. Profesör, “Bardağı tartmadıkça gerçekten ben de bilemem” dedi ve devam etti: “Ama benim asıl sorum şu; bu bardağı böyle birkaç dakikalığına tutsaydım ne olurdu?”

Sınıftaki pek çok öğrenci, yüksek sesle bu kez aynı yanıtı verdi: “Hiçbir şey!”

Profesör yeni bir soru daha yöneltti: “Tamam, peki 1 saat boyunca bu bardağı tutsaydım ne olurdu?”

Ama en
önemlisi, sorunları
her günün sonunda,
uyumadan önce
yere bırakmaktır.

Bir öğrenci çabucak yanıtladı ve “Kolunuz ağrımaya başladı.” dedi.

“Haklısın” diye karşılık verdi profesör ve sormayı sürdürdü: “Peki ya 1 gün boyunca tutsam ne olur?”

Bir başka öğrenciden, “Kolunuz iyice ağrır, adaleniz spazm yapar, belki de çözüm bulmak için hastaneye gitmek zorunda kalırsınız.” yanıtı gecikmedi.

Sorularına yanıt alan profesör, en önemli noktalardan birine değindi: “Peki tüm bu sorunlar olurken bardağın ağırlığında bir değişme ortaya çıktı mı?”

Öğrenciler bir ağızdan, “Hayır.” diyerek yanıtladılar halen elinde bardağı tutmakta olan profesörü...

“Peki” dedi öğretmenleri ve sözlerini sürdürdü: “O halde, zaman içinde kolun ağrmasına ve kas spazmına yol açan olay neydi?”

Sınıftan henüz bir ses çıkmamıştı ki, profesör ikinci bir soru daha sordu:

“Acıdan ve ağrıdan kurtulmak için ne yapmam gerekir bu durumda?”

Öğrencilerinden “Bardağı bırakırsanız, rahatlırsınız.”

yanıtını alan profesör, onlara teşekkür ettikten sonra, sorularının nedenini şu sözleriyle açıkladı:

“Yaşamın problemleri de böyledir. Tıpkı bu elimdeki bardak gibidir. Onları kafanızda birkaç dakika tutarsanız, bir sorun yaratmaz. Uzun bir süre düşünürseniz, başınız ağrımaya başlar. Ama hiç aklınızdan çıkarmazsanız, artık başka bir şey düşünemez hale gelirsiniz; bu sizi bitirir. Elbette hayatınızdaki sorunları düşüneceksiniz; halletmeye çalışacaksınız. Ama en önemlisi, onları, her günün sonunda, uyumadan önce yere bırakmaktır. Bu şekilde strese girmez ve sabah taze bir beyinle uyanırsınız. Taze bir güne, yeni sorunlarla mücadele azmini kazanarak başlamış olursunuz.

Bu yüzden arkadaşlarınıza vereceğiniz en önemli tavsiye, ‘Bardağı yere bırak’ olmalıdır.”•

EYLÜL AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Satranc Çözümleri

KURGUMAT: 1.b3! [2.Td5, Tf2#], 1...Td8/Txc8, Ta5, Bxb3 2.Tf2#, 1...e5 2.Td8#, 1...e3 2.Qc2#, 1...Txb3 2.Td5#.

OYUN SONU: 1.b2 2.Kh8 b1A+ 3.Şxc4 Ac3 (3...Ad2 4.Şd3) 4.Ka8 + Aa4 5.Şb5 1/2

İlk Dersimiz Türkçe Yanıtları

1-(d) 2-(b) 3-(a) 4-(c) 5-(a) 6-(d) 7-(c) 8-(a)
9-(b) 10-(d) 11-(a) 12-(b) 13-(a) 14-(d) 15-(c)

"Bilginizi Denetleyin"

YANITLAR

- 1-(d) Büyük Çekmece
2-(c) Süprematizm
3-(d) Avusturya
4-(c) İzmir
5-(b) 10 Aralık
6-(a) Milyon
7-(c) Orhon
8-(c) Süleyman Demirel
9-(b) Piri Reis
10-(b) Tugay
11-(c) Tundra

Onları Hatırlıyor musunuz?

1 Clark Gable	18 Elizabeth Taylor
2 Cary Grant	19 Montgomery Clift
3 Bob Hope	20 Sophia Loren
4 David Niven	21 Kim Novak
5 Dean Martin	22 Kirk Douglas
6 Jerry Lewis	23 Marilyn Monroe
7 Esther Williams	24 John Wayne
8 Gary Cooper	25 Jane Mansfield
9 Dustin Hoffman	26 Zsa Zsa Gabor
10 Steve Mc Queen	27 Marlon Brando
11 Brigitte Bardot	28 Bette Davis
12 Burt Lancaster	29 Rita Hayworth
13 Robert Redford	30 Gregory Peck
14 Walt Disney	31 Audrey Hepburn
15 Michael Caine	32 Tony Curtis
16 James Stewart	33 Jack Lemmon
17 Shirley Temple	34 Sean Connery

Kare Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	M	U	Z	A	F	F	E	R	A	K	G	Ü	N		V
2	U	Z	A	K		A	R	A	K	A		N	E	M	A
3	S	U	L	A	K		K	M		M	İ		Y	A	S
4	A	N	İ	D	E	N		A	N	A	V	A	S	Y	A
5	H		M		T	E	K	N	E		E	N	E		T
6	İ	Z			S	E	C	İ		V	İ	Z	E		K
7	P	İ	R	E		İ	N	T	A	N		M	O	R	
8	Z	R		K	A	P	A	N		A	N	O	F	E	L
9	A	A	R		S	Y		A	Y	A	N		P	İ	
10	D	İ		T		S	E	R	S	E	M		İ		R
11	E		T	E	R	E		O	R	T	A	N	C	A	
12		E		R	E		E	M	İ		L	A	M		P
13	A	N	A	F	A	R	T	A		Ş		M	A	Y	A
14	N	İ		İ	Y	O	N		M	İ	N	E		A	T
15	A	K	A		A	M	A	L	G	A	M		A	Y	A
16	P	O	T	A		E		A		R					
17	U	N		L	E	N	A		E						
18	R	U	L	E	T		H	A	K	İ					
19	N		İ	K	A	R	U	S		S					
20	A	R	M	O	N	İ		İ	D	A					

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

*Meylin Naz Yazman,
İstanbul*

*Emirhan Kerim Yılmaz,
Düzce*

*Beyza Naz Yiğittürk,
İstanbul*

Buse ve Ayça Öztürk, Eskişehir

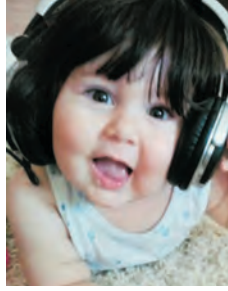
Cemre Naz, Ece Küçükargun Ankara

Leyla Marie İnal, Hamburg

Begüm Nisa Sevgili, *Ankara*

Arel Mede, *Fethiye*

Artun Asker, *Alanya*

Eser Feyyaz Özçelik, *Kırıkkale*

Mehmet Kuyucu, *Ankara*

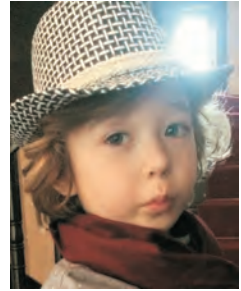
Kaan Efe Ay, *İzmir*

Eylül Karaoğlan, *Kayseri*

Yetkin Yasatekin, *Ankara*

Arel Aysel, *İzmir*

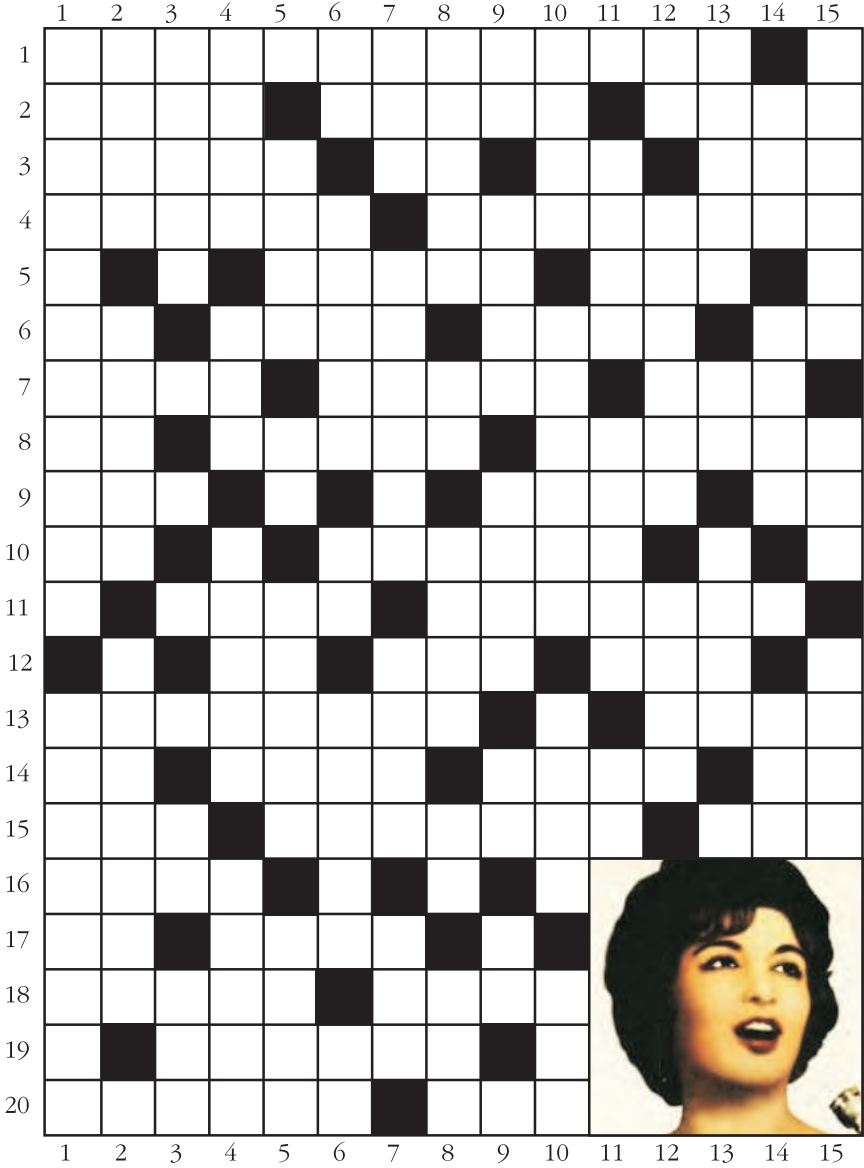
Özden Kaymak, *Ankara*

Seyfettin Erdem, *Mersin*

Şevket Kan, *Şanlıurfa*

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-Geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz fotoğrafta görölen Türk Halk Müziği sanatçımız. 2-Nuri Bilge Ceylan'ın ödüllü bir filmi.- İri taneli bir bezelye türü.- Faiz, ürem. 3-Suyu bol olan yer.-Kilometrenin kısa yazılışı.- Bir nota.- Matem. 4-Birdenbire, apansız.- Göçücü balıkların Akdeniz'den Karadeniz'e çıkması. 5-Katmanlı kayaçların içeri doğru çukur, alçak bölümü, ineç.-Arapçada ben. 6-Belirti, emare.- Nesirde yapılan uyak.- Yükseköğrenimde yarıyıl içinde yapılan sınav.- İlgî eki. 7-Yunanistan'da bir kent.-Mikroptan ileri gelen hastalık.- İnci Aral'ın bir yapıtı. 8- Zirkonyumun simgesi.- Bazı hayvanları yakalamak için kullanılan tuzak.- Sıtma hastalığına sebep olan bir sivrisinek türü. 9-İsviçre'de bir akarsu.- Belli, aşikar olan.-Matematikte sabit sayı. 10-Önüne geldiği kelimeye çift anlamı katan yabancı bir ek.- Aptal, budala. 11-Turpğıllerden, yaprakları salata olarak yenen baharlı bir bitki.- Taşkırağıllerden, kırmızı, pembe veya mor renkli çiçeklerini yaz başında açan bir bitki. 12-Bir nota.- Bir tembih sözü.- Mikroskop camı. 13-Çanakale savaşında açılan ve birçok şehit verdiğimiz cephe.- Güney Amerika'da yaşımış eski bir uygarlık. 14-Nikelin simgesi.- Pozitif veya negatif yüklü atom.- Dişin üst tarafını kaplayan sert tabaka.- Bir binek hayvanı. 15-Anadolu'da kurulmuş eski bir uygarlık.-Diş hekimliğinde kullanılan cıvalı bir alaşım.- Avuç içi. 16-İçinde maden eritilen kap. 17- Hububat tozu.- Asya'da bir ırmak. 18-Pastacı, terzi vb.nin kullandığı dişli, küçük demir çark.- Yeşile çalan toprak rengi. 19-Yunan mitolojisinde bir kahraman. 20-İki veya daha çok sesin aynı anda kulağa hoş gelecek biçimdeki uyumu.- Kaz dağlarının mitolojideki adı.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- '..... Celal' ('Aynaroz Kadısı', 'Bir Kavuk Devrildi' gibi eserlerinden de tanıdığımız tiyatro yazarımız)- Himalaya dağlarının en yüksek tepelerinden biri. 2-İki ucu arasında fazla uzaklık olan.- Tarımla ilgili olan.- İyiden iyiye, oldukça. 3-Zulmeden.- Satrançta bir taş.- Küçük bir limon cinsi. 4-'Mustafa' (Mısır'lı ünlü film yönetmeni).- Katıksız, saf.- Derece, makam bakımından yükselme.- '..... Bacanos' (Türk musikisi bestekarımız). 5-Yağlı, mayalı veya mayasız hamurdan yapılan çörek.- İskambilde birli.- Bir padişahın yönetiminde olan halk.- Renksiz ve kokusuz bir gaz. 6-Bir nota.- Soylu, soyu temiz olan.- Selenyumun simgesi.- Avrupa'da bir halk.- Endonezya'nın plaka imi. 7-Güç, kuvvet.- Düşünüleni, dolaylı olarak anlatan söz.- Sicilya'da bulunan bir yanardağ.- Ceylan. 8-Güneydoğu Anadolu'da bir petrol bölgesi.-Tunus'un plaka imi.- Avrupa'da bir başkent.- Bir nota.- İsyankar. 9-Bazı yörelerde ayrına verilen ad.- Türk müziğinde bir makam.- Medeni, çağdaş.- Manganezin simgesi.- İlave. 10-Silah olarak kullanılan, ucu sivri, iki ağzı da keskin uzun bıçak.- İyilik, insan.- Duyuş, düşünüş ve inaniştaki ayırıcı özellik.- Bir peygamber. 11-Bir çeşit sivrisinek.- Özgü'(sinema ve dizi oyuncumuz).- Denizcilikte mesafe belirten birim. 12-Şan, şöhret.- Manisa lalesi de denilen bir bitki.- Mektup. 13-Konuyu kapatalım anlamında bir sözcük.- Trabzon'un bir ilçesi.- İslam bilginlerinin bir konuda fikir birliği etmeleri. 14-'Şevkiye' (Cumhuriyet döneminde sahneye ilk çıkanlardan olan tiyatro ve operet sanatçımız.- Çok bükümlü iplikle dokunmuş bir çeşit ince kumaş.- Bir burç adı. 15-Ortalama.- Kaynağı mitolojiye dayalı telli bir çalgı.- Oyunda berabere kalma durumu.

filizoskay@butundunya.com.tr

Satranç

Mustafa Yıldız

BEN DE BİR TURNUVA KAZANDIM

6 -8 Ağustos 2015 tarihlerinde İstanbul Maltepe Park AVM Satranç Turnuvasında 129 katılımcı arasında birinci oldum. Milli oyuncuların, çok güçlü genç yarışmacıların ve deneyimli satranççıların yarıştığı 45dk. +30sn. zaman temposuyla oynanan turnuvada, 9 turda 8 puanla ipi göğüsledim. İşte o turnuvadan iki özel konum:

Mustafa Yıldız - Klaus Kistner, Maltepe, 2015

Siyah, son hamlesi, 27...Kf8f3? ile 28...Vxg3 ya da 28.Kxf3 exf3 ile bitirici tehditlerde bulunuyor. Halbuki bu tehditlere karşılık kolayca görünen bir savunma hamlesi beyazı kurtarıyor: 28.Axe4! Şimdi siyah vezir istekte ve siyah ya atı atla alacak ya da vezirini kaçacak, her iki yolda da siyahlar, kalite geri kalacak. Ayrıca e4'teki at g3'ü de koruyor. Beyazın atı tam bir aslan at. 28...Axe4 29.Kxf3 Ve2 30.Vxb7 Büyük güç kaybeden ve saldırı umutları tükenen siyah terk etti. 1-0

Mustafa Yıldız - Coşkun Duman, Maltepe, 2015

Siyah son hamlesi Ae4d6 ile b7'deki kaleyi istedi. Beyazın seçenekleri: a) 31.Kxa7 Axc4 32.Axc4 Vxc4 b) 31.Kc7 ile c4 piyonunu savunmak dolayısıyla bir piyon önde konumu tutmak beyaz için yeterli olabilirdi. Ama daha güzel bir seçenek aradım: 31.Kxg7+ Şxg7 Siyah, bu kaleyi almak zorunda yoksa 31...Şh8?? 32.Vxh6+# olurdu. 32.Vg3+ Şf6 33. Vh4+ Şg7 34. Kg3+ Şh7 Beyazın tüm figürleri saldırıda görev aldılar. 35. Ve7+ Af7+ 36.Vf6 Ag5 37.Vg6+ Siyah bıraktı çünkü iki hamlede mat var: 37...Şh8 38.Vh6+ Ah7 39.Vg7+# 1-0

AYIN OYUNU

*Azer Abdullayev – Levan Pantsulaia,
MTS Logistics, 2015*

1. d4 Nf6 2. c4 c5 3. d5 e6 4. Nc3 exd5 5. cxd5 d6 6. Nf3 g6 7. Bf4 a6 8. a4 Bg7 9. h3 O-O 10. e3 Re8 11. Be2 Ne4 12. Qb3 Nd7 13. O-O Ndf6 14. Nxe4 Rxe4 15. Bc4 Nh5 Bu durumda Abdullayev'in 16. Nd2 hamlesine karşı Pantsulaia, sürpriz bir şekilde (D) 16... Nxf4! oynayarak kalite feda etti. Ancak asıl sürpriz beyazın 17. Nxe4 hamlesinden sonra geliyor, 17... Nxc2!! 18. Kxg2 Qh4 (Hem 19...Qxe4 hem de 19...Bxh3 tehditleri beyazı güç durumda bırakıyor.) 19. Ng3 Bxh3+ 20. Kgl f5 (Siyah konumu çok derinden algılıyor, eğer 20... Be5 oynasaydı 21. e4 beyaza yaşam şansı tanıyabilirdi.) 21. Rfe1 (21. Qxb7 oynamak tehlikeli çünkü 21... Rf8 22. Rfe1 f4 siyaha güçlü saldırı olanakları sağlar.) 21... Be5 22. Qc2 Bxg3 23. fxg3 Qxg3+ 24. Kh1 Re8 Siyah, hücumu yeni bir kuvvet daha getiriyor. 25. Bf1 (25. Qh2 olmaz çünkü 25... Qf3+ 26. Kg1 Re4 sonrasında beyaz, savunmasız kalır.) 25... Re4 26. Re2 Bg4 (26... Rh4 siyaha iyi gelmez çünkü 27. Rh2 Qf3+ 28. Bg2 sonrasında beyaz, kendine bir Çin Setti kurar.) 27. Bg2 Bxe2 28. Bxe4 Qh3+ 29. Kg1 Qxe3+ 30. Kh2 fxe4 ve ağır maddi sıkıntılar içinde bunalan beyaz, oyunu terk ediyor. 0-1

Analiz: Umut Sayman

KURGUMAT

Umut Sayman
Olimpiya Dünyası 2014
Tarifname Ödülü

2 #

myildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU

Salvio, 1634

Siyah Oynar Berabere

Çözümler 151. sayfadadır.

Bize Gönderilen Kitaplardan

Doğu'da Bir Yıl Abdülmecit Döneminde Türkiye

Alexis de Valon

Say Yayınları

Osmanlının bindiği dalı kestiğini haykıran kitaptaki satırlar akarken 170 yıl sonra insan sanki bugünü mü anlatıyor duygusuna kapılıyor: “Türkiye’de yoksulluk diye bir şey bilinmiyordu oysa yoksulluk Batı’nın cüzzam hastalığıdır ve bu hastalığın yaptığı tahribat iktisatçıların bilimsel kombinezonları yaygınlık kazandıkça yayılır... Barbar denem bu halkların geçmişine bir bütün olarak bakıldığında belki de onların aslında gerçek bilim ve en yüce bilgelik olan mutluluğa bizimkilerden daha yakın oldukları sonucu çıkacaktır. Bu böyle devam edemezdi ve Türkiye’nin Avrupa’nın kurumlarını taklit etmesi gerekiyor... Çok kolay anlaşılacağı gibi Avrupa’da ancak uzun araştırmalardan sonra hayata geçirilebilen ve deneyimlerle her geçen gün değişim geçirerek güçlenen kurumlar Türkiye’de her

türlü istismara yol açacaktı. Emir veren bir iktidar vardı ama emirlerin yerine getirilmesini denetleyen düzenli bir yönetim yoktu. Hiç bir zaman denetlenmeleri mümkün olmayan uzaklardaki memurlara güvenmekten başka çare bulunmuyordu... çeşitli eyaletlerin valilerine kendileri için çalışan başka tekeller kurma hakkı vererek suç işlendi. Kendi başlarına tasarrufta bulunamayacak kadar pasif olan bu paşalar ayrıcalıklarının bir bölümünü belli bir ücret karşılığında aslarına devrettiler, şu yada bu ürünü sadece kendilerinin satın alma hakkını bazı vurgunculara çok yüksek fiyatlara sattılar. Halkı soyan, köyleri boşaltan ve hazineye gelir sağlamadan paşaları zenginleştiren bu önlemlerin en önemli sonucu görülmemiş, duyulmamış istismarlar ve mağduriyetler...”

Merleau-Ponty

Emre Şan

Say Yayınları

Kimi filozofların adı çok sık anılır gel gelelim yapıtları ve etkileri ortada yoktur. Kimisinin de adı sanı bilinmez ama felsefenin ve hayatın her alanında yanı başımızdadır. Çağdaş Fransız felsefesinin gölgede

kalan düşünürü Maurice Merleau-Ponty görsel sanatlar, nöroloji, psikanaliz, Gestalt psikolojisi, edebiyat, gösteri sanatları, Sinema, doğa bilimlerini, toplum bilimlerini, hatta futbolu derinden etkileyen çalışmalar yaptı. Kökleri Montaigne, Pascal, Descartes dalları, meyveleri Sartre, Levinas, Husserl, Heidegger, Bergson, Lacan, Freud ile sarmaş dolaş uzanan birlikte uzadı. Savaşların, çatışmaların, kavgaların kan gölüne çevirdiği dünyaya seslenişi var, Merleau-Ponty'nin. Eve geldiğinde kendisine adeta yapışıp duran ve birlikte oyun oynamasını isteyen çocuğuna oylanması için parçalara ayırdığı Dünya Haritasını uzatıp "Bunu düzelt!" diyen babasının elinden parçaları alan çocuk hemen geri geldi. Şaşkın baba sordu: "Nasıl yaptın?" Çocuk: "Paramparça haritanın arkasında insan resmi olduğunu gördüm. İnsanı düzeltince dünya da düzeldi" yanıtı veriyor. İnsanın zihni temizlenmeden, düzeltilmeden dünya temizlenebilir, düzeltilebilir mi? Dünyayı bu hale getiren insan zihni değil mi? Dünyayı düzeltmenin yolu aydınlanmadan yani insani düzeltmeden geçiyor. "Fikir Mimarları" ışık olmuş, gökyüzündeki yıldızlar gibi yol gösteriyor. Kimileri için yel değirmenleri ile savaşan Donkişot'luk, kimileri için göle maya çalan Nasrettin Hoca'lık. Ya tutarsa demekten başka şansımız var mı?

Bastığın yerleri Tanı Çanak kale

Murat Çıtak

Papillon
Yayınları

Bu yıl 100. Yılıni kutlanan Çanak kale Zaferi anısına hazırlanan kitapta: Çanak kale savaşlarında Türk askerinin memleket ve aile hissiyatı; Harp Mecmuası; şiirlerde siperler ve propaganda; Bahsedilmeyen savaş: Çanak kale Türk Hava Harekatı; Geldikleri gibi gidemez: İmroz deniz muharebesi; Yeraltından gelen ölüm: Çanak kale lağım savaşları; Çanak kale cephesi halk yardımları, Savaşa katılanların dini ve etnik yapısı; Yaşanmış hikayeler ve cephe mektupları; Çanak kale'de Türk savaş ahlakından örnekler, Çanak kale komuta kademesi gibi harita ve fotoğraflarla da görsel anlamda zenginleştirilmiş bölümler yer alıyor. Geniş bir kaynakça da eklenmiş. 'Bastığın Yerleri Tanı Çanak kale' adlı kitabımızda şehitler diyarı olarak anılan bu topraklarda gerçekleşen savaşın daha çok fazla bahsedilmeyen yönlerini, birbirinden değerli onlarca kaynaktan ve eserden faydalanarak ortaya koymaya çalıştık" diyor.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: ÜSTÜN KÜSEFOĞLU, ANKARA

Biri Size İkincisi Bir Sevdiğinize

**%50
İNDİRİM**

Bütün Dünya'dan İkinci Aboneliğe %50 İndirim

Bütün Dünya tüm okuyucularına kaçırılmayacak fırsat sunuyor:
Dergimize 1 yıllık abone olan herkese bir yakınına
armağan olarak gönderebileceği ikinci abonelik bedeli şimdi % 50 indirimli.
Bu fırsattan yararlanmak ve Bütün Dünya'ya abone olmak şimdi çok kolay.
Bir telefonunuz veya e-posta mesajımızla abonelik işleminizi başlatabilir;
ve yıl boyu dergilerinizi her ay kapınızdan alabilirsiniz.

Bütün Dünya Abone Servisi:

Tel: (0536) 634 35 97

E-posta: abone@butundunya.com.tr

ŞEKER AHMET PAŞA

1841- 1907 yılları arasında yaşayan ve tüm yapıtları özel bir önem içeren Şeker Ahmet Paşa, yaşadığı süre içinde yapıtı Paris'teki dünyaca bilinen Louvre Müzesi'ne kabul edilen ilk Türk ressamdır. Yukarıda gördüğümüz “Narlar ve Ayvalar” adlı yapıtının en çok dikkat çekici özelliği, geometrik açıdan sepetteki ayva ve narların dizilişleri ve birbirleriyle oluşturdukları düzendir.

“Narlar ve Ayvalar” yapıtının bir başka özelliğiysse, ışığın ve renklerin oluşturdukları uyum ve resmin gerçekçi duruşudur. Ünlü ressamlarımızdan Osman Hamdi'ye hocalık yapan Fransız Jean Leon Gerome'nin Şeker Ahmet Paşa'ya “üstadım” (mon maitre) diye hitap etmesi, sanat çevrelerinde bugün de saygıyla anılmaktadır. Fransa Devleti, üstün sanat yeteneği nedeniyle takdirlerini belirtmek amacıyla, Şeker Ahmet Paşa'ya törenle, Fransa Devleti Onur Nişanı (Legion d'honneur) vermiştir.

